

ЗВІТ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ПРОГРАМИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО
РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2023 РІК

Робоча група з підготовки стратегічної екологічної оцінки
Одеської обласної державної (військової) адміністрації

Одеса, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
МЕТОДОЛОГІЯ СЕО.....	4
1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2023 РІК.....	7
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	27
3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА ЙОГО СТАНУ ЗДОРОВ'Я	59
4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ , ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2023 РІК.....	61
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ.....	64
6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ.....	67
7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	90
8. ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ	92
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	97
10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.....	101
11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ.....	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	104

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка документів державного планування дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки. З 12.10.2018 року в Україні вступив в дію закон «Про стратегічну екологічну оцінку». Відповідно до ст. 2 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» цього закону з 01.01.2020 року стратегічна екологічна оцінка повинна здійснюватися для програм економічного і соціального розвитку громад.

Необхідно брати до уваги те, що Програма відображає загальні пріоритети та цілі розвитку усієї Одеської області загалом, без посилення на конкретні населені пункти чи території, в межах яких існують певні соціальні, економічні чи екологічні проблеми, які потрібно вирішувати на більш низькому рівні планування, в тому числі на рівні реалізації конкретної планованої діяльності.

В рамках розробки Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік, відповідно до с. 8 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» було оприлюднено Заяву про обсяги СЕО на офіційному сайті Департаменту економічної політики та стратегічного планування Одеської обласної державної адміністрації. Також Заяву було оприлюднено в 2-х засобах масової інформації.

МЕТОДОЛОГІЯ СЕО

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є:

- Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015);

- Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 20230 року» від 28.02.2019 №2697-VIII). В цьому законі СЕО згадується в основних принципах національної екологічної політики, інструментах реалізації національної екологічної політики та показниках ефективності Стратегії.

У 2012 році Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України (від 17.12.2012 р. № 659) затверджено «Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації)». Зокрема, відповідно до цього плану потрібно привести нормативно-правову базу України у відповідність до вимог «Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище».

21.02.2017 р. у Верховній Раді України було зареєстровано нову редакцію законопроекту «Про стратегічну екологічну оцінку» (реєстраційний № 6106). Метою законопроекту є встановлення сфери застосування та порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування на довші терміни. Законопроект, розроблений на виконання пункту 239 плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, спрямований на імплементацію Директиви 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27.06.2001 р. про оцінку наслідків окремих планів та програм для довкілля.

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» був ухвалений Верховною Радою України 20.03.2018 р. та 10.04.2018 р. підписаний Президентом України. Даний Закон вступив в дію з 12.10.2018 року.

Закон встановлює в Україні механізм стратегічної екологічної оцінки (СЕО), який діє в країнах Європейського Союзу та передбачає, що всі важливі документи, зокрема, державні програми, повинні, у першу чергу, проходити стратегічну екологічну оцінку з урахуванням необхідних імовірних ризиків тих чи інших дій для довкілля.

СЕО є «спадкоємицею» оцінки впливу на довкілля (ОВД), проте новим та глибшим кроком у реалізації різнорівневих екологічних політик. Стратегічне екологічне оцінювання документів державного планування здійснюють на ранніх етапах прийняття рішень, що дає змогу, зокрема, чіткіше визначити сферу охоплення ОВД, оптимізувати ОВД конкретних проектів.

Основними перевагами СЕО є запобіжний характер процедури, що дає змогу інтегрувати висновки у програму чи план, попередивши небажані наслідки, та комплексний підхід до оцінки компонентів природного середовища та здоров'я людини. У процес також залучені експерти і громадськість. Отже, можна говорити про системне бачення взаємовпливів середовища і людини, що надзвичайно важливо в контексті сталого розвитку.

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», процедура стратегічної екологічної оцінки Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік здійснюється поетапно:

Етап 1: Визначення обсягу СЕО .

(розміщення Заяви щодо визначення обсягу СЕО на сайті Одеської обласної державної адміністрації за посиланням

<https://oda.odessa.gov.ua/odeshhyna/soczialno-ekonomichnyj-ta-kulturnyj-rozvytok/strategichni-plany-dij-ta-programy-rozvytku/strategiya-regionalnogo-rozvytku/strategiya-rozvytku-odeskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky/strategichna-ekologichna-oczinka/>

та Повідомлення про оприлюднення Заяви в 2-х газетах для ознайомлення громадськості (копії газет «Народна трибуна» №39 (12539) від 03.12.2022 р. та «Одеські вісті» № 54 (5481) від 01.12.2022 р. наведені у Додатках до Звіту).

Етап 2: Складання звіту про СЕО.

а) аналітична робота: аналіз контексту планування, аналіз поточного стану довкілля, цільовий аналіз;

б) складання звіту: оцінка наслідків реалізації Стратегії, оцінка альтернативних сценаріїв, рекомендації щодо пом'якшення впливу на довкілля, у т.ч.: здоров'я населення, та заходи із запобігання несприятливому впливу.

Етап 3: Проведення громадського обговорення та консультацій.

На виконання вимог ст.13 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» проєкт документа державного планування разом зі звітом про стратегічну екологічну оцінку та повідомлення про оприлюднення зазначеного документа подається на розгляд та отримання консультацій до інстанцій, зазначених у ст. 6, 7, 8 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

На третьому етапі здійснюється розміщення: Проєкту Програми та Звіту про СЕО на сайті Одеської ОДА та Повідомлення про оприлюднення зазначених документів в 2-х газетах для ознайомлення громадськості; проводяться громадські обговорення.

Тимчасово, на період дії та в межах території карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби (COVID-19), спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, до повного його скасування та протягом 30 днів з дня скасування карантину, громадські слухання не проводяться і не призначаються на дати, що припадають на цей період. Участь громадськості в процесі обговорення відбувається шляхом надання письмових зауважень та пропозицій.

Етап 4: Врахування у звіті про СЕО результатів громадського обговорення та консультацій.

Підготовка довідок про консультації з органами виконавчої влади та громадськістю, коригування Звіту СЕО за результатами консультацій.

Етап 5: Інформування про затвердження Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік

Згідно ст. 16 Закону «Про стратегічну екологічну оцінку», протягом п'яти робочих днів з дня затвердження ДДП розміщує на своєму веб-сайті затверджений ДДП, заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків його виконання, довідки про консультації та про громадське обговорення і письмово повідомляє про це Міндовкілля.

Етап 6: Моніторинг наслідків виконання Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік

Моніторинг реалізації Програми соціально-економічного та культурного розвитку включає три рівні:

1. Моніторинг зовнішнього середовища розвитку області. Базується на аналізі основних показників, що характеризують ситуацію в державі в цілому та Одеській області, які є стратегічно важливими для області.

2. Моніторинг процесу реалізації програми по основних показниках.

3. Моніторинг виконання завдань та заходів.

Контроль за виконанням Програми покладається на постійні Комісії обласної ради. На підставі щорічного моніторингу показників (індикаторів) за оперативними цілями здійснюватиметься оцінка ефективності Програми, яка буде основою для внесення змін до плану Програми. Під час моніторингу оцінюється стан виконання кожного завдання та ступінь досягнення результатів.

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2023 РІК

/зв'язок з іншими документами державного планування/

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік (далі – Програма) розроблена Одеською обласною державною адміністрацією разом з територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади, відповідно до:

- Закону України від 23.03.2000 № 1602-III «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»;

- Постанов Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 №621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету», від 31.05.2021р. № 586 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2022-2024 роки»;

- пріоритетів, визначених у стратегічних документах Уряду та основних напрямів розвитку, визначених у Національній економічній стратегії на період до 2030 року, Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року.

Програма відповідає стратегічним та операційним цілям, напрямкам Державної Стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695, Стратегії розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки (рішення сесії обласної ради сьомого скликання від 03.03.2020 №1228-VII (зі змінами).

Метою Програми є подолання нових викликів, що постали перед країною в цілому та регіоном внаслідок повномасштабної війни, а саме: відновлення і розбудова транспортної, медичної, соціальної, комунальної, виробничої інфраструктури та житла, інфраструктури енергетики, зв'язку, військової інфраструктури і військово-промислового комплексу, структурна модернізація та перезапуск економіки, повернення внутрішньо переміщених осіб, створення безпечних умов для їх проживання. Програма також передбачає заходи з подолання безробіття, підтримки сімей з дітьми, вразливих верств населення, осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах внаслідок війни, відновлення та збереження об'єктів культурної спадщини.

Стратегічні і оперативні цілі та завдання Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік наведені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
1. ПОДАТКОВО-БЮДЖЕТНА ДІЯЛЬНІСТЬ	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення фінансової спроможності місцевих бюджетів в умовах впровадження бюджетної децентралізації; ✓ підвищення ролі та відповідальності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у розв'язанні актуальних проблем соціально-економічного розвитку районів та територіальних громад; ✓ створення умов для зменшення диспропорцій у рівні соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць; ✓ потреба у поліпшенні результатів господарювання у зв'язку з переорієнтацією ринків збуту продукції реального сектору економіки; ✓ проведення раціональної та ефективної податково-бюджетної політики, дотримання фінансової дисципліни. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ сприяння стійкому економічному та соціальному розвитку районів та територіальних громад – <i>Департамент фінансів облдержадміністрації, територіальні громади, районні державні адміністрації</i>; ⇒ підвищення рівня взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення збільшення надходжень до місцевих бюджетів – <i>Департамент фінансів облдержадміністрації, територіальні громади</i>; ⇒ підвищення рівня бюджетної самостійності місцевих бюджетів – <i>Департамент фінансів облдержадміністрації</i>; ⇒ підвищення мотивації до нарощування доходної бази місцевих бюджетів – <i>Департамент фінансів облдержадміністрації</i>; ⇒ підвищення ефективності використання бюджетних коштів – <i>Департамент фінансів облдержадміністрації</i>; ⇒ нарощування доходів державного та місцевих бюджетів відповідно до темпів зростання макроекономічних показників області – <i>Департамент фінансів облдержадміністрації</i>; ⇒ мінімізація ризиків ухилення від сплати податків, недопущення зростання недоїмки до місцевих бюджетів, встановлення об'єктивних критеріїв у разі надання податкових пільг органами місцевого самоврядування в умовах розширення прав щодо самостійного прийняття ними рішень – <i>Департамент фінансів облдержадміністрації</i>; ⇒ недопущення виникнення кредиторської та дебіторської заборгованості у бюджетній сфері – <i>Департамент фінансів облдержадміністрації</i>.
2. РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	
2.1 Промисловість	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ відновлення та стабілізація промислового виробництва усіх видів промислової діяльності з їх подальшим стабільним розвитком; ✓ модернізація та технологічне оновлення виробництва на основі впровадження сучасних енерго- та ресурсозберігаючих технологій; ✓ розвиток існуючих та формування нових видів діяльності з вищою доданою вартістю; 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ сприяння у відновленні хімічної та нафтохімічної галузей промисловості – <i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>; ⇒ модернізація виробництв на основі впровадження новітніх техніки та технологій за рахунок посилення інноваційної складової розвитку галузей промисловості – <i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>; ⇒ активізація роботи із залучення інвестицій з метою збільшення обсягів виробництва експортоорієнтованої продукції та нарощування виробництва вітчизняних аналогів імпортованих товарів – <i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>;

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення оптимальної митної політики для стимулювання виробничого та інноваційного потенціалу; ✓ підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, освоєння нових інноваційних видів високотехнологічної продукції; ✓ диверсифікація ринків збуту. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ приведення стандартів якості та технічних умов у відповідність до вимог і положень ЄС – <i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>; ⇒ сприяння підприємствам промисловості у вирішенні проблемних питань організації виробництва продукції з новим рівнем якості і властивостей на основі використання новітніх технологій та забезпечення позитивної динаміки виробництва продукції – <i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>; ⇒ розвиток економічного потенціалу регіону шляхом розбудови інфраструктури та мережі індустріальних парків, створення нових робочих місць, реалізації проєктів розвитку – <i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>; ⇒ сприяння у реалізації «Зернової ініціативи» з метою підтримки діяльності значної кількості суб'єктів господарювання та стабілізації економіки регіону та країни в цілому – <i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>; ⇒ стимуляція економічної діяльності шляхом подальшої реалізації державних програм: «Доступні кредити 5-7-9%», «ЄРобота», «ЄОселя» тощо – <i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>; ⇒ аналіз та збір інформації щодо завданих збитків державним, комунальним та приватним суб'єктам господарювання регіону внаслідок російської агресії з метою подальшої їх відбудови в рамках Програми з відновлення України – <i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>; ⇒ відновлення (будівництво) ремонтно-відновлювальних підприємств та організацій.
2.2 Регуляторна політика та розвиток підприємства	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підтримання державних важелів впливу на розвиток малого та середнього підприємництва; ✓ сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва, у тому числі шляхом реалізації оновленої Програми розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в Одеській області на 2021-2023 роки з урахуванням повоєнного відновлення; ✓ вдосконалення правового врегулювання господарських та адміністративних відносин між регуляторними органами та суб'єктами господарювання. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ сприяння впровадженню законодавчих нововведень для розвитку та підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва - <i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>; ⇒ виконання заходів Програми розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в Одеській області на 2021-2023 роки - <i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>; ⇒ координація та надання консультативної підтримки регуляторним органам з питань здійснення державної регуляторної політики - <i>Департамент економічної політики та стратегічного планування облдержадміністрації</i>.

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
2.3 Агропромисловий комплекс	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення ефективності роботи аграрної галузі економіки шляхом впровадження сучасних ресурсо- та вологозберігаючих, екологічно безпечних, технологій виробництва сільськогосподарської продукції; ✓ підвищення ефективності використання зрошувальних земель; ✓ підвищення родючості ґрунтів; ✓ створення сучасної селекційно-насінницької бази аграрного виробництва; ✓ збільшення урожайності сільськогосподарських культур та продуктивності худоби і птиці; ✓ розбудова мережі промислових холодильних фрукто- та овочесховищ вздовж магістральних автодоріг; ✓ розвиток овочівництва і картоплярства, виноградарства і садівництва; ✓ вирощування чисельності поголів'я худоби та птиці; ✓ розвиток кооперації на селі, створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; ✓ сприяння сталому розвитку малого та середнього бізнесу в аграрній сфері, фінансову підтримку малого бізнесу та малих аграрних підприємств; ✓ підвищення рівня конкурентоспроможності виробленої продукції, впровадження безвідходних технологій виробництва; ✓ покращення умов праці та життя мешканців сіл; ✓ організація і проведення інформаційно-виставкових та консультативних заходів в аграрній сфері. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ реалізація заходів Регіональної програми розвитку агропромислового комплексу Одеської області на 2019-2023 роки – <i>Департамент аграрної політики, продовольства та земельних відносин облдержадміністрації</i>; ⇒ забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках – <i>Департамент аграрної політики, продовольства та земельних відносин облдержадміністрації</i>; ⇒ раціональне використання природних ресурсів, особливо земель сільськогосподарського призначення, удосконалення структури посівних площ та впровадження у виробництво елементів науково обґрунтованої системи землеробства передової техніки та технологій вирощування сільськогосподарських культур – <i>Департамент аграрної політики, продовольства та земельних відносин облдержадміністрації</i>; ⇒ підвищення рівня життя сільського населення – <i>Департамент аграрної політики, продовольства та земельних відносин облдержадміністрації</i>; ⇒ реалізація проєктів з відновлення зрошення в Одеській області – <i>Департамент аграрної політики, продовольства та земельних відносин облдержадміністрації</i>; ⇒ реконструкція зрошувальної системи Нижнього Дністра в Україні – <i>Департамент аграрної політики, продовольства та земельних відносин облдержадміністрації</i>.
2.4 Транспортна інфраструктура та морегосподарський комплекс	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ відновлення судноплавства та розвитку українського флоту; ✓ розширення потужностей Дунайського морського клас-теру, створення інфраструктури для збільшення обсягів вантажообігу через р. Дунай; 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ відновлення, відбудова, модернізація об'єктів транспортної інфраструктури, які були пошкоджені внаслідок російської агресії – <i>Міністерство інфраструктури України</i>; ⇒ ремонт та модернізація рухомого складу поїздів, реконструкція залізничних станцій та колій, у тому числі портових, розвиток залізничних контейнерних маршрутів з портів – <i>АТ «Укрзалізниця»</i>;

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення технологічної спроможності організації мультимодальних перевезень, забезпечення злагодженого функціонування всіх частин ланцюга поставок з використанням декількох видів транспорту; ✓ забезпечення ефективно працюючого, доступного та безпечного ринку надання транспортних послуг; ✓ інтеграція вітчизняної транспортної системи до європейської та міжнародної транспортних систем; ✓ встановлення чіткої координації роботи з країнами ЄС з питань організації перевезень та розвитку мережі TEN-T; ✓ удосконалення системи управління запобігання дорожньо-транспортним пригодам; ✓ підвищення безпеки руху під час забезпечення високої швидкості, комфорту та економічності перевезень; ✓ підвищення ефективності державного управління у галузі транспорту; ✓ розвиток транспортної інфраструктури; ✓ оновлення рухомого складу транспорту; ✓ поліпшення інвестиційного клімату; ✓ підвищення екологічності та енергоефективності транспортних засобів. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ реконструкція аеродромного комплексу Міжнародного аеропорту «Одеса» відновлення радіолокаційного покриття, впровадження нової автоматизованої системи керування повітряним рухом та системи мовного зв'язку в Одеському РДЦ – <i>Міністерство інфраструктури України, ДП «Укранерорух»;</i> ⇒ продовження реалізації інвестиційних проєктів у морських портах «Великої Одеси» – <i>Міністерство інфраструктури України, ДП «АМПУ», инвестор;</i> ⇒ виконання експлуатаційного днопоглиблення ГСХ та в акваторії морських портів Ізмаїл, Рені та Усть-Дунайськ – <i>Міністерство інфраструктури України, ДП «АМПУ»;</i> ⇒ розвиток інфраструктури морських терміналів морського порту «Ізмаїл» для збільшення промислових потужностей порту – будівництво спеціалізованого комплексу для навалювальних вантажів, а також розвиток автомобільної та залізничної інфраструктури морського порту – <i>Міністерство інфраструктури України;</i> ⇒ будівництво та експлуатація річкового терміналу у місті Ізмаїл – <i>ТОВ СП «Нібулон», Ізмаїльська міська рада;</i> ⇒ встановлення залізничного сполучення Рені – Ізмаїл – створення прямого залізничного сполучення всього півдня України з країнами ЄС (Румунія, Болгарія, Сербія, Хорватія, Греція) – <i>Міністерство інфраструктури України, АТ «Укрзалізниця», ДП «АМПУ», ДП «Ренійський МТП», ДП «Ізмаїльський МТП»;</i> ⇒ модернізація, ремонт та експлуатація пасажирського флоту ПрАТ «УДП», модернізація Кілійського суднобудівельно-судноремонтного заводу та підготовка його до спільного інвестиційного проєкту з іноземними суднобудівельними верфями – <i>Міністерство інфраструктури України, ПрАТ «УДП»;</i> ⇒ приватизація ДП «Усть-Дунайський морський торговельний порт» та ДП «Білгород-Дністровський морський торговельний порт» – <i>Фонд державного майна України;</i> ⇒ реконструкція гідротехнічного комплексу «Практична гавань» (причали 29, 30) в Одеському морському порту та реконструкція причалу №29 - будівництво під'їзної дороги і необхідної інфраструктури; ⇒ розвиток залізничного сполучення Березине (Україна) – Басарабська (Молдова) та між пунктом Джурджулешти на українсько-молдовському кордоні й румунським портом Галац – <i>Міністерство інфраструктури України;</i> ⇒ утримання Білгород-Дністровського (6 станцій), Подільського (6 станцій) та Одеського (4 станції) навантажувально-розвантажувальних районів; ⇒ відновлення мосту через Дністровський лиман біля селища Затока, розробка проєктів будівництва нового мосту через Дністровський лиман та мостового переходу через р. Дунай в районі існуючої паромної переправи, що поєднує Одеську область з Європейським Союзом

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
	«Орлівка – Ісакча» – <i>Міністерство інфраструктури України, АТ «Укрзвізниця», Укравтодор.</i>
<p>2.5 Дорожньо-транспортне господарство</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення розвитку мережі автомобільних доріг, підвищення безпеки руху, швидкості та економічності перевезень пасажирів і вантажів автомобільним транспортом, поліпшення експлуатаційного стану доріг; ✓ реконструкція і капітальний ремонт автодоріг державного та місцевого значення з доведенням їх параметрів до нормативних вимог; ✓ покращення транспортного сполучення, в тому числі транзитного міжнародного, пішохідного сполучення та безпеки дорожнього руху; ✓ створення умов доступності сільських територій до обласного і районних центрів; ✓ проведення ремонтних робіт, забезпечення під'їзду до опорних навчальних та медичних закладів, соціальних та культурних об'єктів, соціально важливих проєктів, об'єктів природно-заповідного та історико-культурного фонду загальнодержавного та обласного рівнів; ✓ завершення будівельних робіт на об'єктах, реалізація яких розпочалася у 2021 році. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ будівництво мостового переходу через Сухий лиман в с. Малодолинське з підходами на автомобільній дорозі М-27 Одеса – Чорноморськ – <i>Служба автомобільних доріг в Одеській області;</i> ➤ будівництво автомобільної дороги загального користування державного значення М-28 Одеса – Южний – /М-14/ з під'їздами (під'їзд до Одеського морського порту) – <i>Служба автомобільних доріг в Одеській області;</i> ➤ капітальний ремонт автомобільної дороги загального користування державного значення Р-33 Вінниця – Турбів – Гайсин – Балта – Велика Михайлівка – /М-16/ – <i>Служба автомобільних доріг в Одеській області;</i> ➤ поточний середній ремонт автомобільної дороги загального користування державного значення Т-16-15 Контрольно-пропускний пункт «Великопоске» – Новопетрівка – Цебрикове – Знам'янка – Березівка – <i>Служба автомобільних доріг в Одеській області;</i> ➤ поточний середній ремонт автомобільної дороги загального користування державного значення Т-16-25 Контрольно-пропускний пункт «Кучурган» – Біляївка – Маяки – Овідіополь – <i>Служба автомобільних доріг в Одеській області;</i> ➤ поточний середній ремонт автомобільної дороги загального користування державного значення Т-16-27 Контрольно-пропускний пункт «Серпневе» – Тарутине – Арциз – Сарата – <i>Служба автомобільних доріг в Одеській області;</i> ➤ поточний середній ремонт автомобільної дороги загального користування державного значення Т-16-47/Н-33 – Кароліно-Бугаз – Грибівка – Санжійка – /М-27/ – <i>Служба автомобільних доріг в Одеській області;</i> ➤ реконструкція автомобільної дороги загального користування державного значення Н-33 Одеса – Білгород-Дністровський – Монаші-/М-15/ з під'їздом до порту Чорноморськ на ділянках км 84+820 – км 89+000, км 89+000 – км 95+000, км 95+000 – км 104+570 – <i>Служба автомобільних доріг в Одеській області;</i> ➤ відновлення та утримання (стратегічних) автомобільних доріг в Одеській області, обладнання необхідних комунікацій та відповідних елементів дорожньої інфраструктури.

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
2.6 Будівництво та житлова політика	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ відновлення об'єктів інфраструктури та комунального господарства Одеської області та таких, що зазнали пошкодження і руйнування в результаті воєнної агресії з боку російської федерації; ✓ покращення соціально-економічного розвитку громад; ✓ створення належних умов в закладах дошкільної та шкільної освіти, лікування населення, покращення сфери культурних заходів; ✓ покращення стану об'єктів життєзабезпечення та інфраструктури; ✓ покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах. ✓ утримання та експлуатація в належному технічному стані захисних споруд в підприємствах, установах, організаціях усіх форм власності; ✓ дотримання нових стандартів будівництва житлових будинків, зокрема приміщень для укриття, що передбачатимуть врахування виникнення різних надзвичайних ситуацій; 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ відновлення об'єктів інфраструктури та комунального господарства Одеської області та таких, що зазнали пошкодження і руйнування в результаті воєнної агресії з боку російської федерації; ⇒ покращення соціально-економічного розвитку громад; ⇒ створення належних умов в закладах дошкільної та шкільної освіти, лікування населення, покращення сфери культурних заходів; ⇒ покращення стану об'єктів життєзабезпечення та інфраструктури; ⇒ покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах. <p>Крім цього заплановано капітальні ремонти автомобільних доріг, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капітальний ремонт автомобільної дороги загального користування місцевого значення O161726 Миколаївка-Стрюкове-Шабельники-М-05/, км 2+600 - км 11+680; - Капітальний ремонт автомобільної дороги загального користування місцевого значення O162442 Татарбунари-Кам'янське-Т-16-08, км 0+000 - км 10+000; - Капітальний ремонт автомобільної дороги загального користування місцевого значення С160701 Болград - Табаки - Залізничне, на ділянці км 0+000 - км 3+300; - Капітальний ремонт автомобільної дороги загального користування місцевого значення O160202 Арциз - Виноградівка - Спаське, км 16+880 - км 27+049; - Капітальний ремонт автомобільної дороги загального користування місцевого значення С161006 Стара Некрасівка – Дунайське, км 0+000 - км 4+200; - Капітальний ремонт автомобільної дороги загального користування місцевого значення O161320 /Р-55/ - Доброслав - /Обхід м.Одеси/ на км 33+640 - км 34+120; - Капітальний ремонт автомобільної дороги загального користування місцевого значення O161525 КПП " Федосіївка"– Подільськ –Ананьїв, км 60+297 - км 68+475; - Капітальний ремонт автомобільної дороги загального користування місцевого значення O161930 Роздільна-Понятівка-Кошари-Знам'янка, км 8+400 - км 17+150.
3. РИНКОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ	
3.1 Реформування відносин власності	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ реалізація державної політики у сфері управління об'єктами державної власності у тому числі, що в процесі приватизації не увійшли до статутних капіталів господарських товариств, а також об'єктів, що повертаються в державну власність за рішенням суду. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ здійснення підготовки об'єктів приватизації до продажу та їх реалізація – <i>Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях;</i> ⇒ робота з єдиними майновими комплексами державних підприємств, переданими до сфери управління державних органів приватизації у зв'язку з прийняттям рішення про їх приватизацію згідно з переліками об'єктів приватизації, які підлягають підготовці до продажу – <i>Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях;</i>

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
	<p>⇒ здійснення перевірок виконання покупцями державного майна умов укладених договорів купівлі-продажу об'єктів приватизації – <i>Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях</i>;</p> <p>⇒ організація та контроль з питань орендних відносин, супроводження чинних договорів оренди державного майна – <i>Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях</i>;</p> <p>⇒ захист майнових прав держави у судах, ведення претензійно-позовної роботи щодо стягнення заборгованості з орендної плати та штрафних санкцій, а також у разі необхідності повернення об'єктів до державної власності у судовому порядку – <i>Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях</i>;</p> <p>⇒ здійснення організаційних заходів щодо забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень про подальше використання державного майна (крім матеріальних носіїв секретної інформації), яке не увійшло до статутних капіталів господарських товариств у процесі приватизації – <i>Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях</i>;</p> <p>⇒ здійснення перевірок державного майна з метою виявлення майна, яке не використовується та не планується до використання та може бути потенційним об'єктом приватизації або оренди – <i>Регіональне відділення Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях</i>.</p>
3.2 Управління об'єктами комунальної власності	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ здійснення обліку майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Одеської області; ✓ здійснення контролю за своєчасною сплатою орендної плати орендодавцями об'єктів комунальної власності; ✓ розроблення та затвердження переліків показників ефективності роботи керівників, використання майна та коштів підприємств, установ і організацій; ✓ підвищення ефективності управління об'єктами комунальної власності. 	<p>⇒ підвищення рівня наповнення доходної частини обласного бюджету від використання об'єктів спільної власності територіальних громад області (<i>Управління обласної ради з майнових питань Одеської обласної ради</i>);</p> <p>⇒ сприяння ефективному використанню та збереженню майна комунальної власності (<i>Управління обласної ради з майнових питань Одеської обласної ради</i>);</p> <p>⇒ погодження річних фінансових планів та проведення моніторингу їх фінансової діяльності, з наступним затвердженням заступниками голови облдержадміністрації відповідно до розподілу функціональних повноважень (<i>структурні підрозділи облдержадміністрації</i>);</p> <p>⇒ контроль за збереженням та ефективністю використання майна, переданого в управління підприємств, установ та організацій (<i>структурні підрозділи облдержадміністрації</i>).</p>
3.3 Цифрова трансформація та надання адміністративних послуг	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення підключення волоконно-оптичними лініями зв'язку (ВОЛЗ) населених пунктів сільської місцевості, де наявний хоча б 1 заклад соціальної інфраструктури до фіксованого, широкопугового доступу до мережі Інтернет; ✓ розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг в територіальних громадах з населенням менше 10 тисяч; 	<p>⇒ координаційна та фахова підтримка органів місцевого самоврядування, для організації підключення до широкопугового доступу до мережі Інтернет населених пунктів сільської місцевості де наявний хоча б 1 заклад соціальної інфраструктури – <i>Управління цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації облдержадміністрації, територіальні громади</i>;</p>

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підключення закладів соціальної інфраструктури до фіксованого ширококутного доступу до Інтернету; ✓ впровадження автоматизованої системи електронного документообігу в територіальних громадах та комунальних підприємствах (установах, організаціях) області. Вивчено питання щодо необхідної кількості ліцензій СЕД «АСКОД» (понад 10000 ліцензій); ✓ забезпечення захисту інформації в інформаційно-комунікаційній мережі органів виконавчої влади та місцевого самоврядування Одеської області шляхом створення комплексної системи захисту інформації; ✓ підвищення рівня цифрової грамотності серед працівників обласної державної адміністрації, районних державних адміністрацій, міських, сільських та селищних рад Одеської області; ✓ забезпечення кіберзахисту інформаційно-комунікаційної системи органів виконавчої влади та місцевого самоврядування та інформаційних ресурсів обласної державної адміністрації; ✓ розвиток центру обробки даних органів публічної влади; ✓ забезпечення оперативної взаємодії між структурними підрозділами обласної державної адміністрації та територіальними громадами. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ фахова підтримка органів місцевого самоврядування для здійснення підключення закладів соціальної інфраструктури до ширококутного доступу до мережі Інтернет та закупівля послуг територіальними громадами – <i>Управління цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації облдержадміністрації, територіальні громади</i>; ⇒ сегментована модернізація комутаційного обладнання центру обробки даних; ⇒ впровадження системи електронного документообігу СЕД «АСКОД» – <i>Управління цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації облдержадміністрації, районні державні адміністрації, територіальні громади</i>; ⇒ впровадження системи типу SIEM – <i>Управління цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації облдержадміністрації, районні державні адміністрації, територіальні громади</i>; ⇒ забезпечення підключення до сервісів з використанням технології VPN – <i>Управління цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації облдержадміністрації, районні державні адміністрації, територіальні громади</i>.
4. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення ефективності реалізації інвестиційного потенціалу територіальних громад області; ✓ зростання частки галузей реального сектору економіки у структурі іноземного інвестування; ✓ сприяння залученню інвестиційних коштів у розвиток експорторієнтованих сфер економічної діяльності з метою підвищення їх конкурентоспроможності на зовнішніх ринках. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ проведення моніторингу стану реалізації інвестиційних проєктів, що реалізуються на території області підприємствами з іноземними інвестиціями – <i>Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму облдержадміністрації</i>; ⇒ інформування регіонів іноземних держав, з якими Одеська обласна державна адміністрація уклала угоди та меморандуми про міжрегіональне співробітництво, щодо потенційних можливостей Одеської області у сфері інвестицій та міжнародної торгівлі – <i>Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму облдержадміністрації</i>;

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ надання сприяння ініціаторам створення індустриальних парків, які є власниками (орендарями) земельних ділянок щодо залучення потенційних інвесторів – резидентів індустриальних парків – <i>Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації; Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму облдержадміністрації;</i> ⇒ популяризація інвестиційних можливостей області в частині реалізації проєктів на засадах державно-приватного партнерства та залучення інвестицій в рамках приватизації державного майна – <i>Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму облдержадміністрації;</i> ⇒ сприяння реалізації інвестиційних проєктів, спрямованих на покращення транспортно-логістичного та експортного потенціалу області – <i>Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму облдержадміністрації;</i> ⇒ актуалізація інвестиційних пропозицій територіальних громад області з включенням їх до Інвестиційного паспорту Одеської області – <i>Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму облдержадміністрації;</i> ⇒ презентація інвестиційного та експортного потенціалу Одеської області серед дипломатичних представництв, міжнародних бізнес об'єднань та асоціацій, торгових представництв України за кордоном, а також на тематичних онлайн ресурсах – <i>Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму облдержадміністрації;</i> ⇒ сприяння налагодженню прямих ділових зв'язків між підприємствами-експортерами Одеської області та закордонними партнерами шляхом залучення до участі у тематичних онлайн та офлайн заходах, торговельних місіях та бізнес-зустрічах – <i>Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму облдержадміністрації;</i> ⇒ здійснення моніторингу географічної та товарної структури експорту Одеської області та надання пропозицій регіональним товаровиробникам, бізнес об'єднанням та асоціаціям щодо перспективних ринків збуту – <i>Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму облдержадміністрації.</i>

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
5. ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення енергетичної ефективності будівель шляхом покрової термомодернізації з дотриманням нормативних санітарно-гігієнічних вимог; ✓ розвиток мережі об'єктів енергетичної інфраструктури з відновлюваних джерел енергії; ✓ проведення підприємствами теплоенергетики модернізації систем тепlopостачання, встановлення енергоефективного обладнання з використання альтернативних видів палива; ✓ впровадження проєктів із підвищення енергоефективності водопровідно-каналізаційного господарства і зменшення нерациональних втрат води та енергії; ✓ підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів шляхом мінімізації витрат паливно-енергетичних ресурсів; ✓ підвищення рівня свідомості мешканців, набуття нових знань і навичок з енергоощадності, як результат впровадження інформаційно-просвітницьких та організаційних заходів. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ розвиток енергетичної інфраструктури з відновлюваних джерел енергії - <i>Департамент житлово-комунального господарства та енергоефективності облдержадміністрації, територіальні громади, районні державні адміністрації</i>; ⇒ створення умов для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій в енергетичний сектор – <i>Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації, територіальні громади, районні державні адміністрації</i>; ⇒ здійснення енергозберігаючих та енергоефективних проєктів/заходів – <i>Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації</i>; ⇒ впровадження технічних та організаційних заходів щодо зниження витрат бюджету на енергоносії – <i>Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації</i>; ⇒ впровадження заходів з ощадного використання енергоресурсів на всіх рівнях – <i>Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації</i>; ⇒ організація робіт з реагування на надзвичайні ситуації, розгортання стаціонарних та мобільних пунктів обігріву при пониженні температури повітря та тривалій відсутності електропостачання під час дії правового режиму воєнного стану на території Одеської області - <i>Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації</i>; ⇒ впровадження аварійно-відновлювального режиму з елементами захисту повітряних ліній електропередач, трансформаторних підстанцій у разі ушкоджень таких об'єктів через бойові дії - <i>Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації</i>; ⇒ зниження енергоємності виробництва теплової енергії, зменшення обсягу втрат енергоресурсів під час її транспортування та постачання за рахунок заміни і модернізації котлів, установлення блочно-модульних котельень, утилізаторів тепла вихідних газів, індивідуальних теплових пунктів, заміни аварійних і ветхих теплових мереж – <i>Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації</i>; ⇒ будівництво ПЛ 330 кВ Новоодеська – Арциз із заміною ТА-2 на ПС 330 кВ «Арциз» – <i>Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації</i>.
6. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СФЕРА	
6.1 Демографічна ситуація, розвиток ринку праці та створення робочих місць	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення надання шукачам роботи своєчасних та якісних послуг, спрямованих на прискорення їх працевлаштування; 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ розширення сфери застосування праці та стимулювання зацікавленості роботодавців у створенні нових робочих місць – <i>Одеський обласний центр зайнятості</i>;

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
<ul style="list-style-type: none"> ✓ надання якісних та своєчасних послуг внутрішньо переміщеним особам та демобілізованим військовослужбовцям, які брали участь в АТО (ООС); ✓ організація професійного навчання, орієнтованого на задоволення поточних та перспективних потреб роботодавців, з максимальним використанням навчальної бази Одеського центру професійно-технічної освіти державної служби зайнятості; ✓ заохочення роботодавців, які зберігають діючі та створюють нові робочі місця насамперед для громадян, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці; ✓ створення умов для працевлаштування в обсягах, необхідних для запобігання довготривалому безробіттю, зокрема нарощування обсягів професійного навчання безробітних під конкретне замовлення роботодавців та за професіями, що передбачають в подальшому самозайнятість або підприємництво, особливо мешканців сільської місцевості з урахуванням обмежених можливостей працевлаштування на вільні та новостворені робочі місця на селі; ✓ створення бази демографічних даних щодо чисельності населення шляхом проведення регіонального перепису населення. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ підвищення професійного рівня та конкурентоспроможності економічно активного населення – <i>Одеський обласний центр зайнятості</i>; ⇒ підвищення мобільності робочої сили на ринку праці та удосконалення регулювання трудової міграції – <i>Одеський обласний центр зайнятості</i>; ⇒ сприяння зайнятості громадян, які переміщуються з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції та демобілізованих військовослужбовців учасників антитерористичної операції – <i>Одеський обласний центр зайнятості</i>; ⇒ залучення працездатних осіб до суспільно корисних робіт, що виконуються під час запровадження трудової повинності в умовах воєнного стану – <i>Одеський обласний центр зайнятості</i>. ⇒ підтримка сталого середовища для внутрішньо переміщених осіб, зокрема реалізація комплексу заходів, що стосуються адаптації до нового місця проживання, забезпечення базових потреб населення на належному рівні, продовольчої безпеки, працевлаштування, соціальної підтримки та створення сприятливих умов для повернення до своїх домівок.
6.2 Грошові доходи населення, заробітна плата, легалізація заробітної плати та погашення заборгованості з її виплати	
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ налагодження ефективної співпраці відповідних територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади та місцевих органів виконавчої влади щодо здійснення контролю своєчасної і не нижче визначеного державою мінімального розміру оплати праці, виконання роботодавцями умов колективних договорів та галузевих угод у частині оплати праці, недопущення необґрунтованого зменшення заробітної плати; ⇒ проведення роз'яснювальної роботи серед роботодавців щодо недопустимості використання робочої сили з порушенням трудового законодавства; ⇒ сприяння скороченню нелегальної зайнятості населення області, легалізації трудових відносин та зростання середнього рівня заробітної плати; ⇒ посилення роботи щодо забезпечення додержання мінімальних гарантій з оплати праці та у сфері боротьби з тіньовою зайнятістю, проведення правової роз'яснювальної роботи. 	
6.3 Соціальне забезпечення	
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ надання матеріальної допомоги мешканцям Одеської області, які опинилися у скрутному становищі внаслідок непередбачених обставин, за рахунок коштів обласного бюджету; ⇒ надання щомісячних довічних стипендій 42 особам, які досягли 100-річного віку, у розмірі 1000 грн; 	

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ надання щоквартально матеріальної допомоги 55 колишнім політв'язням і репресованим у розмірі 1000 грн; ⇒ надання щорічної цільової адресної допомоги 770 мешканцям Одеської області, постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи 1 категорії до Дня Річниці Чорнобильської трагедії (розмір виплати з обласного бюджету визначається з урахуванням виплат з місцевих бюджетів); ⇒ надання щорічної цільової адресної допомоги 150 сім'ям загиблих (померлих) осіб, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою до Дня Річниці Чорнобильської трагедії (розмір виплати з обласного бюджету визначається з урахуванням виплат з місцевих бюджетів); ⇒ надання щорічної виплати 48 сім'ям загиблих працівників органів внутрішніх справ до Дня вшанування пам'яті працівників органів внутрішніх справ, які загинули при виконанні службових обов'язків; ⇒ надання щомісячної стипендії 700 особам з інвалідністю внаслідок війни та учасників бойових дій Другої Світової війни, що є мешканцями Одеської області (розмір виплати з обласного бюджету визначається з урахуванням виплат з місцевих бюджетів); ⇒ надання щомісячної допомоги 260 сім'ям загиблих (померлих) учасників АТО, сім'ям захоплених у полон або оголошених зниклими безвісти військових, зокрема співробітників правоохоронних органів, які брали участь у проведенні антитерористичної операції на Сході України у розмірі 2500 грн та 50 дітям до досягнення 18-річного віку у розмірі 500 грн на кожну дитину; ⇒ надання щомісячної стипендії особам з інвалідністю, які брали участь у забезпеченні проведення антитерористичної операції для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, 25 учасникам бойових дій з інвалідністю від загального захворювання 1 групи, у забезпеченні проведення антитерористичної операції для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, 300 осіб з інвалідністю внаслідок війни 2-3 групи, які безпосередньо брали участь у забезпеченні проведення антитерористичної операції для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України (розмір виплати щомісячно 1500 грн); 5 осіб, учасників бойових дій з інвалідністю від загального захворювання 1 групи, які безпосередньо брали участь у забезпеченні проведення антитерористичної операції для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України (розмір виплати щомісячно 1500 грн.) та по 500 грн на кожну дитину до досягнення нею 18-річного віку.
<p>6.4 Житлово-комунальне господарство</p> <p>⇒ розвиток системи водопостачання та водовідведення (капітальний ремонт, реконструкція та будівництво водопровідно-каналізаційних мереж, водопровідних і каналізаційних насосних станцій, артсвердловин, каналізаційних очисних споруд та резервуарів для накопичення чистої води).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ забезпечення надійності функціонування систем водопостачання та водовідведення та відновлення зруйнованої системи водопровідно-каналізаційного господарства внаслідок воєнної агресії російської федерації – <i>Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації</i>; ⇒ встановлення систем доочищення питної води – <i>Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації</i>; ⇒ ремонт та реконструкція систем водопостачання та водовідведення – <i>Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації</i>; ⇒ впровадження сучасних технологій та обладнання на об'єктах водопостачання та водовідведення – <i>Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації</i>; ⇒ забезпечення населення питною водою – <i>Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації</i>.

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2

7. ГУМАНІТАРНА СФЕРА

7.1 Освіта

- ⇒ відновлення приміщень пошкоджених закладів освіти – *Департамент освіти і науки облдержадміністрації;*
- ⇒ створення безпечних умов для всіх учасників освітнього процесу – *Департамент освіти і науки облдержадміністрації;*
- ⇒ забезпечення рівного доступу до якісної дошкільної освіти усіх дітей від 3 до 6 (7) років – *Департамент освіти і науки облдержадміністрації;*
- ⇒ розбудова та модернізація ефективної мережі закладів загальної середньої освіти задля забезпечення якості освіти – *Департамент освіти і науки облдержадміністрації;*
- ⇒ реалізація заходів Концепції Нова українська школа у закладах загальної середньої освіти – *Департамент освіти і науки облдержадміністрації;*
- ⇒ розширення мережі інклюзивно-ресурсних центрів в області – *Департамент освіти і науки облдержадміністрації;*
- ⇒ сприяння організації інклюзивного навчання у закладах освіти – *Департамент освіти і науки облдержадміністрації;*
- ⇒ продовження діджиталізації освітнього процесу закладів освіти області, використання новітніх інформаційних технологій, покращення матеріально-технічної бази закладів освіти – *Департамент освіти і науки облдержадміністрації;*
- ⇒ збереження та розвиток мережі закладів позашкільної освіти області – *Департамент освіти і науки облдержадміністрації;*
- ⇒ створення багатопрофільних центрів професійної освіти – *Департамент освіти і науки облдержадміністрації;*
- ⇒ модернізація професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти області – *Департамент освіти і науки облдержадміністрації;*
- ⇒ здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей – *Департамент освіти і науки облдержадміністрації;*
- ⇒ реалізації завдань державної молодіжної політики в Одеській області – *Департамент освіти і науки облдержадміністрації;*
- ⇒ використання науково-технічного потенціалу області у частині реалізації проєктів регіонального розвитку – *Департамент освіти і науки облдержадміністрації;* -практичних центрів галузевого спрямування на базі функціонуючих закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

7.2 Підтримка сім'ї, дітей та молоді

- ⇒ забезпечення підключення та функціонування ЄІАС «Діти» в сільських, селищних та міських радах – *Служба у справах дітей облдержадміністрації;*
- ⇒ забезпечити неухильне виконання органами опіки та піклування Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності з питань усиновлення в умовах воєнного стану - *Служба у справах дітей облдержадміністрації;*
- ⇒ надання статусу дітям, із врахуванням розширення підстав для надання статусу дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування - *Служба у справах дітей облдержадміністрації;*
- ⇒ активізувати роботу щодо створення та діяльності сімей патронатних вихователів, для тимчасового влаштування дітей, залишених без батьківського піклування - *Служба у справах дітей облдержадміністрації.*

7.3. Охорона здоров'я

- ⇒ проведення просвітницької роботи по стриманню розповсюдження гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 – *Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації;*

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
	<ul style="list-style-type: none"> → створення в області ефективної системи надання медичної допомоги в умовах пандемії – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → проведення висвітлення та заохочення до вакцинації населення проти гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2 – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → забезпечення киснем ліжкового фонду в лікарнях Одеської області, завершити процес встановлення та підключення кисневих станцій – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → реконструкція обласних лікарень (доросла та дитяча) Одеської області – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → збільшення доступності та наближення медичних послуг до споживача – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → подальше впровадження та розвиток трансплантації в Одеській області – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → збільшення кількості заключних контрактів із НСЗУ за пріоритетними напрямками – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → зниження рівня смертності від інфекційних захворювань – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → подальший розвиток мережі медичних установ, що надають медичну допомогу хворим з гострим ішемічним інсультом, розробка та впровадження нових алгоритмів профілактики раку молочної залози на первинній та вторинній ланці – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → розбудова спроможної мережі, формування загальних закладів охорони здоров'я, кластерних та надкластерних – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → зниження захворюваності на інфекційні хвороби – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → підвищення рівня обізнаності населення щодо профілактики інфекційних захворювань, в тому числі туберкульозу, ВІЛ-інфікування, вірусних гепатитів – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → підвищення рівня охоплення населення плановою імунопрофілактикою – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → підвищити медичні сервіси для надання медичної допомоги населенню області та внутрішньо переміщеним особам – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → підвищення рівня охоплення наркозалежних замісною підтримуючою терапією – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → вакцинація медичних працівників та пацієнтів із хронічною нирковою недостатністю проти вірусного гепатиту В – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → забезпечення устаткування для безпечної та якісної вакцинації – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → розбудова системи інфекційного контролю в закладах охорони здоров'я – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → зниження рівня смертності від інфекційних захворювань – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → підвищення рівня раннього виявлення туберкульозу на первинній ланці – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → підвищення рівня раннього виявлення інфікування ВІЛ та вірусними гепатитами – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → підвищення охоплення пацієнтів з комбінованою патологією ВІЛ/туберкульоз сучасним лікуванням – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → підвищення рівня прихильності пацієнтів з комбінованою патологією (ВІЛ + туберкульоз, ВІЛ + наркозалежність, туберкульоз + наркозалежність, ВІЛ + туберкульоз + наркозалежність) лікуванню запропонованими сучасними методами – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → удосконалення надання медичної допомоги – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → реформування системи охорони здоров'я в Одеській області – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>; → створення інтегрованих систем надання медичної допомоги на основі злиття лікарень, вертикальної та горизонтальної інтеграції лікарняних служб – <i>Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації</i>;

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
<p>⇒ відновлення (будівництво) об'єктів інфраструктури стаціонарних госпіталів (польових мобільних госпіталів).</p>	
<p>7.4 Культура</p>	
<p>⇒ цифровізація культурного надбання полінаціональної Одещини (створено та наповнюється електронний портал про нерухому та нематеріальну культурну спадщину, музейні колекції, інформацію про заклади культури; комунікаційна електронна платформа «Багатонаціональна Одещина») – <i>Департамент культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини облдержадміністрації;</i></p>	
<p>⇒ просування мистецьких надбань Одещини до міжнародного культурного простору (організація виставок творів із колекцій Одеських музеїв в музеях світу, проведення міжнародних мистецьких фестивалів, робота щодо включення елементів нематеріальної культурної спадщини до Світової спадщини ЮНЕСКО, обмінні мистецькі проєкти між Одещиною та європейськими регіонами-партнерами) – <i>Департамент культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини облдержадміністрації;</i></p>	
<p>⇒ відновлення пошкоджених об'єктів культури для забезпечення надання культурних послуг населенню (об'єкти культури с. Майори, с. Дачне, с. Повстанське (Одеський район). Реставрація знакових об'єктів культурної спадщини області (наразі існує необхідність реставрації ряду об'єктів національного значення: Одеська обласна філармонія, Одеський художній музей, Одеський музей західного та східного мистецтва, Аккерманська фортеця тощо) – <i>Департамент культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини облдержадміністрації;</i></p>	
<p>⇒ взаємодія з етнічними та релігійними спільнотами Одеської області й створення умов для забезпечення прав національних меншин та свобод віросповідання (розробка Регіонального плану заходів на 2023 року з виконання Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, що належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року; підтримка діяльності НКТ, продовження проєкту «Репресована духовність»; проведення комунікаційно-просвітницьких заходів щодо локальних етно-історичних особливостей Одещини тощо) – <i>Департамент культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини облдержадміністрації;</i></p>	
<p>⇒ продовження роботи зі збереження історичної пам'яті корінних народів України, жертв Голокосту та Голодомору, депортованих осіб (вшанування роковин пам'яті, проведення заходів, видання матеріалів) – <i>Департамент культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини облдержадміністрації;</i></p>	
<p>⇒ активізація роботи спрямованої на утвердження статусу української мови як державної в усіх сферах суспільного життя регіону (організація курсів; проведення заходів, спрямованих на популяризацію української літератури, українського кіномистецтва, театрального мистецтва) – <i>Департамент культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини облдержадміністрації.</i></p>	
<p>7.5 Фізична культура і спорт</p>	
<p>✓ збереження існуючої мережі та забезпечення сталої роботи комунальних закладів фізичної культури і спорту в Одеській області;</p> <p>✓ забезпечення безпеки учасників навчально-тренувального процесу;</p> <p>✓ забезпечення органами місцевого самоврядування, комунальними закладами фізичної культури і спорту доступу населення до якісних фізкультурно-оздоровчих послуг, залучення різних верств населення до занять фізичною культурою і спортом;</p>	<p>⇒ впровадження державних Електронних реєстрів сфери фізичної культури і спорту – <i>Управління фізичної культури та спорту облдержадміністрації;</i></p> <p>⇒ забезпечення організації та проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів – <i>Управління фізичної культури та спорту облдержадміністрації.</i></p>

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення підготовки спортсменів Одеської області до участі у всеукраїнських та міжнародних змаганнях, підтримки резервного спорту та спорту вищих досягнень; ✓ розвиток спортивної інфраструктури в Одеській області, реалізація раніше запланованих інфраструктурних проєктів; ✓ висвітлення підготовки та участі спортсменів Одеської області у всеукраїнських та міжнародних змаганнях, розвитку фізичної культури і спорту в ЗМІ, соціальних мережах з метою пропагування занять фізичною культурою і спортом серед населення області. 	
7.6 Туристично-рекреаційна галузь	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ проведення інвестиційних та бізнес-форумів для залучення інвестицій, що збільшить туристичні потоки, зміцнить імідж області як курортно-рекреаційного та туристичного центру; ✓ участь у розробці проєктних ідей та пропозицій для залучення необхідного фінансування на розбудову та підготовку необхідної туристичної інфраструктури для прийому гостей для відновлення туристичного потоку; ✓ надання пропозицій для внесення змін до нормативно-правових актів, які регулюють питання розвитку туризму та курортів. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ підвищити якість та конкурентоспроможність туристичного продукту – <i>Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму облдержадміністрації, територіальні громади, районні державні адміністрації;</i> ⇒ покращити стан зон відпочинку на морському узбережжі, розвинути інфраструктуру рекреаційних територій, провести благоустрій парків та пляжів – <i>Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму облдержадміністрації, територіальні громади, районні державні адміністрації;</i> ⇒ покращити загальну інформованість потенційних інвесторів про можливості інвестиційних вкладень в об'єкти рекреаційно-туристичного комплексу регіону – <i>Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму обласної облдержадміністрації;</i> ⇒ сприяти появі нових туристично-екскурсійних маршрутів – <i>Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму облдержадміністрації;</i> ⇒ популяризувати туристичний продукт через ярмаркову, виставкову та фестивальну діяльність – <i>Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму облдержадміністрації;</i> ⇒ поліпшити доступ до інформації та підвищити рівень інформування про Одеську область з туристичного напрямку на телебаченні та у мережі Інтернет – <i>Департамент інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму облдержадміністрації.</i>

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
8.7 Розвиток громадянського суспільства	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення ефективних процедур громадської участі у формуванні та реалізації державної політики на національному та регіональному рівні, вирішенні питань місцевого значення з урахуванням особливостей воєнного та післявоєнного стану; ✓ створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку інститутів громадянського суспільства з урахуванням особливостей воєнного та післявоєнного стану; ✓ стимулювання участі інститутів громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку області з урахуванням особливостей воєнного та післявоєнного стану; ✓ створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці з урахуванням особливостей воєнного та післявоєнного стану; ✓ створення умов для реалізації конституційних прав громадян на інформацію, забезпечення відкритості і прозорості у діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування через залучення засобів масової інформації до висвітлення їх діяльності з урахуванням особливостей воєнного та післявоєнного стану. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ аналіз практики функціонування громадських рад при органах виконавчої влади та подальше удосконалення засад їх діяльності – <i>Управління комунікацій та інформаційної політики облдержадміністрації</i>; ⇒ розроблення та впровадження онлайн-платформи для взаємодії органів виконавчої влади з громадянами та інститутами громадянського суспільства, що забезпечуватиме, зокрема, доступ до механізмів електронних консультацій з громадськістю та громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади – <i>Управління комунікацій та інформаційної політики облдержадміністрації</i>; ⇒ вивчення регіональних практик громадської участі у формуванні та реалізації державної політики в області, вирішенні питань місцевого значення – <i>Управління комунікацій та інформаційної політики облдержадміністрації</i>; ⇒ створення сприятливих умов для реалізації громадянами права на об'єднання, підвищення рівня залученості громадян до діяльності інститутів громадянського суспільства – <i>Управління комунікацій та інформаційної політики облдержадміністрації</i>; ⇒ сприяння розвитку волонтерської діяльності – <i>Управління комунікацій та інформаційної політики облдержадміністрації</i>; ⇒ сприяння органами державної влади підвищенню рівня обізнаності громадян, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування про роль інститутів громадянського суспільства – <i>Управління комунікацій та інформаційної політики облдержадміністрації</i>; ⇒ налагодження органами державної влади інформування про дієві механізми міжсекторальної співпраці на всіх рівнях, можливості отримання державної підтримки інститутами громадянського суспільства шляхом розповсюдження відповідних інформаційних матеріалів, проведення інформаційних заходів – <i>Управління комунікацій та інформаційної політики облдержадміністрації</i>.
8. ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ створення нових та розширення існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду області ✓ налагодження співпраці з органами місцевого самоврядування, науковими та навчальними закладами, установами природно-заповідного фонду, громадськими організаціями щодо виявлення і підготовки пропозицій по заповіданню цінних природних комплексів та об'єктів; 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ розробка і затвердження регіональної комплексної програми з охорони довкілля на 2023 рік (<i>Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації</i>); ⇒ забезпечення реалізації регіональної Програми збереження та відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману на 2019-2023 роки – <i>Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації</i>; ⇒ розробка Програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря для зони Одеської області – <i>Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації</i>;

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
<ul style="list-style-type: none"> ✓ створення належних умов для охорони, збереження та розвитку існуючих об'єктів природно-заповідного фонду; ✓ збільшення інвестиційної привабливості природно-заповідного фонду за рахунок попиту на різні види рекреаційної та туристичної діяльності; ✓ підвищення екологічної свідомості широких верств населення; ✓ забезпечення екологічної безпеки шляхом запобігання або зниження рівня забруднення навколишнього середовища, зменшення обсягів відходів, викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти; ✓ організація державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря на території Одеської області; ✓ провадження системи управління відходами в Одеській області; ✓ ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ в межах відповідних територій; ✓ розроблення та затвердження схем санітарного очищення населених пунктів органами місцевого самоврядування; ✓ утворення постійно діючих комісій з виявлення та обліку безхазяйних відходів в межах відповідних територій; ✓ розроблення регіональної та місцевих стратегій адаптації до зміни клімату. ✓ розрахунок завданих збитків навколишньому природному середовищу внаслідок російської агресії Одеської області. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ посилення нагляду (контролю) спеціально уповноваженими на це органами виконавчої влади з метою забезпечення дотримання вимог законодавства про охорону довкілля місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами – Державна екологічна інспекція Південно-Західного округу (Миколаївська та Одеська області), Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації; ⇒ виконання робіт з розчистки русел річок, захист від підтоплення та затоплення населених пунктів Одеської області – Басейнове управління водних ресурсів річок Причорномор'я та нижнього Дунаю, територіальні громади, Департамент з питань цивільного захисту, оборонної роботи та взаємодії з правоохоронними органами облдержадміністрації, Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації; ⇒ розчистка каналів та шлюзів, які наповнюють Придунайські озера – Водогосподарські підприємства Державного агентства меліорації та рибного господарства України, територіальні громади, Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації; ⇒ капітальний ремонт каналізаційних очисних споруд – Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації, територіальні громади, Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації; ⇒ ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ в межах відповідних територій – районні державні (військові) адміністрації, територіальні громади, Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації; ⇒ розроблення та затвердження схем санітарного очищення населених пунктів органами місцевого самоврядування – територіальні громади, Департамент систем життєзабезпечення та енергоефективності облдержадміністрації; ⇒ утворення постійно діючих комісій з виявлення та обліку безхазяйних відходів в межах відповідних територій – територіальні громади, Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації; ⇒ ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів, обсягів і місць їх видалення – Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації; ⇒ ведення реєстру місць видалення відходів – Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації; ⇒ створення нових та розширення існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду – територіальні громади, Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації; ⇒ створення належних умов охорони, збереження та розвитку існуючих об'єктів природно-заповідного фонду – Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації;

Оперативні цілі (пріоритетні напрямки)	Основні заходи виконання (ключові кроки реалізації Програми) на 2023 рік
1	2
	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ інформування населення про стан навколишнього природного середовища в Одеській області – Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації; ⇒ координація та/або участь у розрахунках збитків завданих навколишньому природному середовищу внаслідок військової агресії російської федерації на території області – Державна екологічна інспекція Південно-Західного округу (Миколаївська та Одеська області), Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації. ⇒ впровадження на території населених пунктів «Дня довкілля» (територіальні громади, Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації); ⇒ забезпечення екологічно-безпечного збирання, перевезення, зберігання, утилізації/видалення/знешкодження відходів непридатних або заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР) та тари, у якій зберігаються та перевозяться ХЗЗР (Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації);

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

/у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено/

Характеристика поточного стану довкілля Одеської області, скорочено наведена у даному звіті відповідно до даних Екологічного паспорту Одеської області за 2021 р. та Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Одеській області у 2021 році. Із зазначеними документами у повному обсязі можна ознайомитися на сайті Департаменту екології та природних ресурсів Одеської ОДА за посиланням <https://ecology.odessa.gov.ua/zvti/>.

2.1 Адміністративний устрій

Детально з інформацією щодо адміністративно-територіального устрою Одеської області можна на сайті Міністерства розвитку громад та територій України у вільному доступі за посиланням <https://drive.google.com/file/d/1vxmKCr7fXStC-afp0aUUXHI0NONPMBew/view>.

Одеська область - найбільша за територією область України, розташована на південному заході країни (Рис.1). Одна з найрозвиненіших областей країни в економічному, туристичному, культурному та науковому напрямках. На півночі та сході межує (за годинниковою стрілкою) з Вінницькою, Кіровоградською та Миколаївською областями, омивається водами Чорного моря, на півдні - з Румунією, на заході - із Молдовою.

Одеську область було утворено 27.02.1932 р., коли ЦВК СРСР затвердив постанову IV позачергової сесії ВУЦВК від 09.02.1932 р. про створення на території Української СРР п'яти областей. У 1954 р. до її складу увійшла територія колишньої Ізмаїльської області (територія від Дністровського лиману до р. Дунай).

У рамках реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади (децентралізації) на території Одеської області на початок 2020 року в області було утворено 37 територіальних громад (ТГ), в яких відбулись перші місцеві вибори депутатів та голів. На прямих бюджетних відносинах перебували 31 ТГ. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 № 623-р «Про затвердження перспективного плану формування територій громад Одеської області», затверджено перелік спроможних територіальних громад, яким передбачено функціонування на Одещині 91 територіальної громади (ТГ) – 19 міських ТГ, 25 селищних ТГ та 47 сільських ТГ.

Постановою Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів» утворено в Україні 136 районів, у т. ч. в Одеській області – 7 (таблиця 2.1.1).

Таблиця 2.1.1

№	Назва району	Адміністративний центр району	Площа, км ²	Населення, осіб (на 01.01.2022)	Щільність населення осіб/км ²	К-ть міст	К-ть населених пунктів	К-ть громад
1	 Березівський район	м. Березівка	5549,8	104969	18,91	1	226	16
2	 Білгород-Дністровський район	м. Білгород-Дністровський	5155,0	196618	38,14	2	134	16
3	 Болградський район	м. Болград	4518,0	144377	31,96	2	99	10
4	 Ізмаїльський район	м. Ізмаїл	3131,1	204745	65,39	4	52	6
5	 Одеський район	м. Одеса	3922,8	1378490	351,4	5	155	22
6	 Подільський район	м. Подільськ	7056,5	220786	31,28	4	299	12
7	 Роздільнянський район	м. Роздільна	3572,2	101407	28,39	1	209	9

Рис.1 – Межі території Одеської області

2.2 Фізико-географічне розташування

Область займає територію Північно-Західного Причорномор'я від гирла річки Дунай до Тигульського лиману, а від моря на північ на 250 км.

На півночі Одеська область межує з Вінницькою та Кіровоградською, на сході – з Миколаївською областями, на заході – з Молдовою, а на південному заході – з Румунією. Всього в межах області пролягає 1362 кілометри державного кордону України. Площа Одеської області становить 5,5% території України.

Геополітичне розташування Одещини обумовлене як вигідним транспортно-географічним розміщенням, так і зростаючою активізацією її участі у великих європейських міжрегіональних організаціях - Асамблеї європейських регіонів і Робітничої співдружності придунайських країн. Будучи частиною морського фасаду країни, Одеська область значною мірою сприяє активній участі України в роботі країн-членів Чорноморського економічного співробітництва.

2.3 Природно-кліматичні умови

Клімат області вологий, помірно континентальний. У цілому клімат поєднує риси континентального і морського. Зима м'яка, малосніжна і нестійка; середня температура січня від -2°C на півдні до -5°C на півночі. Для весни характерні похмура погода, тумани у зв'язку з охолоджуючим впливом моря. Літо переважно спекотне, сухе; середня температура липня від 21°C на північному заході до 23°C на півдні, максимальна до $36-39^{\circ}\text{C}$ (в останні роки і більше). Осінь тривала, тепліше весни, в основному хмарна.

Середньорічна температура коливається від $8,2^{\circ}\text{C}$ на півночі до $10,8^{\circ}\text{C}$ на півдні області. Загальна сума опадів 340-470 мм на рік, головним чином випадають влітку (часто у вигляді злив). Число годин сонячного сяйва приблизно 2200 на рік. Тривалість вегетаційного періоду 168-210 днів із загальною сумою температур від 28°C до 34°C .

Взимку переважають північні і південно-західні вітри, влітку - північно-західні і північні. Південна половина області схильна до посух, курних бурь, суховіїв.

2.4 Стан атмосферного повітря

Сучасне виробництво висуває нові складні проблеми, зокрема збереження чистоти одного з найважливіших компонентів біосфери – повітряної оболонки. Останнім часом фактори антропогенного забруднення атмосфери набули глобального характеру.

Одеська область – регіон, що виділяється у господарському комплексі України своїми транспортно-розподільчими функціями, розвинутою промисловістю, інтенсивним сільськогосподарським виробництвом.

Загальна кількість підприємств, що у процесі діяльності впливають на стан атмосферного повітря складає понад 3000 суб'єктів господарювання.

До переліку екологічно-небезпечних об'єктів (найбільших забруднювачів) відносяться наступні підприємства Одеської області:

- ВНС «Головна» «Інфоксводоканал»; ВНС «Південна» «Інфоксводоканал»; ВНС «Котовська» «Інфоксводоканал»; ВНС «Столбова» «Інфоксводоканал»; ВНС «Жевахова гора» «Інфоксводоканал»; ВНС «Шкодова гора» «Інфоксводоканал»; ВНС «Західна» «Інфоксводоканал» – очистка та подача води;

- ПАТ «Одеський припортовий завод» - виробництво міндобрив та переробка аміаку;

- ТОВ «СОЮЗ»; ТОВ «РАФ» - розміщення ТПВ;

- КП «Білгород-Дністровськводоканал»; АТ «Котовськводоканал»; ПАТ «Ізмаїльський целюлозо-картонний комбінат»; ТДВ «Арцизький завод залізобетонних виробів» - міські очисні споруди;

- Одеська дільниця КС-15 Миколаївського управління магістрального аміакопроводу – транспортування аміаку;

- Магістральні газопроводи Одеське лінійно-виробниче управління магістральних газопроводів; Аміакопровід «Тольяті-Горлівка-Одеса» МДП «Трансаміак»; Нафтопровід «Снігурівка Одеса»; Одеське районне нафтопровідне управління: дільниця 10 км магістрального нафтопроводу «Снігурівка -Одеса»; дільниця 145 км магістрального нафтопроводу «Снігурівка -Одеса»; дільниця 177 км магістрального нафтопроводу «Снігурівка -Одеса»; дільниця 277 км магістрального нафтопроводу «Кременчук-Херсон»; дільниця 45-46 км магістрального нафтопроводу «Снігурівка -Одеса»; Нафтопровід «Одеса-Броди»; МНТ (морський нафтовий термінал) «Південний» філії МН «Дружба» ПАТ «Укртранснафта»; ГКС «Березівка» Одеське лінійно-виробниче управління магістральних газопроводів» УМГК «Прикарпаттрансгаз» – транспортування вибухонебезпечних речовин;

- ПАТ «Одеський нафтопереробний завод» - переробка та зберігання вибухопожежонебезпечних речовин;

- МНТ «Південний» Філія «Південні магістральні нафтопроводи» ПАТ «Укртранснафта» - Переробка вантажів та зберігання вибухопожежонебезпечних речовин;

- ГКС «Ананьїв»; ГКС «Тарутине» - зберігання вибухопожежонебезпечних речовин;

- Газопроводи «Кривий Ріг-Одеса»; «Одеса-Кишинів-Рибниця», «Роздільна-Ізмаїл», «Ананьїв-Тирасполь», «Шебелинка-Дніпропетровськ-Одеса», «Шебелинка-Дніпропетровськ-Кривий Ріг-Ізмаїл» - транспортування газоподібного палива.

- Протягом 2021 р. 35,9 тис.т забруднюючих речовин. Порівняно з 2020 р. викиди в атмосферу зменшились на 15,7%.
- Майже три чверті усіх викидів забруднюючих речовин нашого регіону (70,4%) спричинено підприємствами постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, 15,9% – підприємствами переробної промисловості.
- Основними токсичними інгредієнтами, якими забруднювалось повітря від стаціонарних джерел, були метан (72 % від сумарних обсягів), речовини у вигляді твердих суспендованих частинок (8,1%), оксид вуглецю (9,1%), діоксид азоту (4,3%), діоксид сірки (2,3%), неметанові леткі органічні сполуки (1,9%), аміак (1,8%).
- Більше половини усіх викидів забруднюючих речовин області припадало на м. Одеса – 21,72 тис. т.
- Негативний вплив на довкілля мають викиди діоксиду вуглецю. Це парниковий газ, який затримує інфрачервоне випромінювання земної поверхні, що призводить до глобального потепління на планеті. Торік в атмосферу області потрапило 1,4 млн. т діоксиду вуглецю, що на 10,8% менш, ніж у 2020 р.

Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин в атмосферне повітря у містах Одеської області наведена в таблиці 2.4.1.

Таблиця 2.4.1

Назва населеного пункту	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
м. Одеса	9,72	11,947	12,047	18,314	20,121	25,382	21,719
м. Ізмаїл	1,303	1,373	1,309	1,986	0,831	2,209	1,927
м. Чорноморськ	1,147	0,980	1,406	1,619	1,605	1,519	1,393
м. Южне	2,482	1,689	1,551	1,575	1,90	2,238	1,521
Всього по Одеській області:	26,074	26,373	29,598	37,412	33,106	42,639	35,905

Основні забруднювачі атмосферного повітря наведені в таблиці 2.4.2

Таблиця 2.4.2

№ п/п	Підприємство - забруднювач	Відомча приналежність	Валовий викид, т		Зменшення/-збільшення/+	Причина зменшення/ збільшення
			2021 р.	2020 р.		
1	ПАТ «Одеський припортовий завод»	Мінпромполітики	965,573	1640,726	-675,163	Зменшення обсягів виробництва
2	ТОВ «ІН-ФОКС»	-	842,799	831,825	10,974	-
3	КП «Теплопостачання міста Одеси»	-	746,042	670,412	75,630	-
4	АТ «Одесагаз»	Держнафтогаз	18201,859	21913,059	-3711,20	Зменшення ремонтних робіт на технологічному обладнанні.
5	ТОВ «Шляховик-97»	-	1536,314	501,914	+1034,40	Збільшення обсягів виробництва

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності наведені в таблиці 2.4.3.

Таблиця 2.4.3

№ п/п	Види економічної діяльності	Кількість підприємств, які мали викиди, од.	Обсяги викидів по регіону	
			у 2021 р. тонн	у % до 2020 р. тонн
1	2	3	4	5
	Усі види економічної діяльності, у т. ч.:	316	35905,9	84,2
1.	Сільське, лісове та рибне господарство	28	489,6	77,1
2.	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	-	-	-
3.	Переробна промисловість	86	5721,8	110,5
4.	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	18	25277,5	82,7
5.	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	5	1145,7	100,9
6.	Будівництво	5	18,4	62,9
7.	Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт	8	47,3	195,5
8.	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	59	1816,6	64,7
9.	Тимчасове розміщення й організація харчування	1	3,2	107,2

№ п/п	Види економічної діяльності	Кількість підприємств, які мали викиди, од.	Обсяги викидів по регіону	
			у 2021 р. тонн	у % до 2020 р. тонн
1	2	3	4	5
10.	Інформація та телекомунікації	1	15,9	71,7
11.	Фінансова та страхова діяльність	2	9,1	102,1
12.	Операції з нерухомим майном	11	31,2	81,3
13.	Професійна, наукова та технічна діяльність	2	2,1	42,4
14.	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	11	306,1	94,4
15.	Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	23	378,8	39,5
16.	Освіта	16	177,5	45,6
17.	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	36	454,6	94,2
18.	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	3	10,4	92,1
19.	Надання інших індивідуальних послуг	1	0,1	97,8

Загальна довжина залізничної мережі області майже 1100 км, її обслуговує 100 залізничних станцій. Одещину перетинає також 7 автомагістралей. Внаслідок інтенсивного руху транзитного автотранспорту через населені пункти, а також в зв'язку із збільшенням кількості транспортних засобів у місцевих жителів, спостерігається забруднення атмосферного повітря викидами вихлопних газів. Вихлопні гази містять певну кількість (залежно від палива, типу двигуна та його технічного стану) токсичних і шкідливих компонентів не тільки для людського організму, а й для всього довкілля.

Зменшення цього впливу можливе шляхом удосконалення схем руху, будівництвом об'їзних шляхів, розташування майданчиків для паркування автомобілів, покращення якості пального, покращення якості автодоріг.

З метою оцінки можливого впливу забруднення атмосферного повітря на стан здоров'я населення в населених пунктах області ДУ «Одеський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» проводився постійний моніторинг за станом його якості.

Лабораторний контроль атмосферного повітря проводився на території житлової забудови 49 населених пунктів, у тому числі на території 18 сільських населених пунктів. лабораторні дослідження здійснювалися на визначення 27 забруднюючих речовин в атмосферному повітрі.

На протязі 2021 року у рамках програми соціально-гігієнічного моніторингу була досліджена 2001 проба атмосферного повітря, у тому числі на території житлової забудови міст Одеса, Ізмаїл, Подільськ, Білгоро-Дністровський, Роздільна, Южне, Кілія, Біляївка, Балта, Березівка, Овідіополь, Рені, Болград, Любашівка було відібрано та досліджено 1818 проб, на території сільських населених пунктів-183 проби атмосферного повітря, перевищення граничнодопустимих концентрацій відсутні.

Перевищення максимально-разових граничнодопустимих концентрацій було виявлено у 19 пробах на маршрутних постах, розташованих поруч з автомагістралями з високою щільністю руху

транспорту м. Одеса (до 10000-15000 од/год) по вмісту окису вуглецю, діоксину азоту (максимальна концентрація – 1,24 ГДК та 1,32 ГДК відповідно).

Перевищень ГДК в рекреаційних зонах міста не виявлено.

Перевищень ГДК таких специфічних для промисловості міста речовин, як аміак, бензол, марганець, хлорид водню, сірководню в ході моніторингу виявлено не було.

Моніторинг за станом атмосферного повітря також здійснювався пересувною екологічною лабораторією КП «Муніципальний центр екологічної безпеки» Одеської міської ради в затверджених точках контролю, розміщених на перехрестях транспортних магістралей міста, на кордонах санітарно-захисних зон потенційно-небезпечних об'єктах м. Одеси, в прибережній зоні, а також в парках і скверах, відповідно до затвердженого плану графіку.

Спостереження проводилися з автоматичним відбором проб та вимірами концентрацій газоаналізаторами з 8 забруднюючими речовинами (оксид вуглецю, озон, сірководень, аміак, діоксин сірки, пил, діоксин азоту та вуглеводні).

За звітний період виконано 3189 спостережень з автоматичним відбором проб та 24862 визначення концентрацій забруднюючих речовин у встановлених точках на території міст.

В прибережній зоні, а також в парковій зоні міста моніторинг показав мінімальний вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі.

Громадськості відкрито онлайн доступ до результатів вимірювань на офіційному веб-сайті: <http://ecology.odessa.gov.ua> у розділі «Моніторинг довкілля».

Радіаційне забруднення атмосферного повітря

В межах системи моніторингу ДУ «Одеський обласний лабораторний центр МОЗ України» у 2021 році досліджено 260 проб атмосферного повітря на радіаційне забруднення. Відхилень від фонових значень не виявлено. Максимальна бета-активність проб спостерігається на контрольній ділянці №1 (м. Одеса), що може бути пов'язано з загальним запиленням великого міста.

Згідно постанови Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 р. №391 для визначення радіаційної обстановки запроваджено щоденний моніторинг експозиційної дози гамма-випромінювання на території м. Одеси та районів області. В м. Одесі було встановлено 10 контрольних точок.

В районних центрах виміри проводилися у містах проживання і відпочинку населення не менше ніж у 3-х контрольних точках населеного пункту.

Всього за 2021 рік проведено 30 000 моніторингових досліджень за гаммафоном (експозиційної дози гамма-випромінювань). Середні значення потужності експозиційної дози гамма-випромінювання коливаються від 0,06 до 0,16 мкЗв/годину, що не перевищує допустимі рівні.

Радіаційний фон на території області складає 11-14 мкР/год., що відповідає природному фону багаторічних спостережень.

2.5 Водні ресурси

Водні ресурси області складаються з запасів підземних та поверхневих вод. Запаси поверхневих вод на території області розподіляються нерівномірно. Північна та центральна частини території характеризуються обмеженими запасами води, а південь та захід, які тягнуться до річок Дністер та Дунай, мають великий запас води.

Станом на 01.01.2022 на території Одеської області нараховується 3147 водозаборів, які належать 2236 водокористувачам. Загальна кількість водопунктів складає 5951 у тому числі артезіанських свердловин – 5748, шахтних колодязів – 193, джерельних каптажів – 9.

За підсумками 2021 року загальна протяжність водопровідних мереж в Одеській області становить 10162,1, км, з них у ветхому та аварійному стані – 3053,3 км, що становить 30,05 % від загальної протяжності. Протяжність каналізаційних мереж складає 1886,4 км, з них у ветхому та аварійному стані – 857,3 км, що становить 45,4 % від загальної протяжності.

Однак, забезпеченість підземними водами якісною питною водою у цілому по області становить близько 30 %. Питне водопостачання області майже на 80 % забезпечується за рахунок поверхневих джерел, тому якість води у поверхневих водних об'єктах є вирішальним чинником санітарного та епідеміологічного благополуччя населення.

Одеський водопровід одержує воду з поверхневих джерел річок Дністер, Ізмаїльський район з ріки Дунай, Болградський район з озера Ялпуг. Всі інші населені пункти користуються водою з підземних джерел.

На території Одеського регіону за особливостями водокористування та умовами водозабезпеченості у межах існуючих річкових басейнів можна виділити п'ять водогосподарських районів, а саме:

1. Північний водогосподарський район охоплює територію Подільського району (колишні Ананіївський, Балтський, Кодимський, Подільський, Окнянський, Любашівський і Савранський адміністративних районів). На території зазначених районів налічується 1079 артсвердловин, з них 786 (73 %) знаходяться у незадовільному технічному стані. Підземні джерела районів є основним джерелом водопостачання і оцінюються, як придатні для питного водокористування.

2. Центральний водогосподарський район охоплює території Березівського району та Роздільняського району (колишні Великомихайлівський, Миколаївський, Захарівський та Ширяївський адміністративні райони). На території зазначених районів налічується 1155 артсвердловин, з них 796 (69 %) знаходяться у незадовільному технічному стані. Мінералізація підземних вод, головним чином верхньосарматських (розвідані горизонти, на які бурять свердловини для споживання води на питні потреби) водоносних горизонтів артезіанського басейну підвищена, але вони являються єдиним джерелом водопостачання.

3. Приміський (Придністровський) водогосподарський район охоплює території міст Одеса, Чорноморськ, Южний, Теплодар, Білгород-Дністровський та Білгород-Дністровського, Одеського, Роздільняського районів (колишні Біляївський, Лиманський, Іванівський, Овідіопольський та Роздільнянський адміністративних райони). Забір води для питного водопостачання здійснюється з річки Дністер та підземних водоносних горизонтів. На території зазначених районів налічується 2338 артсвердловин, з них 1397 артсвердловин (60 %) знаходяться у незадовільному технічному стані.

4. Південно-Західний водогосподарський район охоплює територію Болградського та Білгород-Дністровського району (колишні Арцизький, Саратський, Таругинський і Татарбунарський адміністративних райони) та характеризується у цілому незадовільною водогосподарською ситуацією та відсутністю надійних джерел водопостачання – розвідані підземні води мають високу мінералізацію. На території зазначених районів налічується 796 артсвердловин, з них 470 (59 %) знаходяться у незадовільному технічному стані.

5. Придунайський водогосподарський район охоплює територію міста Ізмаїл та Болградського, Ізмаїльського районів (колишні Болградський, Ізмаїльський, Кілійський і Ренійський адміністративні райони). Забір води для питного водопостачання здійснюється з річки Дунай та підземних водоносних горизонтів. На території зазначених районів налічується 296 артсвердловин, з них 204 (69 %) знаходяться у незадовільному технічному стані.

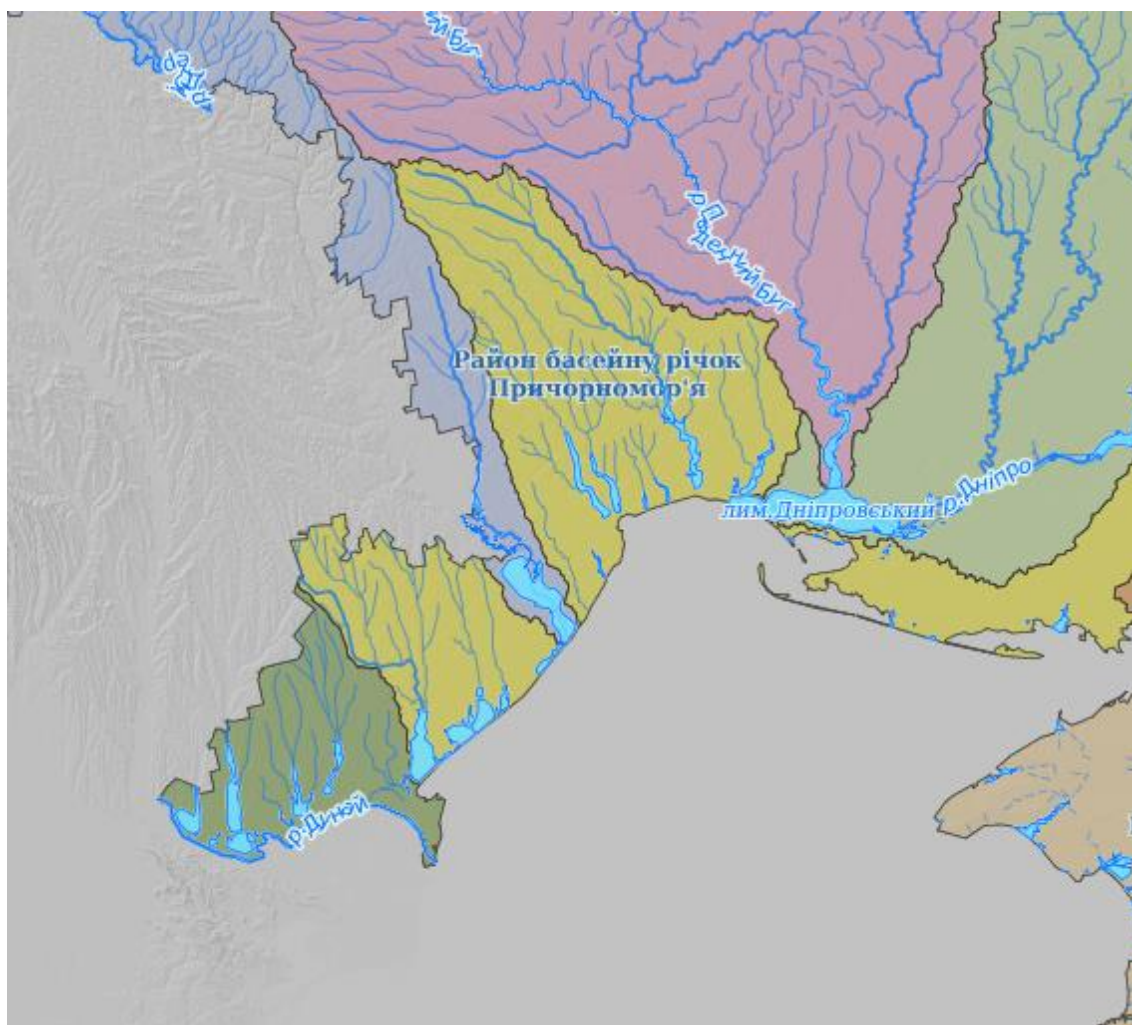

Рис.2 – Викопіювання з Геопорталу Державний водний кадастр України

У 2021 році забір води з природних водних об'єктів складає 1002,791, що на 182,537 млн. м³ більше ніж у 2020 році.

Водопостачання від загального обсягу використаної прісної води становить 219,593 млн. м³ та розподіляється наступним чином:

- питні та санітарно-гігієнічні потреби – 74,541 млн. м³;
- виробничі потреби – 35,276 млн. м³;
- зрошення – 107,942 млн. м³;
- сільськогосподарські – 1,834 млн. м³.

Загальний обсяг водовідведення у 2021 році складає 149,216 млн.м³, у тому числі у поверхневі водні об'єкти 145,262 млн. м³ (таблиця 4.1.3.2.).

Скид забруднених стічних вод у водні об'єкти складає 31,497 млн. м³ з них недостатньо очищених 4,120 млн.м³, без очищення – 27,377 млн. м³ (табл. 4.1.3.2).

У порівнянні з 2020 роком збільшився скид недостатньо очищених стічних вод на 0,524 млн.м³ та забруднених вод на 6,939 млн.м³, що може бути наслідком погіршення роботи очисних споруд та якості очистки зворотних (стічних) вод.

Основними забруднювачами являються: ТОВ «Інфокс» філія «Інфоксводоканал», КП «Чорноморськводоканал», КП «Водоканал» м. Арциз, КВЕП «Подільськводоканал», КП «Білгород-Дністровськводоканал», Затоківське ВУЖКГ, КП «Балтаводоканал», ПАТ «Целюлозно-картоний комбінат», МКП «Теплодарводоканал» та інші.

Основними забруднювачами поверхневих вод є підприємства житлово- комунального господарства. Скид стічних вод від яких у 2021 році складає 95,022 млн.м³.

Дослідження фізико-хімічних показників якості води проводились лабораторією моніторингу вод та ґрунтів БУВР річок Причорномор'я та нижнього Дунаю. Інформація щодо проведених досліджень якості поверхневої водинаведена в таблиці 2.5.1.

Інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод

Таблиця 2.5.1

Назва водного об'єкту	Кількість контрольних створів, у яких здійснювались вимірювання, од		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, одиниць***	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.
	усього	у тому числі з перевищенням ГДК			
1	2	3	4	5	6
Басейн р. Дністер					
р. Дністер	2	2	24	626 фізико-хімічних та 1440 пріоритетних забруднюючих речовин	6 (ХСК, циперметрин, гептахлорепоксид)
р. Ягорлик	1	1	12	313 фізико-хімічних та 720 пріоритетних забруднюючих речовин	6 (ХСК, циперметрин, гептахлорепоксид)
р. Білочі	1	1	12	313 фізико-хімічних та 720 пріоритетних забруднюючих речовин	10 (ХСК, БСК ₅ , цибуترین, флуорантен, бензо(к)флуорантен, бензо(в)флуорантен, бензо(г,х,і)пері лен)
Кучурганське водосховище	2	2	24	626 фізико-хімічних та 1440 пріоритетних забруднюючих речовин	51 (мінералізація, ХСК, БСК ₅ , циперметрин, гептахлорепоксид)
р. Турунчук	1		9	234 фізико-хімічних показників та 540 пріоритетних забруднюючих речовин	2 (ХСК)
Дністровський лиман	1	1	9**	540 пріоритетних забруднюючих речовин	18 (мінералізація, БСК ₅ , ХСК)
Басейн р. Дунай					
р. Дунай	7	7	78	1067 фізико-хімічних та 4680 пріоритетних забруднюючих речовин	11 (ХСК, БСК ₅ , залізо циперметрин, цибуترین, гептахлорепоксид)
водосховище Ялпуг-Кугурлуй	3	3	36	419 фізико-хімічних та 2160 пріоритетних забруднюючих речовин	60 (мінералізація, ХСК, циперметрин)

водосховище Китай	1	1	12	53 фізико-хімічних та 720 пріоритетних забруднюючих речовин	40 (мінералізація, ХСК, БСК ₅ , нітрати, бензо(к)флуорантен, бензо(б)флуорантен, циперметрин, ДДТ, гептахлорепоксид)
водосховище Кагул	1	1	12	53 фізико-хімічних та 720 пріоритетних забруднюючих речовин	12 (ХСК, БСК ₅ , циперметрин)
водосховище Катлабух	2	2	21	53 фізико-хімічних та 1260 пріоритетних забруднюючих речовин	58 (мінералізація, ХСК, БСК ₅ , циперметрин)
р. Великий Ялпуг	1	1	12	313 фізико-хімічних та 720 пріоритетних забруднюючих речовин	27 (мінералізація, ХСК, БСК ₅ , циперметрин)
р. Киргиз-Китай	1	1	12	313 фізико-хімічних та 720 пріоритетних забруднюючих речовин	40 (мінералізація, ХСК, БСК ₅ , нітрати, циперметрин, бензо(б)флуорантен, бензо(к)флуорантен, бензо(g,h,i)перілен)
р. Карасулак	1	1	12	53 фізико-хімічних та 720 пріоритетних забруднюючих речовин	24 (мінералізація, ХСК, БСК ₅ , циперметрин)
р. Нерушай	1	1	12	53 фізико-хімічних та 720 пріоритетних забруднюючих речовин	34 (мінералізація, ХСК, БСК ₅ , нітрати, циперметрин, тетрахлорметан, трихлорметан)
р. Ташбунар	1	1	12	53 фізико-хімічних та 660 пріоритетних забруднюючих речовин	21 (мінералізація, ХСК, БСК ₅)
Басейн річок Причорномор'я					
р. Каплань	1	1	4	108 фізико-хімічних показників	12 (мінералізація, ХСК, БСК ₅ , азот амонійний, нітрати; низький розчинений кисень у серпні)
р. Чага	1	1	4	108 фізико-хімічних показників	11 (мінералізація, ХСК, БСК ₅ ; низький розчинений кисень у серпні)
р. Когільник	1	1	4	108 фізико-хімічних показників	9 (мінералізація, ХСК, БСК ₅ ; низький розчинений кисень у серпні)
р. Сарата	1	1	4	108 фізико-хімічних показників	10 (мінералізація, ХСК, БСК ₅ , азот амонійний; низький розчинений кисень у серпні)
р. Хаджидер	1	1	4	108 фізико-хімічних показників	10 (мінералізація, БСК ₅ , ХСК; низький розчинений кисень у серпні)

2.6 Земельні ресурси, ґрунти та надра

Земельні ресурси Одеської області (3331,38 тис. га) характеризуються надзвичайно високим рівнем освоєння.

Найбільшою є питома вага земель сільськогосподарського призначення – 2588,18 тис. га, з них рілля – 2077,042 тис. га. У структурі земель землі сільськогосподарського призначення займають 77,69 %, у тому числі рілля – 62,35 %.

Землі громадського призначення займають 30,5 тис. га.

Площа земель оздоровчого призначення становить 2,0 тис. га, а площа рекреаційного призначення – 4,5 тис. га.

Землі лісгосподарського призначення, ліси та інші лісовкриті площі займають 223,4 тис. га або 6,7 % території області.

Землі водного фонду займають 210,73 тис. га або 6,33 % території області, в тому числі природні водотоки (річки та струмки) – 15,3 тис. га, озера та лимани – 167,2 тис. га, ставки – 12,1 тис. га, штучні водосховища – 7,6 тис. га, штучні водостоки (канали, колектори, канали) – 8,4 тис. га.

Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики займають 31,7 тис. га.

До порушених земель віднесено 2,4 тис. га (з них не використовуються у виробництві 1,5 тис. га).

Землі, що використовуються для транспорту та зв'язку, в цілому по Одеській області займають 25,1 тис. га.

Площа земель під твердими побутовими відходами складає 0,5 тис. га, з яких більша частина не відповідає екологічним нормам.

Структура земельного фонду регіону наведена в таблиці 2.6.1.

Таблиця 2.6.1

Основні види земель та угідь	2017		2018		2019		2020		2021	
	всього, тис.га	% до загальної площі території	всього, тис.га	% до загальної площі території	всього, тис.га	% до загальної площі території	всього, тис.га	% до загальної площі території	всього, тис.га	% до загальної площі території
1			4	5	6	7	8	9	10	11
Загальна територія, у т.ч.	3331,4	100,0	3331,4	100,0	3331,4	100,0	3331,38	100,0	3331,40	100,00
1. Сільськогосподарські угіддя	2591,6	77,79	2591,6	77,8	2588,22	77,69	2588,18	75,56	2588,18	77,69
рілля	2075,4	62,3	2075,3	62,3	2076,97	62,35	2077,04	62,34	2077,04	62,35
перелоги	27,40	0,82	27,40	0,82	27,18	0,82	27,18	0,82	27,18	0,82
багаторічні насадження	86,5	2,60	86,5	2,60	82,331	2,47	82,29	2,47	82,29	2,47
сіножаті і пасовища	402,50	12,08	402,40	12,08	401,75	12,06	401,67	12,06	401,67	12,06
2. Ліси та інші лісовкриті площі	222,99	6,69	222,99	6,70	223,36	6,70	223,41	6,71	223,41	6,71
з них вкриті лісовою рослинністю	199,80	6,00	199,8	6,00	200,245	6,01	200,20	6,01	200,75	6,03
3. Забудовані землі	131,16	3,94	131,16	3,90	134,14	4,03	134,14	4,02	134,17	4,03
4. Відкриті заболочені землі	73,30	2,20	73,30	2,20	77,2	2,32	76,97	2,31	76,96	2,31
5. Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (піски, яри, землі зайняті зсувами, щебенем, галькою, голими скелями)	33,20	1,00	33,80	1,01	30,79	0,92	31,03	0,93	31,03	0,93
6. Інші землі	279,15	8,38	278,55	8,36	277,69	8,34	277,65	8,33	277,65	8,33
Всього земель (суша)	3120,8	93,68	3120,8	93,68	3120,66	93,67	3120,65	93,67	3120,66	93,67
Території, що покриті поверхневими водами	210,6	6,32	210,6	6,32	210,74	6,33	210,73	6,33	210,74	6,33

Найважливішою і найбільш поширеною ґрунтоутворюючою породою на території області є лес (рис.3). У лесостеповій частині ґрунтовий покрив досить різноманітний. Але більшу частину Одеського лісостепу вкривають середньогумусні чорноземи (вміст гумусу 5-8%). У багатьох міс-тах трапляються невеличкими острівцями опідзолені сірі і деградовані ґрунти. У долинах рік поширені піщані алювіально-лучні ґрунти. Різноманітність ґрунтів у лісостеповій частині області пояснюється тим, що в минулому ґрунти тут утворилися, як під лісовою, так і під трав'янистою рослинністю. Для всіх ґрунтових комплексів одеського лісостепу характерна природна родючість.

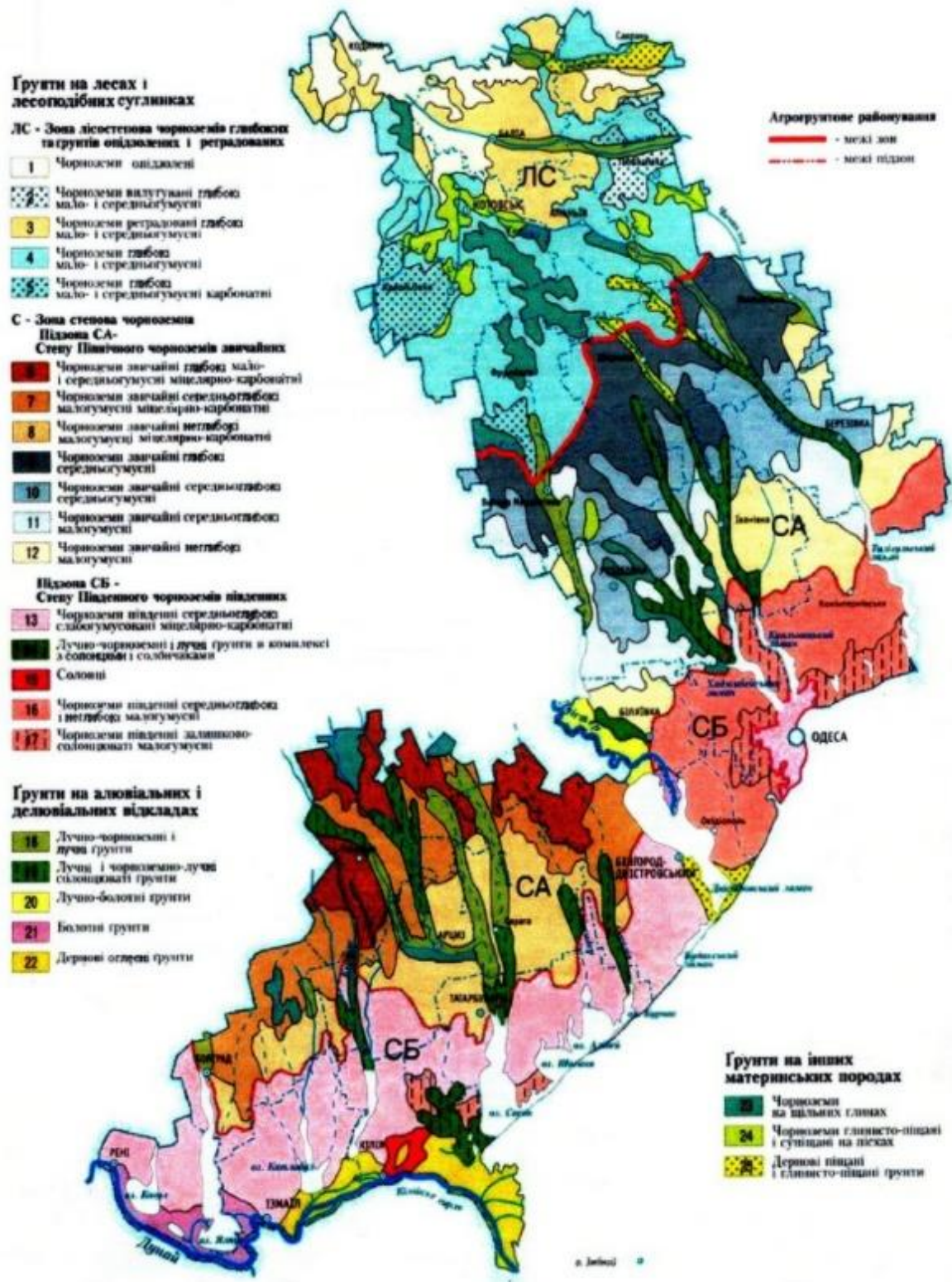

Рис.3 – Карта ґрунтів Одеської області

Степ займає більшу частину території області, ґрунтознавці поділяють його на південний, або сухий (приморська смуга) і центральний. Центральний степ на півночі межує з лісостепом. На півдні його межа проходить по лінії Роздільна – Березівка. Тут на лесових материнських породах найбільш поширений звичайний середньогумусний чорнозем, який відрізняється від типового меншим гумусним горизонтом, вміст гумусу в ньому 6-7,5%. У південному, або сухому степу на вододілах найбільш поширений звичайний південний малогумусний чорнозем (вміст гумусу 4-4,5%). Південні чорноземи на захід від Одеси мають товщу гумусних горизонтів 55-60 см. У задністровській частині області більшу частину території займають також південні чорноземи. У крайньому північно-західному кутку її досить поширені глибокі середньогумусні чорноземи. На південний схід до лінії с. Червоноармійське (Болградський район) – Нова Іванівка-Роща (Тарутинський район) – Старокозаче поширені звичайні малогумусні чорноземи. У прибережній смузі від озера Сасик до Дністровського лиману ґрунти в основному солонцюваті. У заплавах Дунаю і Дністра поширені мулуваті-болотні в комплексі з торфово-болотними.

Мінерально-сировинна база області майже на 80 % складається із сировини для виробництва будівельних матеріалів. Найбільш важливими видами є: цементна сировина, керамзитова сировина, камінь будівельний, вапняк для опіку, піски.

Найбільше розповсюдження мають тверді нерудні корисні копалини місцевого значення: піски, суглинки, гравій, галька, граніти, які використовуються як будівельні матеріали чи сировина для їх виробництва. За даними Причорноморського ДРГП на території області налічується 145 родовищ корисних копалин, що застосовуються у будівництві та знаходяться на Державному балансі родовищ корисних копалин, з яких розробляються лише 45 родовищ.

Деградація земель – природне або антропогенне спрощення ландшафту, погіршення стану, складу, корисних властивостей і функцій земель та інших органічно пов'язаних із землею природних компонентів (Закон України «Про охорону земель»).

Відповідно до інформації структурних територіальних підрозділів Головного управління Держгеокадастру в Одеській області станом на 01.01.2022 площа деградованих земель по Одеській області складає 33,0 тис. га. Протягом 2021 року на території Одеської області роботи щодо консервації земель не проводились у зв'язку з відсутністю фінансування. За дорученням Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру від 06.07.2021 № 22-28-0.133-8048/2-21 Головним управлінням Держгеокадастру в Одеській області у 2021 році здійснювались роботи по виявленню земель, які підлягають консервації, для інформаційного наповнення Державного земельного кадастру.

Важливість питання ефективного використання та охорони земель сільськогосподарського призначення у Одеській області є одним з найактуальніших, адже в області понад 2,5 млн га сільськогосподарських угідь, у тому числі більш 2 млн га ріллі, більше 80 тис. га виноградників. Контроль щодо охорони земель вимагає невідкладних науково обґрунтованих заходів, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів та отримання екологічно чистих продуктів харчування. Так, з метою організації сільськогосподарського виробництва і впорядкування сільськогосподарських угідь у межах землеволодіння та землекористування для ефективного ведення сільськогосподарського виробництва, раціонального використання та охорони земель, створення сприятливого екологічного середовища і покращання природних ландшафтів за заявою землевласників або землекористувачів розробляються проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь (ст. 52 Закону України «Про землеустрій»).

2.7 Поводження з відходами

З метою вирішення питання несанкціонованих сміттєзвалищ відділом погоджень у сфері господарської діяльності управління охорони та раціонального використання природних ресурсів Департаменту екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації постійно ведеться робота щодо координації роботи в частині збору та оброблення інформації територіальних громад щодо проведення роботи з виявлення та ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ з урахуванням вимог ст.20-21 Закону України «Про відходи».

На території Одеської області, відповідно до щорічної звітності за формою № 1-ТПВ, кількість змішаних твердих побутових відходів, зібраних та перевезених підприємствами виконавцями послуг за 2021 рік складає 2,08 млн м³, кількість змішаних твердих побутових відходів захоронених на полігонах та звалищах за 2021 рік складає 2,01 млн м³ / 503,717 тис. т. Послугами з вивезення ТПВ охоплено 72,0 % населення.

Гострою проблемою є питання незадовільного стану майже всіх полігонів та порушень правил їх експлуатації відповідно до норм чинного законодавства. Сміттєзвалища не відповідають нормам екологічної безпеки та потребують реконструкції відповідно до нормативно-правових актів. Сортувальні лінії та інші технології з перероблення твердих побутових відходів в Одеській області відсутні. В області налічується 7 об'єктів перероблення відходів, як вторинної сировини та 32 підприємства зі збору відходів, як вторинної сировини.

Суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність у сфері поводження з небезпечними відходами на території області:

- ПП «КОНКОРД» (сmt. Чорноморське) - ліцензія АГ №507019 від 25.11.2010р., (необмежений);
- ТОВ «ЕКО-СЕРВІС» (сільрада Шабівська) - ліцензія АЕ №263922 від 14.10.2010р., (необмежений);
- ТОВ «ГРІН-ПОРТ» (м. Одеса) - ліцензія АД №041588 від 31.05.2011р., (необмежений);
- АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИЙ ЗАГІН СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ГОЛОВНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ МНС УКРАЇНИ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ(м. Одеса) - ліцензія АД №041590 22.08.2011 (необмежений);
- ТОВ «НАУКОВО-ВИРОБНИЧА КОМПАНІЯ «УКРЕКОПРОМ» (м. Одеса) - Наказ Міндовкілля України від 06.09.2016 № 327 «Про видачу ліцензії» (необмежений);
- ДП «ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ МОРСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ПОРТ»(м. Ізмаїл) - ліцензія АЕ №460716 22.02.2015 (необмежений);
- ТОВ «УТІЛЬВТОРПРОМ»(м. Теплодар)- Наказ Міндовкілля України від 12.09.2016 № 336 «Про видачу ліцензії» (безстроковий);
- ПП «ЦЕНТР ЕКОЛОГІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ» (м. Одеса) - Наказ Міндовкілля України від 14.03.2011 № 75 "Про видачу ліцензії";

Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання, заготівлю відходів як вторинної сировини

- ПП «Арцизький «Вторм-Сервіс» (м. Арциз) - ПЕТ-пляшки;
- ПП «Артал» (м. Арциз) - металобрухт чорних та кольорових металів;
- КП «Білгород-Дністровськввторресурси» (м. Білгород-Дністровський) - склобій, макулатура, ПЕТ-пляшки, поліетилен, пластмаса;
- ФОП Олійник О. В. (сmt. Велика Михайлівка)- макулатура, відходи полімерні;
- ФОП Холевка Є. М. (сmt. Велика Михайлівка) - макулатура, відходи полімерні, металобрухт
- Іванівський ринок «Привоз» Іванівської РСС (сmt. Іванівка) – макулатура;
- ФОП Будішевський В.В. (с. Дальник) - склобій, макулатура, ПЕТ-пляшки, поліетилен, пластмаса;
- ПП «Овіком-Мет» (сmt. Овідіополь) - металобрухт чорних металів;
- ТОВ «Олімп-Юг ЛТД» (с. Лиманка) - металобрухт чорних металів;
- ТОВ «Укрвторсплав» (сmt. Тарутине) - металобрухт чорних металів;
- ФОП Сібов С. В. (сmt. Тарутине) - макулатура, склотара;

- ФОП Козуб Віктор Анатолійович (с. Старі Маяки) - металобрухт чорних металів;
- Ширяївська райспоживспілка (сmt. Ширяєве) – макулатура;
- Повне товариство «ІЛЛІЧІВСЬКІПРОДРЕСУРСИ»(м. Іллічівськ) - макулатура, ПЕТ-пляшки, полімерні вироби, скло, з/б банка, стейч;
- КП «Будинок побуту «Фірма Райдуга» (м. Чорноморськ) – макулатура;
- ФОП Андрух А. В.(м. Чорноморськ) - металобрухт чорних металів;
- ФОП Богомолова-Ширяєва В.М. (м. Чорноморськ) - металобрухт чорних металів;
- ВАТ «Втормет» (м. Одеса) - металобрухт чорних металів;
- ПП «Металіст КАА» (м. Одеса) - металобрухт чорних металів;
- ВКФ «Ніка Пласт» (м. Одеса) - ПЕТ-пляшки, полімерні вироби;
- ТОВ «ЄП «Вторма Одеса» (м. Одеса) - скlobій, макулатура, ПЕТ;
- ТОВ «Агростіл ЛТД» (м. Одеса) - металобрухт чорних металів;
- ТОВ «Ферко» (м. Одеса) - металобрухт чорних металів;
- ТОВ «Техностил» (м. Одеса) - металобрухт чорних металів;
- ПП «Автометком» (м. Одеса) - металобрухт чорних металів;
- ТОВ «ГАМА» (м. Одеса) - полімерні матеріали;
- ТОВ «МП Ефест» (м. Одеса) - макулатура;
- ТОВ «Вторма Одеса Юг» (м. Одеса) - скlobій, макулатура, ПЕТ-пляшки, поліетилен, пластмаса;
- ТОВ «Полістек» (м. Одеса) - ПЕТ-пляшки, поліетилен, пластмаса;
- Представництво фірми «Вторма» (м. Южне) - скlobій, макулатура, ПЕТ-пляшки, поліетилен, пластмаса;
- СПД Брагін А. (м. Южне) - скло, скlobій, макулатура, ПЕТ-пляшки, поліетилен, пластмаса.

Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання, заготівлю відходів як вторинної сировини (об'єкти з перероблення відходів як вторинної сировини):

- ПрАТ «Ізмаїльський целюлозно-картонний комбінат» (м. Ізмаїл) - виробництво папіру та картону, виробництво гофротари;
- ПП «Аргумент» (м. Одеса) - виробництво паперової маси (туалетний папір);
- КФ ТОВ «Водограй» (Усатівська сільська рада) - переробка ПЕТ пляшок;
- ТОВ «Отрада» (м. Білгород-Дністровський) - переробка полімерних відходів.

На території Одеської області не впроваджено роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів.

З метою вирішення критичної ситуації, яка склалася з утворенням, накопиченням, зберіганням, переробленням, утилізацією та захороненням відходів між Україною та Європейським Союзом підписана угода про асоціацію, в рамках якої розроблена та реалізується Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 №820-р.

Одним з основних напрямків реалізації цієї Стратегії є розробка Регіональних планів управління відходами до 2030 року. Регіональний план управління відходами передбачає специфіку регіону, проведення аналізу існуючої системи управління відходами, вибору оптимальної регіональної системи управ-

ління відходами (інфраструктура роздільного збирання та перероблення відходів, будівництво сміттєсортувальних станцій, сміттєперевантажувальних станцій та регіональних комплексів управління відходами) та практичні заходи, що необхідні для її впровадження.

Відповідно до Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року розроблені Регіональні плани управління відходами до 2030 року погоджуються з Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України та Міністерством розвитку громад та територій України відповідно до їх компетенції. Затверджений регіональний план управління відходами є підставою для фінансування з державного і місцевих бюджетів.

Відповідно до рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23.03.2021, затвердженого Указом Президента України від 23 березня 2021 року № 111/2021, місцеві органи виконавчої влади у 2021 році повинні затвердити Регіональні плани управління відходами.

Розпорядженням Голови Одеської обласної державної адміністрації від 09.12.2021 № 1253/од-2021 Регіональний план управління відходами в Одеській області до 2030 року затверджено. Регіонального плану управління відходами в Одеській області до 2030 року направлено на розгляд та погодження до Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України та Міністерства розвитку громад та територій України з подальшим включенням його до Національного плану управління відходами до 2030 року.

2.8 Культурна спадщина

В області діє 25 установ обласного підпорядкування: 6 театральних-видовищних закладів, 3 обласні бібліотеки, 5 центрів національних культур, 7 музеїв, 3 навчальні заклади культури і мистецтв, а також 6 закладів національного значення.

На території м. Одеса та Одеської області розташовані більше 4500 пам'яток культурної спадщини які презентують період від античності до ХХ ст. Найбільшою є концентрація архітектурних пам'яток в центральній частині Одеси, де розташовані такі визначні пам'ятки як Одеський національний академічний театр опери та балету, Потьомкінські сходи, ансамбль Приморського бульвару, Воронцовський та Шахський палаці, палаці Абаза та Гагаріних, які одночасно є популярними туристичними об'єктами. Не менш цікавими є палаці на території області – Палац Курисів в с. Курисове Лиманського району та Палац-садиба Дубицьких в с. Василівка Біляївського району.

Найбільш визначною архітектурною пам'яткою на території області є комплекс Акерманської фортеці (XIV-XVI ст.) в м. Білгород-Дністровський.

Не менш цікавими є й культові споруди-пам'ятки такі як Мала мечеть в Ізмаїлі, унікальні для південної України дерев'яні храми в Балтському та Кодимському районі, середньовічні Вірменська та Грецька церкви в Білгород-Дністровському та Миколаївська церква в Кілії.

В області реалізуються великі мистецькі проекти, які стали вже традиційними, зокрема: Міжнародний Одеський Корнійчуковський фестиваль дитячої літератури, ХХІІ Міжнародний книжковий фестиваль «Зелена хвиля»; Одеський міжнародний літературний фестиваль; Міжнародний фестиваль сучасного мистецтва «Два дні і дві ночі нової музики»; мистецький марафон «Ніч в філармонії»; Міжнародний музичний фестиваль «Odessa Classics»; Одеський міжнародний кінофестиваль; фестиваль мистецтв «Оксамитовий сезон в Одеській опері», міжнародний джазовий фестиваль «OdessaJazzFest», Всеукраїнський рокфестиваль «Дунайська Січ» (м. Ізмаїл); регіональний етно-фестиваль «Кодима Фест» (с. Івашків Кодимського району).

2.9 Об'єкти природно-заповідного фонду

Природно-заповідний фонд Одеської області станом на 01.01.2023 року має в своєму складі 128 територій та об'єктів, загальна площа яких становить 166 343,0892га. Відношення площі природно-заповідного фонду до площі Одеської області становить 5 %.

За категоріями об'єкти природно-заповідного фонду Одеської області представлені наступним чином:

- 1 біосферний заповідник (Дунайський біосферний заповідник);
- 3 національних природних парки (Нижньодністровський, «Тузловські лимани», «Куяльницький»);
- 1 зоопарк;
- 1 ботанічний сад;
- 2 регіональних ландшафтних парки («Ізмаїльські острови», «Тилігульський»);
- 42 заказника;
- 25 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва;
- 49 пам'яток природи;
- 4 заповідних урочища.

На територіях та об'єктах природно-заповідного фонду охороняються більше 194 видів представників рослинного і 382 види тваринного світів, які є рідкісними та знаходяться під загрозою зникнення. У північних районах заповідні території представляють переважно дубово-ясеневі і соснові ділянки лісу, паркові насадження колишніх панських маєтків, де ще збереглись історико-культурні об'єкти (парк «Гетьманівський» у смт. Гетьманівка, Кардамичівський).

У центральній, східній і західній частинах області окрім лісових насаджень у природно-заповідному фонді зберігаються ділянки типчаково-ковилово-різнотравного степу, притаманного даній місцевості в минулому. На півдні - це гирлові ділянки найбільших рік України Дунаю і Дністра з їх своєрідним ландшафтом і унікальною острівною системою та мережа причорноморських лиманів (Тилігульський лиман, Тузловська група лиманів (Шагани-Алібей-Бурнас), водосховище Сасик, придунайські озера Кугурлуй і Картал). Ці території включені до світової мережі водно-болотних угідь міжнародного значення, первісні природні комплекси яких зберігаються в Дунайському біосферному заповіднику, Нижньодністровському національному природному парку, національному природному парку «Тузловські лимани», національному природному парку «Куяльницький», регіональних ландшафтних парках «Ізмаїльські острови» і «Тилігульський», заказнику місцевого значення «Лунг». На заповідних територіях дельти Дунаю зустрічаються 63 % птахів, зареєстрованих на території України та 42 види птахів, занесених до Червоної книги України і Європейського Червоного списку. Лише на Тузловських лиманах на великій відстані поки що збереглась не перетвореною унікальна піщана коса зі специфічною біотою, яка з'єднує лимани з Чорним морем та цінні природні комплексив межах НПП «Куяльницький».

Із загальної кількості територій та об'єктів природно-заповідного фонду Одеської області 7 є юридичними особами і мають відповідні адміністрації (Дунайський біосферний заповідник, Нижньодністровський національний природний парк, національний природний парк «Тузловські лимани», національний природний парк «Куяльницький», регіональний ландшафтний парк «Тилігульський», Одеський зоологічний парк та Ботанічний сад Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова), 37 території та об'єктів знаходиться у віданні державних підприємств лісового господарства, а решта об'єктів знаходиться у віданні установ Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я та органів місцевого самоврядування.

Охорона і збереження біологічного та ландшафтного різноманіття є одним з основних пріоритетів природоохоронної політики Одеської області. Для підтримання загального екологічного балансу, збереження найбільш цінних природних комплексів, різноманітності ландшафтів і генофонду рослинного й тваринного світу Одеської області протягом 2022 року проведено комплекс заходів щодо збереження цінних природних екосистем, а саме:

- Указом Президента України від 01 січня 2022 року №3/2022 на території Одеського та Березівського районів Одеської області утворено національний природний парк «Куяльницький» загальною площею 10 800,8867 га;
- Указом Президента України від 02 січня 2022 року №06/2022 розширено територію ботанічного заказника загальнодержавного значення "Староманзирський" на території Болградського району Одеської області на 99 га;

- Одеською обласною радою прийнято рішення від 02.12.2022 №488-VIII щодо зміни меж (розширення) території заповідного урочища місцевого значення «Дністровські плавні» на території Білгород-Дністровського району Одеської області, територію заповідного урочища розширено на 757 га.

До складу екологічної мережі Одеської області (Рис. 4) включено землі природно заповідного фонду (ядра екомережі), землі лісового і водного фонду, землі оздоровчого, рекреаційного призначення, території та землі, які є місцями мешкання і зростання об'єктів тваринного і рослинного світу, занесених в червону і Зелену книги України, водно-болотні угіддя, малопродуктивні і деградовані сільськогосподарські землі як сполучні, буферні і відновлювальні елементи екомережі, яри та балки, пасовища і сіножаті.

З міжнародних елементів екомережі на території Одеської області проходять 2 коридори: Нижньо-Дунайський природний регіон (M1) та АзовоЧорноморський (M2).

З елементів національної екомережі України - V природних коридорів: Азово-Чорноморський (I), Прибережно-Дністровський (II), Південно-Український (III), Галицько-Слобожанський (IV); ПрибережноБузький (V).

З елементів регіонального рівня - 14 коридорів: Кодимсько-Савранський (1), Кодимсько-Слобідсько-Байтальський (2), Слобідсько-Ягорлицький (3), Кучурганський (4), Велико-Куяльницький (5), Тилігульський (6), Нижньо-Дунайський (8), Ялпузький (9), Катлабузький (10), Киргиж-Китайський (11), Сасик-Когильницький (12), Хаджидерський (13); Чорноморський прибережно-морський (14).

Рішенням Одеської обласної ради від 20.05.2011 № 136-IV затверджено Регіональну схему формування екологічної мережі Одеської області, яка була розроблена Південним науковим центром Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки України в рамках науково-дослідної роботи «Розробка регіональної схеми формування екологічної мережі». Протягом 2011-2012 років за рахунок коштів обласного бюджету були проведені науково-дослідні роботи на тему: «Деталізація регіональної схеми формування екологічної мережі Одеської області» для 14 районів Одеської області. У 2020 році в рамках Одеської регіональної комплексної програми з охорони довкілля на 2020-2021 роки, затвердженої рішенням Одеської обласної ради від 20.12.2019 №1165-VII за рахунок коштів обласного бюджету було виконано роботу «Розроблення деталізованої схеми екологічної мережі Одеської області в крупних масштабах (1:50000) для 7 районів Одеської області».

На виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 №1196 «Про затвердження Порядку включення територій та об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі» та з метою формування, збереження і раціонального використання екологічної мережі Одеської області Департаментом екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації забезпечено формування Переліку територій та об'єктів екологічної мережі Одеської області.

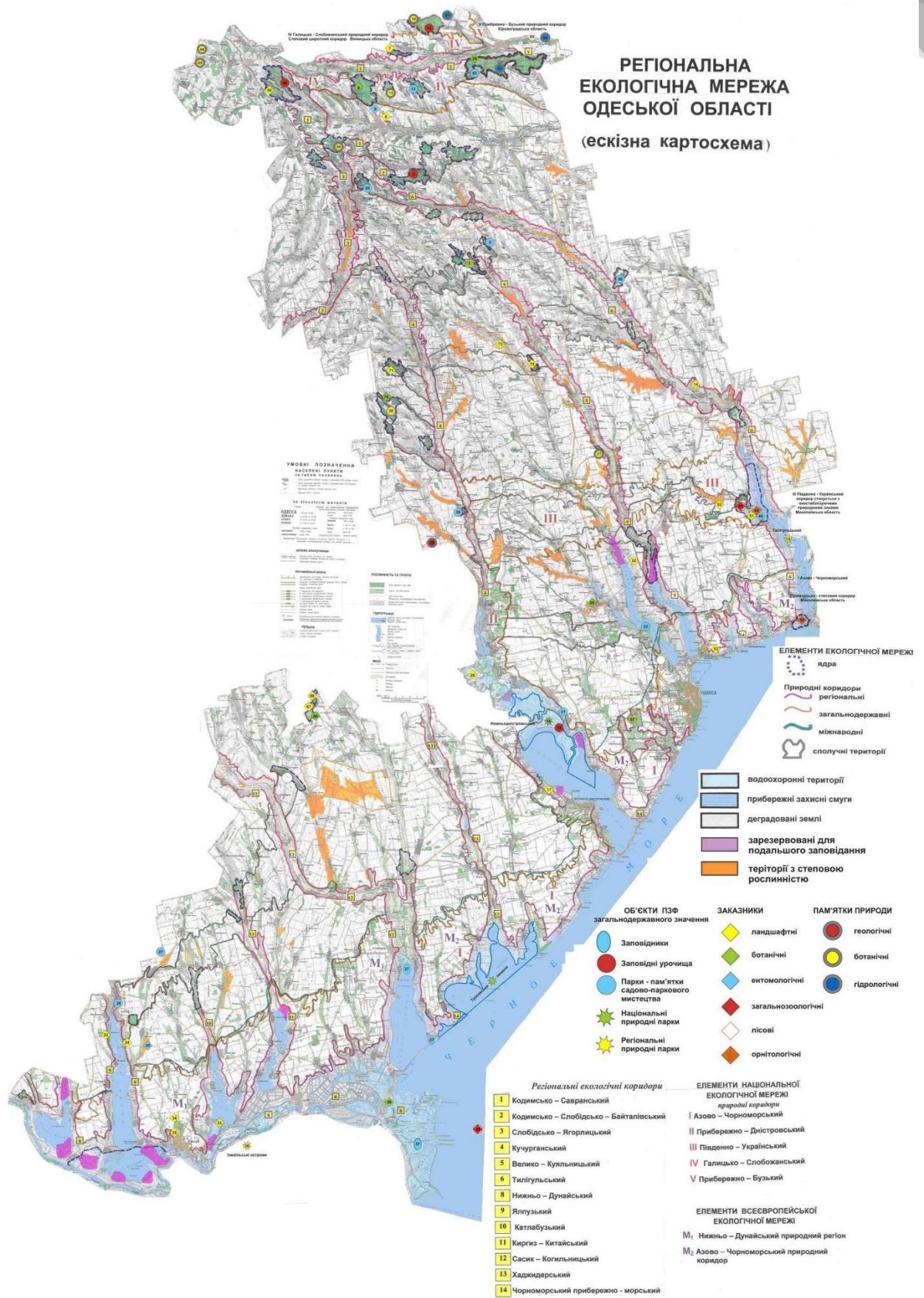

Рис.4 – Схема екологічної мережі Одеської області

Для збереження природної фауни, флори та типів природних оселищ створена Смарагдова мережа (Emerald Network) Європи.

Територія Одеської області, що входить до Смарагдової мережі наведена на *рис. 7*:

1. *Nyzhniopodilskyi* (код території UA0000341), 5138,1 га (кількість видів птахів: 3; кількість інших видів: 6; кількість типів природних оселищ: 13; біогеографічний регіон: Степовий).
2. *Savranskyi Lis* (код території UA0000257), 8510 га, (кількість видів птахів: 28; кількість інших видів: 6; кількість типів природних оселищ: 3; біогеографічний регіон: Континентальний).
3. *Serbyno*(код території UA0000196), 1641 га (кількість видів птахів: 32; кількість типів природних оселищ: 2; біогеографічний регіон: Континентальний).
4. *Kuchurhanskyi* (код території UA0000154), 1676 га (кількість видів птахів: 32; кількість інших видів: 5; кількість типів природних оселищ: 4; біогеографічний регіон: Степовий).
5. *Tyligulskyi Lyman*(код території UA0000138), 23243 га (кількість видів птахів: 32; кількість інших видів: 9; кількість типів природних оселищ: 17; біогеографічний регіон: Степовий).
6. *Kuialnytskyi Lyman*(код території UA0000143), 8439 га (кількість видів птахів: 70; кількість інших видів: 5; кількість типів природних оселищ: 7; біогеографічний регіон: Степовий).
7. *Khadzhybeiskyi*(код території UA0000222), 3286 га, (кількість видів птахів: 64; кількість інших видів: 6; кількість типів природних оселищ: 6; біогеографічний регіон: Степовий).
8. *Svitlogirsk-Altostove creeks*(код території UA0000308), 2696,2 га (кількість видів птахів: 3; кількість інших видів: 6; біогеографічний регіон: Степовий).
9. *Dniester liman cliffs*(код території UA0000350), 926,7 га (кількість видів птахів: 3; кількість інших видів: 4; біогеографічний регіон: Степовий).
10. *Dnistrovskyi Lyman*(код території UA0000141), 38641 га (кількість видів птахів: 67; кількість інших видів: 17; кількість типів природних оселищ: 14; біогеографічний регіон: Степовий).
11. *Tarutynskyi Steppe*(код території UA0000137), 6176 га (кількість видів птахів: 37; кількість інших видів: 6; кількість типів природних оселищ: 3; біогеографічний регіон: Степовий).
12. *Besarabskyi Kolkhikum*(код території UA0000158), 4723 га (кількість видів птахів: 36; кількість інших видів: 12; кількість типів природних оселищ: 3; біогеографічний регіон: Степовий).
13. *Tuzlovski Lymany National Nature Park*(код території UA0000140), 27778 га (кількість видів птахів: 80; кількість інших видів: 12; кількість типів природних оселищ: 19; біогеографічний регіон: Степовий).
14. *Sasyk Lyman*(код території UA0000151), 18984 га, (кількість видів птахів: 76; кількість інших видів: 13; кількість типів природних оселищ: 13; біогеографічний регіон: Степовий).
15. *Danube Biosphere Reserve*(код території UA0000018), 50213 га, (кількість видів птахів: 89; кількість інших видів: 33; кількість типів природних оселищ: 37; біогеографічний регіон: Степовий).
16. *Systema Dunaiskykh Ozer*(код території UA0000142), 52807 га (кількість видів птахів: 72; кількість інших видів: 18; кількість типів природних оселищ: 11; біогеографічний регіон: Степовий).
17. *Izmailski Ostrovy*(код території UA0000182), 3552 га (кількість видів птахів: 54; кількість інших видів: 13; кількість типів природних оселищ: 19; біогеографічний регіон: Степовий).

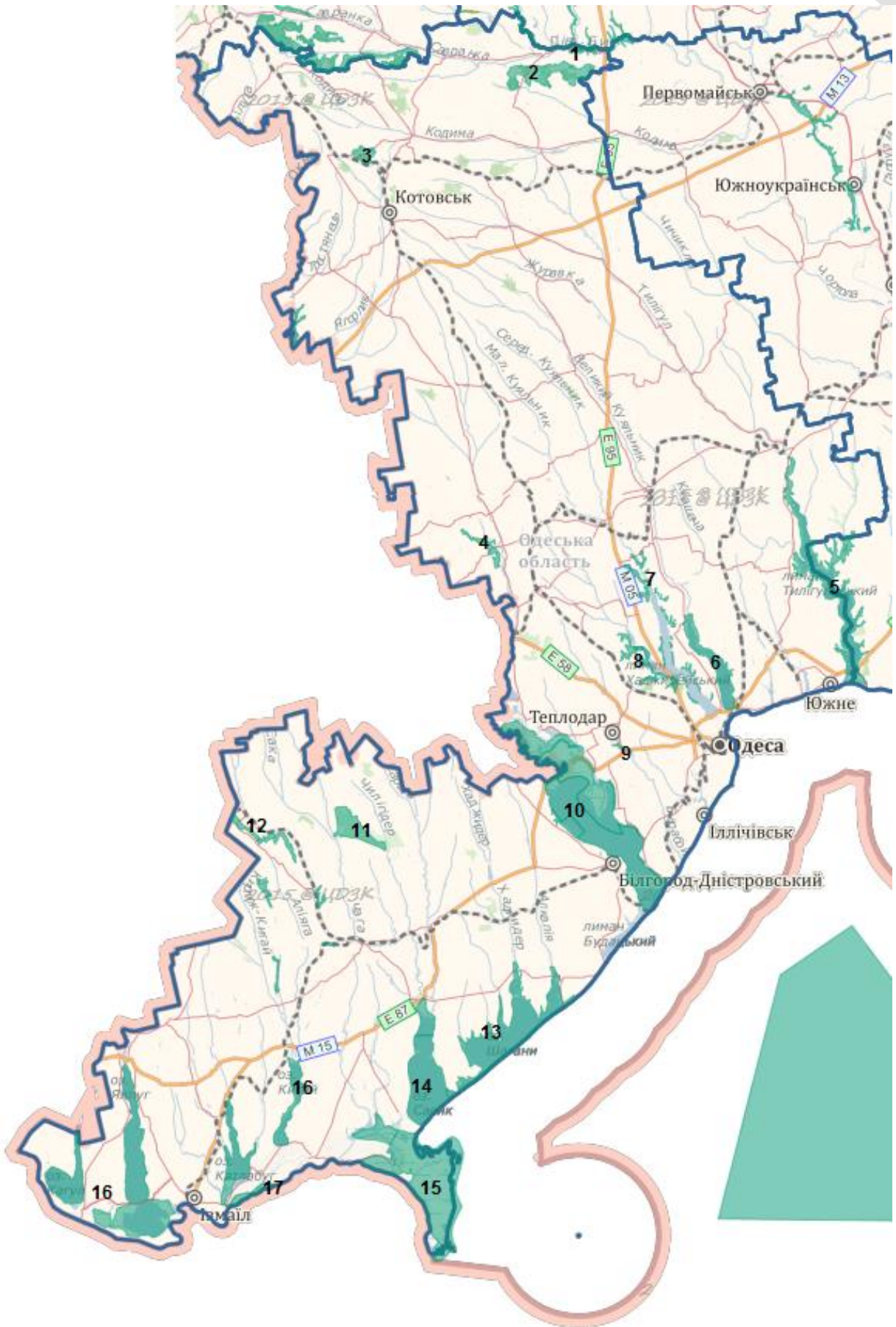

Рис.5 – Смарагдова мережа на території Одеської області

2.10 Тваринний та рослинний світ, об'єкти природно-заповідного фонду

Одеська область займає територію Північно-Західного Причорномор'я від гирла Дунаю до Тилігульського лиману (довжина морської берегової лінії в межах області перевищує 300 км) і тягнеться від моря на північ, в глиб суші на 200-250 км. У пониззі великих річок (Дунай, Дністер) і лиманів, на морських узбережжях і в шельфовій зоні розташовані високоцінні й унікальні природні комплекси, водно-болотні угіддя, екосистеми, що формують високий біосферний потенціал регіону, який має національне і міжнародне значення.

Територією Одещини протікають 1143 річки (з них 3 великих – Дунай, Дністер, Південний Буг), всі вони належать до басейну Чорного моря. Живлення річок переважно дощове та снігове з весняною повинню. Інший характер живлення має Дністер, який бере свій початок у Карпатах.

В заплавах Дунаю та Дністра розташовані великі прісноводні озера: Кагул, Ялпуг, Катлабуг, Китай, Кучурган, Саф'ян. Всього нараховується 30 озер, 68 водосховищ та 997 ставків. В межах області розміщені 15 лиманів, що займають пониззя великих річкових долин. Найбільшими серед них є Дністровський, Тилігульський, Аджалицький (Григорівський), Великий Аджалицький, Дофінівський, Куяльницький, Хаджибейський, Сухий, Будацький, Бурнас, Алібей, Шагани, Сасик.

Навколо озер і лиманів, на ділянках лісового фонду мешкає велика кількість рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги України та міжнародних червоних списків (285 видів тварин, віднесених до Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (м. Бонн, 1979 р.), 163 види, які знаходяться під охороною Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (м. Берн, 1979 р.) та 59 видів тварин, що охороняються Конвенцією про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES) (м. Вашингтон, 1973 р.), окремі вікові дерева та їх групи, визначні та цінні.

Ландшафтне різноманіття території представлене наступними типами ландшафтів: вододільні хвилясті низовинні дреновані розчленовані рівнини позальодовикових областей, схилів вододільні хвилясті лесові рівнини, надзаплатно-терасові вирівняні переважно на лесових породах, заплатні голоценові, складені алювіальними та дельтовими відкладами, заплатнотерасові плоскі з солонцями та солончаками з високим рівнем мінералізованих ґрунтових вод, ландшафти балково-яружної мережі.

Значна частина області знаходиться у степовій зоні, представленій степовими природними комплексами – типовими різнотравно-типчакковоковилловими та типчакково-ковилловими степами. Разом з тим, внаслідок їх 67 розорювання, типові степові природні комплекси зазнали найсильнішого антропогенного тиску, перетворені у ріллю, фрагментовані. Степова рослинність, представлена лучними ковилово-різнотравними степами, збереглась на незначних фрагментах території, непридатних для сільського господарства, а також у складі територій та об'єктів природно-заповідного фонду, та у складі зарезервованих для заповідання природоохоронних територій.

Одеська область є малолісною та лісодефіцитною. На одного мешканця області припадає лише 0,1 га лісу. Загальна лісистість становить близько 6 %.

Площа лісових ділянок в області складає 220,1 тис.га, з них 203,9 га – вкриті ліською рослинністю лісові ділянки. Із загальної площі лісових ділянок захисні насадження займають площу 183,1 тис. га або 83% з них полезахисні лісові смуги - 49,8 тис. га.

Ліскова рослинність сконцентрована в основному у північних районах Одеської області, які територіально відносяться до лісостепової зони і представлена переважно штучними насадженнями.

Біологічне різноманіття втрачається під час забудов, розорювання землі, меліорації, спорудження водосховищ, створення мереж транспортної інфраструктури та здійснення інших видів господарської діяльності. Скорочуються території, зайняті природною рослинністю, що призводить до виникнення загрози втрати гено - та ценофонду.

Питання охорони та збереження біорізноманіття є актуальними для Одеської області. Це обумовлено низкою особливостей місцевості, насамперед таких, як незначна площа природних біотопів, швидкі темпи їх трансформації та деградації, зростаючий рівень рекреаційного навантаження, недостатня забезпеченість охороною природних територій, недосконала законодавча база, яка не враховує специфіку місцевих екологічних умов.

Основними загрозами біологічного та ландшафтного різноманіття є: викиди в атмосферне повітря; забруднення поверхневих та підземних вод; ґрунтова та повітряна ерозія; підтоплення територій; поширення агроландшафтів; нерівномірна забудова території тощо.

Екологічна безпека регіону розглядається як сукупність процесів і заходів щодо створення достатніх умов для збереження, раціонального використання та відтворення природних ресурсів і природно-територіальних комплексів як середовища для життєдіяльності населення, що є однією з найважливіших категорій сталого розвитку.

Природно-заповідний фонд Одеської області станом на 01.01.2023 року має в своєму складі 128 територій та об'єктів, загальна площа яких становить 166 343,0892 га. Відношення площі природно-заповідного фонду до площі Одеської області становить 5 %.

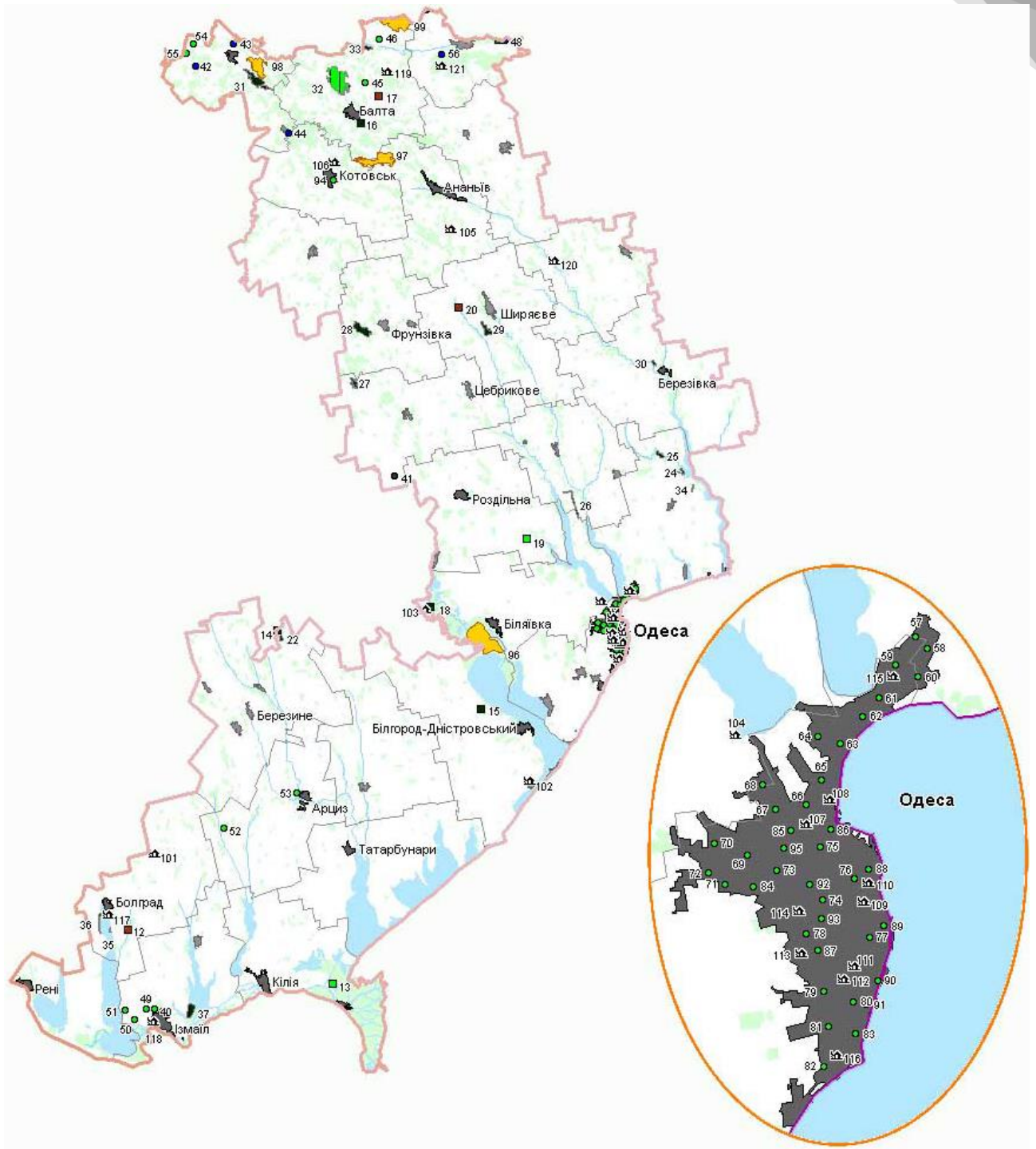

Рис.5

Умовне позначення

 місто Київ (столиця України)	 Природо-заповідний фонд
 обласні центри	 біосферні заповідники
 Інші населені пункти	 природні заповідники
 Межа області	 Національні природні парки
 Межа районів	 Регіональні ландшафтні парки
 Автошляхи	Заказники
 Залізниця	 Загальнозоологічний
 Річки та озера	 Ботанічний
 Ліса	 Лісний
	 Ландшафтний
	 Гідрологічний
	 Іхтеологічний
	 Орнітологічний
	 Геологічний
	 Карстово-спелеологічний
	 Ентомологічний
	 Загальноекологічний
	Пам'ятники природи
	 Ботанічний
	 Комплексний
	 Геологічний
	 Гідрологічний
	 Зоологічний
	 Заповідні урочища
	 Парки-пам'ятники садово-паркового мистецтва
	 Дендрологічні парки
	 Ботанічні сади
	 Зоологічні парки

2.11 Демографічна ситуація

Чисельність наявного населення на 1 січня 2022 року становила 2351,4 тис. осіб. Чисельність населення у віці 15-70 років, зайнятого в усіх сферах економічної діяльності у 2021 році зменшилась відповідно до 2020 року на 11,6 тис. осіб або на 1,2 % і становила 979,6 тис. осіб.

Протягом 2021 року на території області народилося 19 280 немовлят, померло 42 422 особи. Природне скорочення населення становило 23 142 особи, що на 62,4 % більше, ніж за 2020 рік. Міграційний приріст за цей період склав 6427 осіб, що на 25,3% більше, ніж за 2020 рік. Найбільше зростання кількості населення за рахунок міграційного руху протягом 2021 року спостерігалось у місті Одеса (+ 10125).

На 1 лютого 2022 року численність населення становило 2 349 749 осіб. Кількість живонароджених - 1158 осіб, померлих - 3216 осіб, прибулих - 2129, вибулих - 1714 осіб.

2.12 Здоров'я населення

В березні 2020 року лікарі Одещини розробили перший в Україні Клінічний протокол діагностики та лікування коронавірусної інфекції COVID-19, який став основою для розробки подальших оновлених протоколів лікуванні пацієнтів із SARS-CoV-2. Одразу була створена Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій в Одеській області, яка і зараз контролює ситуацію поширення інфекції та приймає оперативні рішення.

Наказом Департаменту охорони здоров'я Одеської обласної державної адміністрації від 02 листопада 2021 року № 1052 було визначено 28 опорних лікарень в області для лікування хворих на COVID-19.

Постійно ведеться потужна інформаційно-роз'яснювальна робота серед населення щодо дотримання карантинних норм та використання ЗІЗ та освітня робота з медиками з надання компетенції для надання якісної медичної допомоги хворим на COVID-19.

Офіційним речником для регулярного повідомлення громадськості щодо епідеміологічної ситуації на COVID-19 та загальних заходів реагування в Одеській області став голова Одеської обласної державної адміністрації. На сайті КНП «Центр громадського здоров'я» Одеської обласної ради здійснюється інформаційно-роз'яснювальна робота щодо впровадження рекомендацій з інфекційного контролю задля забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя та сталих показників здоров'я населення регіону. Здійснюється моніторингова робота стосовно недопущення погіршення епідемічної ситуації щодо інфекційних захворювань, у тому числі гострих кишкових інфекційних захворювань.

На сайті Одеського обласного центру громадського здоров'я постійно, починаючи із спалаху COVID - 19, розміщується законодавча (протоколи, постанови, вказівки), профілактична, просвітницька та навчальна інформація для медиків та громадськості щодо COVID-2019 на окремій платформі (<https://healthcenter.od.ua/coronavirus/>), яка постійно оновлюється. Також дана інформація щотижня надсилається на місцеву владу області та керівників медичних закладів регіону з подальшим поширенням на території.

На початок 2022 року за програмою медичних гарантій в області визначено 243 надавача медичних послуг з них (комунальні – 135, ФОП -82, приватні (без ФОП) -26), якими укладено 409 договорів із НСЗУ про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій.

В області продовжується подальше впровадження доступної вертикально-інтегрованої трьохрівневої системи надання медичної допомоги – відкриття сучасних приймально-діагностичних відділень на базі всіх центральних районних лікарень. Впроваджується новий етап медичної реформи – інфраструктурний, який передбачає об'єднання мережі лікарень однієї області до одного госпітального округу, госпітальний округ – це територія, в межах якої має бути забезпечено доступ до якісної і повноцінної медичної допомоги, яка має надаватись постійно.

Нова мережа закладів охорони здоров'я буде формуватись відповідно до принципу госпітальних округів та поділятиметься на надкластерні, кластерні, загальні та пункти первинної меддопомоги з урахуванням меж адміністративно-територіальних одиниць, географічних особливостей регіону та стану автомобільних доріг, поточних і прогнозованих демографічних показників чисельності населення, структури захворюваності і смертності, оптимальних клінічних маршрутів пацієнтів задля своєчасного доступу до медичної та реабілітаційної допомоги, що ґрунтується на принципах доказової медицини, навантаження на медичних працівників та фахівців із реабілітації.

Продовжується розвиток мережі медичних установ, що надають медичну допомогу хворим з гострим ішемічним інсультом та інфарктами міокарду. 14 закладів охорони здоров'я спеціалізованого і високоспеціалізованого рівня отримали договір із НСЗУ на лікування хворих з інсультом. 7 закладів надають допомогу при лікуванні гострого інфаркту міокарда.

Продовжується робота центрів телемедичного консультування на базі обласної клінічної лікарні та Єдиної диспетчерської служби «103». Медичний працівник, що працює у віддаленому районі, в режимі 24/7 може отримати консультацію кваліфікованого лікаря-спеціаліста та висновок за даними

електрокардіографії, рентгенологічного або ультразвукового дослідження. Всі райони Одеської області забезпечені діагностичними комплексами, що мають можливість дистанційної передачі медичних даних.

Розвивається мережа лікувальних закладів для допомоги пацієнтам із онкозахворюваннями. У 2022 році 4 заклади уклали договори на лікування онкологічних захворювань із впровадженням методик сучасної хіміотерапії.

Протягом року в області відбувалось подальша розбудова системи паліативної допомоги. 34 заклади підписали договори із НСЗУ на надання цього виду медичної допомоги.

Первинну допомогу населенню області на 01.09.2022 надають 57 самостійних амбулаторно-поліклінічних закладів (без урахування приватних та відомчих установ), серед яких 13 розташовано в Одесі та 44 – на території районів. В області працює 1364 лікарів первинної медичної допомоги. Забезпеченість населення лікарями загальної практики/сімейної медицини на 01.09.2022 утрималась на показнику 5,8 спеціалістів проти 5,5 на 10 тис на кінець 2021 року. 1 974 тис. осіб мають декларацію із лікарем первинної ланки.

У 2022 році в Одеській області пройшли тестування на ВІЛ 132124 особи, з них швидкими тестами 20416 осіб з груп підвищеного ризику щодо інфікування на ВІЛ. В повному обсязі тест-системами для планової серологічної діагностики ВІЛ-інфекції серед вагітних жінок методом ІФА – обстежено 24761 вагітних жінок.

Станом на 01.01.2023 в області АРТ отримують 19796 осіб (що складає 73,4% від загальної кількості ВІЛ-інфікованих осіб з підтвердженим діагнозом, що перебувають під медичним наглядом в ЗОЗ служби СНІДу), з них 19495 осіб – це дорослі люди та 301 дитина (від 0 до 18 років). Усі пацієнти мають доступ до безкоштовного лікування та профілактики опортуністичних інфекцій у ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД. За 2022 рік проведено 404559 лабораторних досліджень біологічного матеріалу від ВІЛ-інфікованих осіб (клініко-імунологічних, гематологічних та вірусологічних), в тому числі досліджень 18417 досліджень зразків крові пацієнтів на вірусну напруженість РНК ВІЛ.

Станом на 01.01.2023р. під медичним наглядом в закладах охорони здоров'я служби профілактики та боротьби зі СНІДом Одеської області перебувають 27993 ВІЛ-інфіковані особи, з них 9109 хворих з діагнозом СНІД. Показник поширеності ВІЛ-інфекції на 01.01.2023р. становить 1183,1 на 100 тис населення та перевищує майже на 7% показник на 01.01.2022 року (1106,2). За 2022 рік було зареєстровано 3855 нових випадків ВІЛ, що становило 163,9 на 100 тис населення.

У 2022 році на диспансерний облік з встановленим діагнозом СНІД всього узято 686 осіб (29,0 на 100 тис населення) та знято з обліку в зв'язку із смертю від СНІДу – 250 осіб (10,6 на 100 тис населення).

Показник захворюваності на туберкульоз серед нових випадків за 2022 рік дорівнює 73,1 на 100 тис. населення (за 2021 рік – 84,9). Абсолютна кількість нових випадків захворювань на туберкульоз складає 1724 осіб. Захворюваність на туберкульоз (нові випадки + рецидиви) за 2022 рік дорівнює 93,7 на 100 тис. населення (за 2021 рік – 105,9 на 100 тис. населення). Усього на активний туберкульоз та його рецидив захворюло 2208 осіб. Протягом 2022 року захворюло туберкульозом 43 дитини (за 2021 рік – 29) та 22 підлітки (за 2021 рік – 19).

При аналізі даних щодо виявлення туберкульозу методом мікроскопії мазка мокротиння на первинному рівні за 2022 рік показник знизився до 0,7% проти 1,4% за 2021 рік, проте залишається більшим ніж середньо український (Україна за 2021 рік 0,4 %). Контингент хворих на усі форми активного туберкульозу 2022 рік складає 122,7 на 100 тис. населення проти 136,7 у минулому році.

В області ефективно впроваджуються заходи щодо зменшення тягаря ВІЛ-інфекції серед випадків туберкульозу, а саме, відсоток нових випадків туберкульозу, що пройшли тестування на ВІЛ серед хворих на туберкульоз за 2022 рік становить 99,7%. Проведена значна робота по призначенню антиретровірусного лікування пацієнтам з ко-інфекцією ТБ/ВІЛ. Станом на 01.01.2023 року охоплення АРТ пацієнтів з ко-інфекцією ТБ/ВІЛ складає 95,6% від підлеглих.

Станом на 01.01.23 року в області при лікувально-профілактичних закладах міст та районів, в тому числі і на ФАПх, працює 800 кабінетів щеплень.

Всі кабінети щеплень забезпечені холодильним обладнанням для транспортування та зберігання БПЗ з дотриманням умов «холодового ланцюга». Всього в ЛПЗ області в наявності 1122 холодильників, 1129 термосумок, 137 термоконтейнерів.

Проведеним аналізом щеплювальної роботи по області за 2022 рік встановлено, що робота з імунопрофілактики проводилась планово.

Середній показник охоплення рейтинговими щепленнями (середньоарифметичний показник від АКДП-3 до року; Поліо-3 до року, КПК 1 рік, Гепатит В-3 до року, БЦЖ новонароджені) по області складає 80 % (очікуваний 95%). Нижче обласного відсоток охоплення мають Одеський район 78% та Б Дністрівський район 80%, а серед ЛПЗ це ТОВ "Золота нива" 25%, КНП "Тузлівський ЦПМСД" 31,9%, КНП "Одеська обласна клінічна лікарня" 45,4%, КНП "Великодолинський консультативно-діагностичний центр" 46,6%, КНП "Таїровський консультативно-діагностичний центр" 47,7%. Але є території, які працювали значно краще і мають показники вище середнього обласного. Серед таких: Болградський район 113%, Ізмаїльський район 107 %, Подільський район 104%.

За 12 місяців 2022 року в області щепленнями проти дифтерії, кашлюку, правця охоплено 70,2 (95,5 %) дітей першого року життя. На 63,3 % були щеплені діти 6 років. На 59 % були вакциновані діти 16 років. Найнижчий відсоток охоплення серед дітей першого року життя мають такі території: Б Дністрівський район 67,5 %. Але є території, які працювали значно краще і мають показники вище середнього обласного. Серед таких: Подільський район 95,4 % та Ізмаїльський район 93 % райони

Рівень охоплення вакцинацією проти туберкульозу (далі - БЦЖ) новонароджених дітей складає 66,3 % від запланованої цільової групи. Найкращі показники відмічаються у КНП "Тарутинська ЦЛ" 100%, КНП "Любашівська БЛЛ" Любашівської с/р 87%, КНП "Татарбунарська БЛ" 84,4 %, КНП «Березівська ЦМЛ" 77,3%, КНП "Біляївська багатoproфільна лікарня" 72,9%, КНП "Арцизька ЦОЛ" 69,8%, КНП "Кілійська БЛ" Кілійської м/р 69,7 %. Найнижчі показники мають КНП Ізмаїльської м/р "Ізмаїльська МЦЛ" 57,6%, ДОЗ Одеської м/р 56,6%, КНП "Роздільнянська багатoproфільна лікарня" 56,5%, КНП "Білгород-Дністровська МБЛ" 49,60%, КНП "Одеська обласна клінічна лікарня" 45,4%

Середні обласні показники охоплення щепленнями проти кору, епідпаротиту та краснухи дитячого населення складають 66,7 % — діти 1 року та 63 % — діти 6 років. Нижче обласного відсоток охоплення серед дітей першого року життя має КНП "Болградська ЦРЛ" 45,5%, ДОЗ Одеської м/р 48%, КНП "Затоківська АЗПСМ" 48,3%, КНП "Теплодарська ЦМЛ" 54,4%, КНП "Чорноморська лікарня" 54,7%, КНП "Тузлівський ЦПМСД" 58,6%.

За 12 місяців 2022 року проти поліомієліту по області вакциновано 62,3 % дітей до року, ревакциновано у віці 6 та 14 років 58,5 % та 51,7% відповідно. Найнижчі показники охоплення щепленнями проти поліомієліту дітей до року в ТОВ "Золота нива" 14,3%, КП " Мед. лікувально-діагностичний центр "с. Кулевча 15,4%, КНП "Тузлівський ЦПМСД" 20,7%, КНП "Великодолинський консультативно-діагностичний центр" 39%, КНП "ЦПМСД "Фонтанської с/р 46,2%, КНП "ЦПМСД Білгород –Дністровський р/р" 46,4%, КНП "Таїровський консультативно -діагностичний центр" 50,6%. Вище середнього обласного показники отримано в Подільському 102, % та Роздільнянському 98,5 % районах.

2.13 Ймовірні зміни базового сценарію без здійснення планованої діяльності

Нижче розглянуто SWOT-аналіз Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> ✦ Вигідне географічне положення. ✦ Достатньо розвинута та розгалужена інфраструктура, з високою пропускною спроможністю, наявність засобів для перевезення великогабаритних і масових вантажів. ✦ Багата природна та культурна спадщина. ✦ Забезпеченість природними ресурсами та енергетичними джерелами. ✦ Передумови для використання інформаційних та комунікаційних технологій та розвитку високотехнологічних галузей. ✦ Наявність об'єктивних передумов (природних, мінеральних джерел, інфраструктури та ін.) та бажання місцевого населення щодо розвитку туризму різних форм ✦ Сприятливі агрокліматичні умови для розвитку тваринництва та вирощування майже усіх сільськогосподарських культур. ✦ Розвинута мережа природоохоронних територій. ✦ Інвестиційна привабливість регіону. ✦ Подальший розвиток харчової та переробної промисловості. ✦ Вагомий виробничий потенціал. ✦ Освоєння альтернативних джерел генерації електричної енергії (СЕС, ВЕС). ✦ Сприятливе бізнес-середовище для сталого розвитку середнього та малого підприємництва. ✦ Міцна наукова підтримка медичної галузі. ✦ Уніфікація адміністративних послуг. 	<ul style="list-style-type: none"> ✦ Зовнішня конкуренція та слабка конкурентоздатність вітчизняної продукції. ✦ Високі ціни на енергетичні ресурси. ✦ Залежність від імпорту обладнання та сировини для промислового виробництва. ✦ Відсутність фінансування державою інноваційних розробок. ✦ Значний обсяг реалізації сировинної продукції або продукції низької глибини переробки. ✦ Виснаження та втрата родючості ґрунтів. ✦ Зношеність доріг місцевого значення, невідповідність глибин в окремих морських портах. ✦ Низький рівень екологічної освіти та культури населення. ✦ Незадовільний стан очисних споруд, які потребують ремонту або реконструкції, а в деяких населених пунктах взагалі відсутність водовідведення та очисних споруд. ✦ Забруднення поверхневих вод. ✦ Високий рівень захоронення відходів на сміттєзвалищах, відсутність роздільного збирання відходів. ✦ Погана туристична інфраструктура на землях рекреації (пляжі, курортно-санаторні заклади, туристичні бази, кемпінги та супутні території). ✦ Недостатність кваліфікованих кадрів, особливо в сільській місцевості. ✦ Відсутність містобудівної документації з актуальними вихідними даними. ✦ Зношеність мереж та технічного устаткування. ✦ Недостатня кількість джерел водопостачання південних регіонів області та необхідність додаткової очистки таких вод. ✦ Відсутність власних енергогенеруючих потужностей.
Можливості/переваги	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> ✦ Продовження процесів інтеграції з ЄС. ✦ Подальший розвиток альтернативної енергетики та поступове забезпечення енергонезалежності регіону від зовнішніх постачальників. ✦ Розширення географії експорту продукції та розвиток імпортозаміщення. ✦ Розвиток портово-промислових комплексів, індустріальних парків. ✦ Зростання продажів на внутрішній ринок за рахунок реалізації інвестиційних програм. ✦ Залучення дешевого фінансування за рахунок грантових та інших коштів міжнародних фінансових організацій: ЄБРР, НУФ, IFC тощо. ✦ Збільшення інвестиційної привабливості регіону за рахунок попиту на різні види рекреаційної та туристичної діяльності на територіях природно-заповідного фонду; ✦ створення підґрунтя для динамічного, збалансованого економічного зростання на основі поліпшення бізнес-клімату та інвестиційної привабливості області 	<ul style="list-style-type: none"> ✦ Нарощування імпорту продукції. ✦ Складнощі з залученням фінансових ресурсів – високі кредитні ставки. ✦ Конкуренція з іноземними компаніями ✦ Залежність від світових цін. ✦ Зростання зовнішньої енергетичної залежності. ✦ Труднощі переходу на технічні регламенти ЄС. ✦ Надзвичайні ситуації антропогенного та природного походження. ✦ Наслідки нерационального використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду. ✦ Наявність корупційних ризиків. ✦ Високий рівень трудової міграції за кордон. ✦ Зростання дефіциту робочої сили за окремими робітничими професіями. ✦ Збільшення рівня забруднення навколишнього природного середовища, як наслідок – збільшення захворюваності (онкологія, серце, дихальні шляхи, алергічні захворювання). ✦ Нестабільна економічна ситуація.

- ✦ створення нових робочих місць.
- ✦ збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів
- ✦ забезпеченню належного функціонування соціальних закладів та інфраструктури регіону
- ✦ поліпшенню екологічної ситуації
- ✦ Розвиток комбінованих маршрутів по вісі «Європа-Азія», що передбачає створення співдружності країн в регіоні між Балтійським, Чорним і Адріатичним морями.
- ✦ підвищенню доступності та якості широкого спектра публічних послуг
- ✦ Залучення інвестицій, розвиток технологій
- ✦ Запровадження басейнового принципу управління для поліпшення стану водних об'єктів.

✦ Пандемія.
✦ Воєнні дії

Екологічні проблем регіону побудовані на оцінці екологічної ситуації області з використанням статистичних, соціально-економічних показників та показників стану навколишнього природного середовища.

Під час розробки Програми було проаналізовано сильні сторони, можливості розвитку, слабкі сторони та загрози розвитку Одеської області (SWOT-аналіз).

На основі вищезазначеного аналізу визначені такі сильні й слабкі чинники (сторони) та можливі зовнішні впливи (можливості та загрози) на подальший соціальний, економічний та культурний розвиток Одеської області.

Визначення ймовірності зміни поточного стану довкілля здійснювалось методом аналізу зміни показників забруднення основних факторів навколишнього середовища протягом останніх років.

Поетапна реалізація Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік дозволить здійснити кроки у покращенні екологічної ситуації області, призведе до більш раціонального використання та відтворення природних ресурсів, поступового забезпечення екологічної безпеки та зниження рівня ризику виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру.

Таким чином, ймовірними можуть бути наступні сценарії:

а) якщо Програму не буде затверджено

У випадку, якщо Програму не буде затверджено, екологічні проблеми і поточний стан довкілля, залишаться незмінним, а саме:

- забруднення атмосферного повітря та поверхневих вод не зміниться;
- наявні несанкціоновані сміттєзвалища; низький рівень сортування відходів; відсутність роздільного збирання;
- недостатній рівень екологічних знань населення;
- відсутність повного охоплення населення мережею каналізації;
- доступність питної води обмежена протяжністю водопровідної мережі;
- високий ризик виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру;
- зростання рівня захворюваності населення області (хвороби системи кровообігу, органів дихання, органів травлення та ін.).

В разі неприйняття Програми інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті регіону сприятиме накопиченню екологічних проблем, серед яких значна амортизація комунального обладнання та незадовільний стан інфраструктури можуть нести загрози техногенного характеру. Може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що ускладнить наявну екологічну ситуацію, невирішеність їх не тільки поглибить кризу, але й поставить під загрозу вирішення основних соціальних проблем та діяльності області на засадах збалансованого розвитку. Особливу

загрозу становитиме проблема накопичення та утилізації твердих побутових та промислових відходів, що в разі неприйняття рішень щодо належної організації системи управління відходами спричинятиме забруднення повітря, ґрунтів та вод, що може зруйнувати природний потенціал області.

б) у разі прийняття Програми на територіях, які ймовірно зазнають впливу

У разі прийняття Програми в перспективі після реалізації заходів, які передбачені її стратегічними цілями та напрямками, очікується покрокове поліпшення умов життєдіяльності та стану здоров'я мешканців Одеської області.

в) зокрема щодо територій з природоохоронним статусом

Виникнення нових екологічних проблем, в тому числі ризику впливу на здоров'я населення в разі реалізації Програми не передбачається. Так само не передбачаються негативні впливи для територій з природоохоронним статусом.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА ЙОГО СТАНУ ЗДОРОВ'Я

Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу у зв'язку з реалізацією Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік детально представлена у розділі 2. Актуальні екологічні проблеми області розглянуті у розділі 4.

Головним завданням Програми створення підґрунтя в умовах воєнного стану, пандемії та постпандемічної ситуації для динамічного, збалансованого економічного зростання на основі поліпшення бізнес-клімату та інвестиційної привабливості області, створення нових робочих місць, збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів, що у свою чергу сприятиме забезпеченню належного функціонування соціальних закладів та інфраструктури регіону, поліпшенню екологічної ситуації, підвищенню доступності та якості широкого спектра публічних послуг, забезпеченню гідних умов життя та зростанню добробуту жителів області.

Програма визначає цілі, пріоритети та прогнози показники соціально-економічного та культурного розвитку області на 2023 рік, а також заходи, спрямовані на забезпечення необхідних умов для стабілізації економіки та запобігання економічному спаду.

З метою реалізації заходів Програми заплановано будівництво, розширення та реконструкцію об'єктів планованої діяльності та передбачається розробка низки проєктів, серед яких можуть бути проєкти, які відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» з врахуванням правового режиму воєнного стану підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності:

Відповідно до частини першої ст. 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», здійснення оцінки впливу на довкілля є обов'язковим у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності, визначеної пунктом 13 частини третьої статті третьої. Така планована діяльність підлягає оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності.

У результаті реалізації заходів Програми можна очікувати такі результати:

- пропаганда та впровадження у виробництво досягнень науки і передового досвіду, сучасних технологій;
- збереження родючості ґрунтів;
- збільшення площ органічних сільськогосподарських земель, нарощування обсягів виробництва органічної продукції;
- підвищення безпеки руху під час забезпечення високої швидкості, комфорту та економічності перевезень; підвищення екологічності та енергоефективності транспортних засобів.
- зменшення величини втрат теплоти будівель і витрат на потреби опалення в середньому на 15-20%;
- розширення мережі енергетичної інфраструктури з використанням відновлюваних джерел енергії;
- до 10% економії енергоресурсів за рахунок енергоефективної поведінки споживачів;
- до 20% скорочення енергоспоживання за рахунок налагодження енергоефективної експлуатації об'єктів;
- зменшення викидів CO₂ за рахунок впровадження енергозберігаючих заходів.
- забезпечення питною водою жителів Болградського та Ізмайльського районів;
- встановлення систем доочищення питної води;
- впровадження енергозберігаючих технологій;
- збереження та популяризація пам'яток культури Одеського регіону, підвищення спроможності існуючих інституцій у сфері культури та покращення туристичного потенціалу області;
- збільшення площі природно-заповідного фонду Одеської області;
- збільшення надходження екологічного податку на 5%;

- зменшення забруднення підземних водоносних горизонтів шляхом тампонажу артезіанських свердловин, які є потенційно покинутими – 3%;
- ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ на 20,0%.
- встановлення додаткових пунктів спостережень за забрудненням атмосферного повітря;
- раціональне використання природних ресурсів та регульоване здійснення господарської діяльності у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- остаточне вивезення непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин і як наслідок зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище від небезпечних хімічних речовин.

При впровадженні заходів Програми, у порівнянні із існуючим станом, очікується позитивний вплив на навколишнє природне середовище, як наслідок – зменшення негативного впливу на здоров'я населення.

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2023 РІК

/зокрема щодо території з природоохоронним статусом/

На основі аналізу визначені основні екологічні проблемними Одеської області:

➤ *Забруднення атмосферного повітря стаціонарними і пересувними джерелами.* В останні роки відмічається збільшення обсягу викидів стаціонарними джерелами. Майже 3/4 усіх викидів забруднюючих речовин нашого регіону (70,4%) спричинено підприємствами постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, 15,9% – підприємствами переробної промисловості.

Залишається гострою проблема забруднення повітря пересувними джерелами, і особливо, автомобільним транспортом. Надходження шкідливих речовин від автотранспорту домінують над викидами від стаціонарних джерел, і становить 72 % від загальної кількості забруднюючих речовин, що надходять в атмосферне повітря. Надходження шкідливих речовин від пересувних джерел домінували над викидами від стаціонарних джерел майже в усіх районах та містах області. Майже 40% загальної кількості викинутих забруднюючих речовин від транспорту перепадає на місто Одесу.

Підвищення рівня забруднення атмосферного повітря відмічається вздовж автомагістралей та у великих містах. Концентрація забруднюючих речовин в атмосферному повітрі та на ґрунті перевищує граничнодопустимі рівні у 5-7 разів. Населення міст області зазнає ризику розвитку хвороб, пов'язаних із забрудненням повітря. Таке становище формується у результаті наступних складових: значне зростання кількості автотранспорту; незадовільний технічний стан автотранспорту через його значний вік; низька якість пального; відсутність оптимальних транспортних розв'язок (транзитний транспорт проходить через міста, що значно збільшує їх загазованість); наявність на території області великої кількості АЗС (призначених для заправлення бензином та дизельним паливом).

➤ *Зношеність доріг місцевого значення.* Близько 95% автодоріг Одеської області перебувають у незадовільному стані.

➤ *Виснаження та втрата родючості ґрунтів.* Спостерігається тенденція зниження збору урожаю зернових та зернобобових культур та соняшнику на 5-7% щорічно через недотримання системи сівозмін, недостатнє внесення органічних та мінеральних добрив, порушення технології вирощування сільгоспкультур, погіршення стану основних агроландшафтів.

➤ *Забруднення і засмічення навколишнього середовища побутовими відходами.* Відсутність належної системи санітарної очистки населених пунктів, яка б забезпечувала регулярний вивіз і знешкодження побутових відходів та низька екологічна свідомість населення призводить до утворення великої кількості несанкціонованих сміттєзвалищ. Гострою проблемою є питання незадовільного стану майже всіх полігонів та порушень правил їх експлуатації відповідно до норм чинного законодавства. Сміттєзвалища не відповідають нормам екологічної безпеки та потребують реконструкції відповідно до нормативно-правових актів. Сортивальні лінії та інші технології з перероблення твердих побутових відходів в Одеській області відсутні.

➤ *Відсутність проектів організації та розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду.* Станом на 01.01.2023 року 23 території та об'єкти ПЗФ (Нижньодністровський Національний природний парк, Національний природний парк «Тузовські лимани», Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський» та 20 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва) не мають затверджених в установленому порядку проектів організації та розвитку території, що призводить до нецільового використання їх території та порушень природоохоронного законодавства. Низькі темпи розширення мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду Одеської області та збільшення відсотка заповідності.

➤ *Погана туристична інфраструктура на землях рекреації.* Розвиток туристичної галузі гальмується через: недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази в галузі туризму;

недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури; недостатню кількість засобів розміщення, насамперед готелів 3-4 та 5 зірок, які відповідають міжнародним стандартам та сертифікаційним вимогам; невідповідний стан багатьох об'єктів туристичного показу, історико-культурних пам'яток та музеїв стримує зростання туристичних відвідувань регіону та створення нових туристичних маршрутів; недостатню забезпеченість професійними кадрами в галузі туризму.

➤ *Недостатність кваліфікованих кадрів, особливо в сільській місцевості.* Зростання трудової міграції, втрата трудових ресурсів, низка заробітна плата та відсутність соціальних гарантій (житла) призводить до низької забезпеченості кадрами в галузях культури, медицини, освіти.

➤ *Недостатній рівень екологічної освіти та інформування населення,* екологічної свідомості суспільства, що є важливим аспектом у вирішенні проблеми збереження природних ресурсів є освіта людей в області навколишнього середовища, екологічне виховання всього населення, а особливо підростаючого покоління.

➤ *Відсутність містобудівної документації з актуальними вихідними даними* (унеможливлення розвитку населених пунктів та регіону в цілому, неправомірне використання земель).

➤ *Зношеність мереж та технічного устаткування.* Значна частина водопровідно-каналізаційних споруд області (насосних станції та насосних агрегатів, очисних споруд та водопровідних мереж) відпрацювала нормативний строк експлуатації, що призводить до підвищених витрат електричної енергії та збільшення собівартості перекачування води і стоків. Загальна протяжність водопровідних мереж області становить 9,13 тис. км, з яких у зношеному та аварійному стані перебуває близько 39 відсотків їх загальної довжини. Протяжність каналізаційних мереж становить 1,88 тис. км, з яких потребують реконструкції більше 45 відсотків їх загальної довжини.

➤ *Незадовільний стан очисних споруд,* які потребують ремонту або реконструкції, а в деяких населених пунктах взагалі відсутність водовідведення та очисних споруд.

➤ *Забруднення водних басейнів.* Обсяг забруднених стічних вод, які скидаються у водні об'єкти складає 4,2 % від загальнодержавного показника. Обсяг скинутих неочищених стічних вод у поверхневі водні об'єкти Одеської області складає 41,95 млн. м³, цей показник з роками зростає у зв'язку з незадовільним станом наявних очисних споруд в населених пунктах Одеської області.

➤ *Недостатня кількість джерел водопостачання південних регіонів області та необхідність додаткової очистки таких вод.* Забезпечення населення Одеської області питною водою є однією з найбільш важливих проблем, розв'язати яку необхідно для збереження здоров'я, поліпшення умов проживання та підвищення рівня життя населення регіону. У 2020 – 2021 роках здійснювались роботи з розвитку систем водопостачання та водовідведення (капітальний ремонт, реконструкція та будівництво водопровідно-каналізаційних мереж, водопровідних і каналізаційних насосних станцій, артсвердловин, каналізаційних очисних споруд та резервуарів для накопичення чистої води).

➤ *Відсутність власних енергогенеруючих потужностей.* Одеська область є енергодефіцитною, 91% електроенергії імпортується (переважно із Дністровської ГЕС). Решта електричної енергії надходить від сонячних електростанцій області та ТЕЦ. Серед міст найбільшим споживачем електрики є м. Одеса, серед районів – Одеський. Також, південні райони Одеської області, а саме опорна підстанція «Арциз» - підключена від Молдовської ДРЕС та не прив'язана до магістральних мереж ОЕС України.

➤ *Недостатній моніторинг.* Реалізація права людини на сприятливе для її здоров'я й добробуту навколишнє природне середовище є головною метою сталого розвитку України, у зв'язку з цим виникає необхідність в організації і подальшому вдосконаленні моніторингу довкілля та комплексному оцінюванні стану компонентів навколишнього природного середовища. Це дозволить підвищити ефективність заходів, що вживаються для запобігання, мінімізації та ліквідації небезпечних наслідків антропогенного навантаження. Основними недоліками існуючої системи моніторингу атмосферного повітря Одеської області на сьогодні є відсутність узгодженості та уніфікованості інформаційних технологій, недостатнє забезпечення мереж

засобами інформаційного обміну і, як наслідок, недостатня оперативність у наданні інформації користувачам; відсутність єдиної комплексної мережі спостережень регіонального рівня, до складу якої мають входити мережі суб'єктів моніторингу, мережа автоматизованих постів та центр збору та обробки інформації за результатами моніторингу; недостатній рівень технічного та методичного забезпечення функціонування мереж спостережень.

Стан довкілля обумовлюється впливом на нього усіх суб'єктів природокористування. Відповідно, інтегрований еколого-економічний ефект природоохоронних заходів в області залежить від послідовності і результативності дій усіх суб'єктів господарської діяльності, а також від ефективності системи управління в цій сфері.

Необхідність вирішення екологічних проблем має бути передбачена у подальших діях органів державної влади та місцевого самоврядування, спрямованих на формування та реалізацію екологічної політики.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

/в тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосується документа державного планування, а також шляхи впровадження таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування/

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» (№ 1264-ХІІ від 25.06.91, зі змінами – редакція від 16.10.2020 р.), ст. 19 визначена компетенція виконавчих органів міських рад у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Виконавчі органи міської ради у галузі охорони навколишнього природного середовища в межах своєї компетенції:

- а) здійснюють реалізацію рішень відповідних рад;
- б) координують діяльність підприємств, установ та організацій, розташованих на території відповідно міста, незалежно від форм власності та підпорядкування;
- в) організують розробку місцевих екологічних програм;
- д) затверджують за поданням обласних державних адміністрацій з питань охорони навколишнього природного середовища для підприємств, установ та організацій ліміти використання природних ресурсів, за винятком ресурсів загальнодержавного значення, ліміти скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, за винятком скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення або навколишнього природного середовища за межами міста;
- е) організують збір, переробку, утилізацію і захоронення відходів на своїй території;
- є) формують і використовують місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища у складі місцевих бюджетів;
- ж) погоджують поточні та перспективні плани роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів;
- з) забезпечують систематичне та оперативне інформування населення, підприємств, установ, організацій та громадян про стан навколишнього природного середовища, захворюваності населення;
- и) організують екологічну освіту та екологічне виховання громадян;
- і) приймають рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

Виконавчі органи обласної ради можуть здійснювати й інші повноваження відповідно до цього та інших законів України.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (№ 2697-VIII від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (№ 722/2019 від 30.09.2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354-VIII від 20.03.2018).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№ 213/95-ВР від 06.06.1995) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 04.06.2017 набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування» від 07.02.2017 № 1830-VIII, яким внесено зміни до Водного кодексу України в частині процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- ✓ постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування» (№ 321 від 13.03.2002, зі змінами);
- ✓ постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується» (№ 1100 від 11.09.1996, зі змінами);
- ✓ ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;
- ✓ постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» (№ 2024 від 18.12.1998, зі змінами).

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря регулюються Законом України «Про охорону атмосферного повітря», Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» та іншими нормативно-правовими актами. Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря - постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря» (№ 300 від 13.03.2002, зі змінами).

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про відходи» (№ 187/98-ВР від 05.03.1998, втрата чинності відбудеться 09.07.2023 у зв'язку з прийняттям нового законодавчого акту) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами визначаються ст. 20 Закону України «Про відходи».

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так Законом України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560-XII від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059-VIII від 23.05.2017).

При проведенні СЕО проєкту Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області розглядалися можливі шляхи вирішення екологічних проблем області, що забезпечать досягнення цілей державної екологічної політики.

Цілі Програми кореспондуються із стратегічними цілями з охорони довкілля та охорони здоров'я населення, визначеними у Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 р., Національним планом управління відходами до 2030 року, затвердженому Розпорядженням Кабінету Міністрів України №117-р від 20.02.2019 р., Паризькій угоді, ратифікованій Законом України №1469 від 14.07.2016 р. та іншими нормативно-правовими актами.

Таблиця 5.1

Екологічні проблеми	Цілі екологічної політики	Шляхи вирішення
1	2	3
Забруднення атмосферного повітря	чисте атмосферне повітря	<ul style="list-style-type: none"> - реалізація заходів енергозбереження, зменшення втрат теплової енергії при її транспортуванні до споживачів; - зменшення витрат енергетичних ресурсів; - розвиток альтернативної та відновлювальної енергетики; - підвищення екологічної культури і управління.
Забруднення вод	якісні водні ресурси	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення доступу населення до централізованих систем водопостачання; - капітальний ремонт існуючих мереж водопостачання та водовідведення; - ремонт каналізаційних насосних станцій; - підвищення екологічної культури і управління.
Накопичення твердих побутових та промислових відходів	запровадження системи управління відходами	<ul style="list-style-type: none"> - ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ; - підвищення обізнаності мешканців області щодо належного поводження з відходами, підвищення екологічної культури і управління.
Забруднення ґрунтів	невиснажені родючі ґрунти	<ul style="list-style-type: none"> - проведення інвентаризації земель в межах області; - підвищення раціонального використання земельних ресурсів області та їх подальше ефективне використання. - підвищення екологічної культури і управління.
Зменшення біологічного та ландшафтного різноманіття	відновлене біологічне та ландшафтне різноманіття	<ul style="list-style-type: none"> - створення нових/відновлення існуючих туристичних об'єктів; - покращення туристичної привабливості області; - підвищення екологічної культури і управління.
Зменшення площі зелених насаджень	озеленення території	<ul style="list-style-type: none"> - благоустрій та озеленення об'єктів; - підвищення екологічної культури і управління.
Високий ризик виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру	запроваджена система попередження надзвичайних ситуацій	<ul style="list-style-type: none"> - попередження надзвичайних ситуацій; - ознайомлення населення з можливими ризиками виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру; - підвищення екологічної культури і управління.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

/у тому числі вторинних, кумулятивних, синергетичних, коротко-, середньо- та довгострокових (1,3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків/

Згідно «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України № 296 від 10.08.2018, у даному розділі описуються наслідки довкілля, у тому числі для здоров'я населення - будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

За походженням екологічний вплив може бути первинним, тобто безпосередньо пов'язаним з впливом проекту на екосистему (забруднення атмосфери при будівництві та експлуатації продуктами згорання палива та викидами пилу при проведенні земляних робіт і переміщенні автотранспорту в межах будмайданчику) і вторинним, що є наслідком первинних змін в екосистемі.

Вторинні наслідки – пряма повна або часткова зміна елементу навколишнього середовища, яка призведе до руйнування, зміни навколишнього середовища (наприклад, забруднення природних місць проживання нанесе шкоду видам фауни, які залежать від цього середовища проживання).

Під кумулятивними впливами розуміється сукупність впливів від реалізації планованої діяльності та інших, що існують або плануються в найближчому майбутньому, видів людської діяльності, які можуть призвести до значних негативних або позитивних впливів на навколишнє середовище або соціально-економічні умови, і які б не виявилися в разі відсутності інших видів діяльності, крім самої планованої діяльності.

Кумулятивні ефекти можуть виникати з незначних за своїми окремими діями факторів, які, працюючи разом протягом тривалого періоду часу поступово накопичуючись, підсумовуючись згодом в одному і тому ж районі, можуть викликати значні наслідки. Акумуляція впливів відбувається в тому випадку, коли антропогенний вплив або інші фізичні або хімічні впливи на екосистему протягом часу перевершують її можливість їх асиміляції або трансформації.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії двох або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту.

В цілому Програма не передбачає появу суттєвих негативних ризиків для здоров'я населення області та довкілля. Натомість Стратегічні цілі передбачають перспективне покращення ситуації для здоров'я та добробуту населення.

В рамках СЕО здійснена підсумкова оцінка ймовірного впливу Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на компоненти навколишнього природного середовища згідно з контрольним переліком індикаторів екологічного стану території. Результати проведеної оцінки наведені в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Чи може реалізація Програми та Плану реалізації спричинити	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірні	Ні	
1	2	3	4	5
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел	-	●	-	+
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел	-	●	-	+
3. Погіршення якості атмосферного повітря	-	●	-	+
4. Появу джерел неприємних запахів	-	-	●	-
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату	-	-	●	-
Водні об'єкти				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води	-	●	-	+
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)	-	●	-	+
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти	-	-	-	-
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню	-	-	-	+
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод	-	-	●	+
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)	-	-	●	-
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту	-	-	●	-
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону	-	-	●	+
14. Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод	-	-	●	-
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)	-	-	●	-
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів	-	-	●	-
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів	-	●	-	+
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки	-	●	-	+

Чи може реалізація Програми та Плану реалізації спричинити	Негативний вплив			Пом'яшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірні	Ні	
1	2	3	4	5
19. Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки	-	●	-	+
20. Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами	-	-	●	-
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів	-	-	●	-
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару	-	●	-	-
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів	-	-	●	-
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу	-	●	-	+
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури	-	-	●	-
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель	-	-	●	-
27. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями Програми та цілями місцевих громад	-	-	●	+
Біорізноманіття				
28. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)	-	-	●	+
29. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві	-	-	●	-
30. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому	-	●	-	+
31. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин	-	-	●	-
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей	-	-	●	+
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини	-	-	●	+
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)	-	-	●	+
Населення та інфраструктура				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території	-	-	●	+

Чи може реалізація Програми та Плану реалізації спричинити	Негативний вплив			Пом'яшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірні	Ні	
1	2	3	4	5
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі	-	-	●	+
37. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків	-	●	-	+
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень	-	●	-	+
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги	-	-	●	+
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей	-	-	●	-
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки	-	-	●	-
42. Погіршення екологічного моніторингу	-	-	●	-
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження	-	-	●	-
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва	-	-	●	+
Інше				
45. Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів	-	●	-	+
46. Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу	-	-	●	-
47. Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії	-	-	●	+
48. Суттєве порушення якості природного середовища	-	-	●	+
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому	-	-	●	-
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?	-	-	●	-

Оцінка включає в себе величину та значення в якісному та кількісному відношенні, потенційних впливів Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік (прямих та непрямих, тимчасових або постійних, позитивних та негативних, короткострокових та довгострокових, транскордонних та кумулятивних).

Узагальнені результати оцінки потенційних впливів наведені в таблиці 6.2.

Таблиця 6.2

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у земле-користуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
ПОДАТКОВО-БЮДЖЕТНА ДІЯЛЬНІСТЬ													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення фінансової спроможності місцевих бюджетів в умовах впровадження бюджетної децентралізації; ✓ підвищення ролі та відповідальності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у розв'язанні актуальних проблем соціально-економічного розвитку районів та територіальних громад області; ✓ створення умов для зменшення диспропорцій у рівні соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць; ✓ потреба у поліпшенні результатів господарювання у зв'язку з переорієнтацією ринків збуту продукції реального сектору економіки; ✓ проведення раціональної та ефективної податково-бюджетної політики, дотримання фінансової дисципліни. 	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0
РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ (Промисловість)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ відновлення та стабілізація промислового виробництва усіх видів промислової діяльності з їх подальшим стабільним розвитком; ✓ модернізація та технологічне оновлення виробництва на основі впровадження сучасних енерго- та ресурсозберігаючих технологій; ✓ розвиток існуючих та формування нових видів діяльності з вищою доданою вартістю; ✓ забезпечення оптимальної митної політики для стимулювання виробничого та інноваційного потенціалу; ✓ підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, освоєння нових інноваційних видів високотехнологічної продукції; ✓ диверсифікація ринків збуту. 	?	0	?	?	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	?	?	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ (Регуляторна політика та розвиток підприємства)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підтримання державних важелів впливу на розвиток малого та середнього підприємництва; ✓ сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва, у тому числі шляхом реалізації оновленої Програми розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в Одеській області на 2021-2023 роки з урахуванням повоєнного відновлення; ✓ вдосконалення правового врегулювання господарських та адміністративних відносин між регуляторними органами та суб'єктами господарювання. 	?	0	?	?	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	?	?	0
РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ (Агропромисловий комплекс)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення ефективності роботи аграрної галузі економіки шляхом впровадження сучасних ресурсо- та вологозберігаючих, екологічно безпечних, технологій виробництва сільськогосподарської продукції; ✓ підвищення ефективності використання зрошувальних земель; ✓ підвищення родючості ґрунтів; ✓ створення сучасної селекційно-насіницької бази аграрного виробництва; ✓ збільшення урожайності сільськогосподарських культур та продуктивності худоби і птиці; ✓ розбудова мережі промислових холодильних фрукто- та овочесховищ вздовж магістральних автодоріг; ✓ розвиток овочівництва і картоплярства, виноградарства і садівництва; ✓ вирощування чисельності поголів'я худоби та птиці; ✓ розвиток кооперації на селі, створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; ✓ сприяння сталому розвитку малого та середнього бізнесу в аграрній сфері, фінансову підтримку малого бізнесу та малих аграрних підприємств; ✓ підвищення рівня конкурентоспроможності виробленої продукції, впровадження безвідходних технологій виробництва; ✓ покращення умов праці та життя мешканців сіл; 	?	0	DI/ LT/ LO/ SI	?	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	?	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
✓ організація і проведення інформаційно-виставкових та дорадницьких заходів в аграрній сфері.													
РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ (Транспортна інфраструктура та морегосподарський комплекс)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ відновлення судноплавства та розвитку українського флоту; ✓ розширення потужностей Дунайського морського кластеру, створення інфраструктури для збільшення обсягів вантажообігу через р. Дунай; ✓ підвищення технологічної спроможності організації мультимодальних перевезень, забезпечення злагодженого функціонування всіх частин ланцюга поставок з використанням декількох видів транспорту; ✓ забезпечення ефективно працюючого, доступного та безпечного ринку надання транспортних послуг; ✓ інтеграція вітчизняної транспортної системи до європейської та міжнародної транспортних систем; ✓ встановлення чіткої координації роботи з країнами ЄС з питань організації перевезень та розвитку мережі TEN-T; ✓ удосконалення системи управління запобігання дорожньо-транспортним пригодам; ✓ підвищення безпеки руху під час забезпечення високої швидкості, комфорту та економічності перевезень; ✓ підвищення ефективності державного управління у галузі транспорту; ✓ розвиток транспортної інфраструктури; ✓ оновлення рухомого складу транспорту; ✓ поліпшення інвестиційного клімату; ✓ підвищення екологічності та енергоефективності транспортних засобів. 	DI/ LT/ LO/ SI	?	DI/ LT/ LO/ SI	DI/ LT/ LO/ SI	?	?	DI/ LT/ LO/ SI	?	DI/ LT/ LO/ SI	?	DI/ LT/ LO/ SI	DI/ LT/ LO/ SI	IN / LT/ LO/ SI
РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ (Будівництво та житлова політика)													
✓ виготовлення (актуалізація) картографічної основи масштабу 1:10000 та 1:2000 в цифровій формі як просторово орієнтованої інформації в державній системі координат УСК-2000 на паперових і електронних, носіях;	DI/	0	0	0	0	0	0	0	DI/	0	0	DI/	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ розроблення генеральних планів населених пунктів – адміністративних центрів територіальних громад; ✓ виконання землепорядних робіт у складі Комплексних планів; ✓ розроблення Комплексних планів територій територіальних громад та проведення стратегічної екологічної оцінки; ✓ розвиток функціонування містобудівного кадастру регіонального рівня та координація робіт щодо створення містобудівних кадастрів базового рівня; ✓ утримання та експлуатація в належному технічному стані захисних споруд в підприємствах, установах, організаціях усіх форм власності; ✓ дотримання нових стандартів будівництва житлових будинків, зокрема приміщень для укриття, що передбачатимуть врахування виникнення різних надзвичайних ситуацій. 	O/ LO/ SI								LT/ LO/ SI			O/ LO/ SI	
РОЗВИТОК РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ (Дорожньо-транспортне господарство)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення розвитку мережі автомобільних доріг, підвищення безпеки руху, швидкості та економічності перевезень пасажирів і вантажів автомобільним транспортом, поліпшення експлуатаційного стану доріг; ✓ реконструкція і капітальний ремонт автодоріг державного та місцевого значення з доведенням їх параметрів до нормативних вимог; ✓ покращення транспортного сполучення, в тому числі транзитного міжнародного, пішохідного сполучення та безпеки дорожнього руху; ✓ створення умов доступності сільських територій до обласного і районних центрів; ✓ проведення ремонтних робіт, забезпечення під'їзду до опорних навчальних та медичних закладів, соціальних та культурних об'єктів, соціально важливих проєктів, об'єктів природно-заповідного та історико-культурного фонду загальнодержавного та обласного рівнів; ✓ завершення будівельних робіт на об'єктах, реалізація яких розпочалася у 2021 році. 	DI/ O/ LO/ SI	0	DI/ LT / LO/ SI	DI/ O/ LO/ SI	?	?	DI/ LT / LO/ SI	?	IN/ LT/ LO/ SI	0	DI/ O/ LO/ SI	DI/ O/ LO/ SI	DI/ O/ LO/ SI
РИНКОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ (Реформування відносин власності)													

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ реалізація державної політики у сфері управління об'єктами державної власності у тому числі, що в процесі приватизації не увійшли до статутних капіталів господарських товариств, а також об'єктів, що повертаються в державну власність за рішенням суду. 	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ MT/ LO/ SI	0	0	0	0
РИНКОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ (Управління об'єктами комунальної власності)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ здійснення обліку майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Одеської області; ✓ здійснення контролю за своєчасною сплатою орендної плати орендодавцями об'єктів комунальної власності; ✓ розроблення та затвердження переліків показників ефективності роботи керівників, використання майна та коштів підприємств, установ і організацій; ✓ підвищення ефективності управління об'єктами комунальної власності. 	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ MT/ LO/ SI	0	0	0	0
РИНКОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ (Надання адміністративних послуг)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення підключення волоконно-оптичними лініями зв'язку (ВОЛЗ) населених пунктів сільської місцевості, де наявний хоча б 1 заклад соціальної інфраструктури до фіксованого, широкосмугового доступу до мережі Інтернет; ✓ розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг в територіальних громадах з населенням менше 10 тисяч; ✓ підключення закладів соціальної інфраструктури до фіксованого широкосмугового доступу до Інтернету; 	0	0	0	0	0	0	0	0	IN/ MT/ LO/ SI	0	0	0	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ впровадження автоматизованої системи електронного документообігу в територіальних громадах та комунальних підприємствах (установах, організаціях) області. Вивчено питання щодо необхідної кількості ліцензій СЕД «АСКОД» (понад 10000 ліцензій); ✓ забезпечення захисту інформації в інформаційно-комунікаційній мережі органів виконавчої влади та місцевого самоврядування Одеської області шляхом створення комплексної системи захисту інформації; ✓ підвищення рівня цифрової грамотності серед працівників обласної державної адміністрації, районних державних адміністрацій, міських, сільських та селищних рад Одеської області; ✓ забезпечення кіберзахисту інформаційно-комунікаційної системи органів виконавчої влади та місцевого самоврядування та інформаційних ресурсів обласної державної адміністрації; ✓ розвиток центру обробки даних органів публічної влади; ✓ забезпечення оперативної взаємодії між структурними підрозділами обласної державної адміністрації та територіальними громадами. 													
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення ефективності реалізації інвестиційного потенціалу територіальних громад області; ✓ зростання частки галузей реального сектору економіки у структурі іноземного інвестування; ✓ сприяння залученню інвестиційних коштів у розвиток експортоорієнтованих сфер економічної діяльності з метою підвищення їх конкурентоспроможності на зовнішніх ринках. 	0	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0
ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ підвищення енергетичної ефективності будівель шляхом покрокової термомодернізації з дотриманням нормативних санітарно-гігієнічних вимог; ✓ розвиток мережі об'єктів енергетичної інфраструктури з відновлюваних джерел енергії; ✓ проведення підприємствами теплоенергетики модернізації систем тепlopостачання, встановлення енергоефективного обладнання з використання альтернативних видів палива; 	?	0	?	?	0	0	0	0	IN/ LT/	0	?	?	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ впровадження проєктів із підвищення енергоефективності водопровідно-каналізаційного господарства і зменшення нераціональних втрат води та енергії; ✓ підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів шляхом мінімізації витрат паливно-енергетичних ресурсів; ✓ підвищення рівня свідомості мешканців, набуття нових знань і навичок з енергоощадності, як результат впровадження інформаційно-просвітницьких та організаційних заходів. 									LO/ SI				
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СФЕРА (Демографічна ситуація, розвиток ринку праці та створення робочих місць)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення надання шукачам роботи своєчасних та якісних послуг, спрямованих на прискорення їх працевлаштування; ✓ надання якісних та своєчасних послуг внутрішньо переміщеним особам та демобілізованим військовослужбовцям, які брали участь в АТО (ООС); ✓ організація професійного навчання, орієнтованого на задоволення поточних та перспективних потреб роботодавців, з максимальним використанням навчальної бази Одеського центру професійно-технічної освіти державної служби зайнятості; ✓ заохочення роботодавців, які зберігають діючі та створюють нові робочі місця насамперед для громадян, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці; ✓ створення умов для працевлаштування в обсягах, необхідних для запобігання довготривалому безробіттю, зокрема нарощування обсягів професійного навчання безробітних під конкретне замовлення роботодавців та за професіями, що передбачають в подальшому самозайнятність або підприємництво, особливо мешканців сільської місцевості з урахуванням обмежених можливостей працевлаштування на вільні та новостворені робочі місця на селі; ✓ створення бази демографічних даних щодо чисельності населення шляхом проведення регіонального перепису населення. 	0	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СФЕРА (Грошові доходи населення, заробітна плата, легалізація заробітної плати та погашення заборгованості з її виплати)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ налагодження ефективної співпраці відповідних територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади та місцевих органів виконавчої влади щодо здійснення контролю своє- 	?	0	?	?	0	0	0	0	IN/	0	?	?	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<p>часної і не нижче визначеного державою мінімального розміру оплати праці, виконання роботодавцями умов колективних договорів та галузевих угод у частині оплати праці, недопущення необґрунтованого зменшення заробітної плати;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ проведення роз'яснювальної роботи серед роботодавців щодо недопустимості використання робочої сили з порушенням трудового законодавства; ✓ сприяння скороченню нелегальної зайнятості населення області, легалізації трудових відносин та зростання середнього рівня заробітної плати; ✓ посилення роботи щодо забезпечення додержання мінімальних гарантій з оплати праці та у сфері боротьби з тіньовою зайнятістю, проведення правової роз'яснювальної роботи. 									LT/ LO/ SI				
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СФЕРА (Соціальне забезпечення)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ надання матеріальної допомоги мешканцям Одеської області, які опинилися у скрутному становищі внаслідок непередбачених обставин, за рахунок коштів обласного бюджету; ✓ надання щомісячних довічних стипендій 42 особам, які досягли 100-річного віку, у розмірі 1000 грн; ✓ надання щоквартально матеріальної допомоги 55 колишнім політв'язням і репресованим у розмірі 1000 грн; ✓ надання щорічної цільової адресної допомоги 770 мешканцям Одеської області, постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи 1 категорії до Дня Річниці Чорнобильської трагедії (розмір виплати з обласного бюджету визначається з урахуванням виплат з місцевих бюджетів); ✓ надання щорічної цільової адресної допомоги 150 сім'ям загиблих (померлих) осіб, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою до Дня Річниці Чорнобильської трагедії (розмір виплати з обласного бюджету визначається з урахуванням виплат з місцевих бюджетів); ✓ надання щорічної виплати 48 сім'ям загиблих працівників органів внутрішніх справ до Дня вшанування пам'яті працівників органів внутрішніх справ, які загинули при виконанні службових обов'язків; ✓ надання щомісячної стипендії 700 особам з інвалідністю внаслідок війни та учасників бойових дій Другої Світової війни, що є мешканцями Одеської області (розмір виплати з обласного бюджету визначається з урахуванням виплат з місцевих бюджетів); 	0		0	0	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ надання щомісячної допомоги 260 сім'ям загиблих (померлих) учасників АТО, сім'ям захоплених у полон або оголошених зниклими безвісти військових, зокрема співробітників правоохоронних органів, які брали участь у проведенні антитерористичної операції на Сході України у розмірі 2500 грн та 50 дітям до досягнення 18-річного віку у розмірі 500 грн на кожну дитину; ✓ надання щомісячної стипендії особам з інвалідністю, які брали участь у забезпеченні проведення антитерористичної операції для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, 25 учасникам бойових дій з інвалідністю від загального захворювання І групи, у забезпеченні проведення антитерористичної операції для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, 300 осіб з інвалідністю внаслідок війни 2-3 групи, які безпосередньо брали участь у забезпеченні проведення антитерористичної операції для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України (розмір виплати щомісячно 1500 грн); 5 осіб, учасників бойових дій з інвалідністю від загального захворювання І групи, які безпосередньо брали участь у забезпеченні проведення антитерористичної операції для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України (розмір виплати щомісячно 1500 грн.) та по 500 грн на кожну дитину до досягнення нею 18-річного віку. 													
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СФЕРА (Житлово-комунальне господарство)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ розвиток системи водопостачання та водовідведення (капітальний ремонт, реконструкція та будівництво водопровідно-каналізаційних мереж, водопровідних і каналізаційних насосних станцій, артсвердловин, каналізаційних очисних споруд та резервуарів для накопичення чистої води). 	?	0	?	?	0	0	0	0	IN/ LT/ LO/ SI	0	?	?	IN/ LT/ LO/ SI
ГУМАНІТАРНА СФЕРА (Освіта)													

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ відновлення приміщень пошкоджених закладів освіти; ✓ створення безпечних умов для всіх учасників освітнього процесу; ✓ забезпечення рівного доступу до якісної дошкільної освіти усіх дітей від 3 до 6 (7) років; ✓ розбудова та модернізація ефективної мережі закладів загальної середньої освіти задля забезпечення якості освіти; ✓ реалізація заходів Концепції Нова українська школа у закладах загальної середньої освіти; ✓ розширення мережі інклюзивно-ресурсних центрів в області; ✓ сприяння організації інклюзивного навчання у закладах освіти; ✓ продовження діджиталізації освітнього процесу закладів освіти області, використання новітніх інформаційних технологій, покращення матеріально-технічної бази закладів освіти; ✓ збереження та розвиток мережі закладів позашкільної освіти області; ✓ створення багатопрофільних центрів професійної освіти; ✓ модернізація професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти області; ✓ здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей; ✓ реалізації завдань державної молодіжної політики в Одеській області; ✓ використання науково-технічного потенціалу області у частині реалізації проєктів регіонального розвитку. 	0	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0
ГУМАНІТАРНА СФЕРА (Підтримка сім'ї, дітей та молоді)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення підключення та функціонування ЄІАС «Діти» в сільських, селищних та міських радах; ✓ забезпечити неухильне виконання органами опіки та піклування Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності з питань усиновлення в умовах воєнного стану; ✓ надання статусу дітям, із врахуванням розширення підстав для надання статусу дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування; ✓ активізувати роботу щодо створення та діяльності сімей патронатних вихователів, для тимчасового влаштування дітей, залишених без батьківського піклування. 	0	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
ГУМАНІТАРНА СФЕРА (Охорона здоров'я)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ проведення просвітницької роботи по стриманню розповсюдження гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2; ✓ створення в області ефективної системи надання медичної допомоги в умовах пандемії; ✓ проведення висвітлення та заохочення до вакцинації населення проти гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2; ✓ забезпечення киснем ліжкового фонду в лікарнях Одеської області, завершити процес встановлення та підключення кисневих станцій; ✓ реконструкція обласних лікарень (доросла та дитяча) Одеської області; ✓ збільшення доступності та наближення медичних послуг до споживача; ✓ подальше впровадження та розвиток трансплантації в Одеській області; ✓ збільшення кількості заключних контрактів із НСЗУ за пріоритетними напрямками; ✓ зниження рівня смертності від інфекційних захворювань; ✓ подальший розвиток мережі медичних установ, що надають медичну допомогу хворим з гострим ішемічним інсультом, розробка та впровадження нових алгоритмів профілактики раку молочної залози на первинній та вторинній ланці; ✓ розбудова спроможної мережі, формування загальних закладів охорони здоров'я, кластерних та надкластерних; ✓ зниження захворюваності на інфекційні хвороби; ✓ підвищення рівня обізнаності населення щодо профілактики інфекційних захворювань, в тому числі туберкульозу, ВІЛ-інфікування, вірусних гепатитів; ✓ підвищення рівня охоплення населення плановою імунопрофілактикою; ✓ підвищити медичні сервіси для надання медичної допомоги населенню області та внутрішньо переміщеним особам; ✓ підвищення рівня охоплення наркозалежних замісною підтримуючою терапією; ✓ вакцинація медичних працівників та пацієнтів із хронічною нирковою недостатністю проти вірусного гепатиту В; ✓ забезпечення устаткування для безпечної та якісної вакцинації; 	0	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ розбудова системи інфекційного контролю в закладах охорони здоров'я; ✓ зниження рівня смертності від інфекційних захворювань; ✓ підвищення рівня раннього виявлення туберкульозу на первинній ланці; ✓ підвищення рівня раннього виявлення інфікування ВІЛ та вірусними гепатитами; ✓ підвищення охоплення пацієнтів з комбінованою патологією ВІЛ/туберкульоз сучасним лікуванням; ✓ підвищення рівня прихильності пацієнтів з комбінованою патологією (ВІЛ + туберкульоз, ВІЛ + наркозалежність, туберкульоз + наркозалежність, ВІЛ + туберкульоз + наркозалежність) лікуванню запропонованими сучасними методами; ✓ удосконалення надання медичної допомоги; ✓ реформування системи охорони здоров'я в Одеській області; ✓ створення інтегрованих систем надання медичної допомоги на основі злиття лікарень, вертикальної та горизонтальної інтеграції лікарняних служб; ✓ відновлення (будівництво) об'єктів інфраструктури стаціонарних госпіталів (польових мобільних госпіталів). 													
ГУМАНІТАРНА СФЕРА (Культура)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ цифровізація культурного надбання полінаціональної Одещини (створено та наповнюється електронний портал про нерухому та нематеріальну культурну спадщину, музейні колекції, інформацію про заклади культури; комунікаційна електронна платформа «Багатонаціональна Одещина»); ✓ просування мистецьких надбань Одещини до міжнародного культурного простору (організація виставок творів із колекцій Одеських музеїв в музеях світу, проведення міжнародних мистецьких фестивалів, робота щодо включення елементів нематеріальної культурної спадщини до Світової спадщини ЮНЕСКО, обмінні мистецькі проекти між Одещиною та європейськими регіонами-партнерами); 	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ відновлення пошкоджених об'єктів культури для забезпечення надання культурних послуг населенню (об'єкти культури с. Майори, с. Дачне, с. Повстанське (Одеський район). Реставрація знакових об'єктів культурної спадщини області (наразі існує необхідність реставрації ряду об'єктів національного значення: Одеська обласна філармонія, Одеський художній музей, Одеський музей західного та східного мистецтва, Аккерманська фортеця тощо); ✓ взаємодія з етнічними та релігійними спільнотами Одеської області й створення умов для забезпечення прав національних меншин та свобод віросповідання (розробка Регіонального плану заходів на 2023 року з виконання Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, що належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року; підтримка діяльності НКТ, продовження проекту «Репресована духовність»; проведення комунікаційно-просвітницьких заходів щодо локальних етно-історичних особливостей Одещини тощо); ✓ продовження роботи зі збереження історичної пам'яті корінних народів України, жертв Голокосту та Голодомору, депортованих осіб (вшанування роковин пам'яті, проведення заходів, видання матеріалів); ✓ активізація роботи спрямованої на утвердження статусу української мови як державної в усіх сферах суспільного життя регіону (організація курсів; проведення заходів, спрямованих на популяризацію української літератури, українського кіномистецтва, театрального мистецтва). 													
ГУМАНІТАРНА СФЕРА (Фізична культура і спорт)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ збереження існуючої мережі та забезпечення сталої роботи комунальних закладів фізичної культури і спорту в Одеській області; ✓ забезпечення безпеки учасників навчально-тренувального процесу; ✓ забезпечення органами місцевого самоврядування, комунальними закладами фізичної культури і спорту доступу населення до якісних фізкультурно-оздоровчих послуг, залучення різних верств населення до занять фізичною культурою і спортом; 	0	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення підготовки спортсменів Одеської області до участі у всеукраїнських та міжнародних змаганнях, підтримки резервного спорту та спорту вищих досягнень; ✓ розвиток спортивної інфраструктури в Одеській області, реалізація раніше запланованих інфраструктурних проєктів; ✓ висвітлення підготовки та участі спортсменів Одеської області у всеукраїнських та міжнародних змаганнях, розвитку фізичної культури і спорту в ЗМІ, соціальних мережах з метою пропагування занять фізичною культурою і спортом серед населення області. 													
ГУМАНІТАРНА СФЕРА (Туристично-рекреаційна галузь)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ проведення інвестиційних та бізнес-форумів для залучення інвестицій, що збільшить туристичні потоки, зміцнить імідж області як курортно-рекреаційного та туристичного центру; ✓ участь у розробці проєктних ідей та пропозицій для залучення необхідного фінансування на розбудову та підготовку необхідної туристичної інфраструктури для прийому гостей для відновлення туристичного потоку; ✓ надання пропозицій для внесення змін до нормативно-правових актів, які регулюють питання розвитку туризму та курортів. 	00	00	00	00	00	00	00	N/ T/ O/ I	N/ T/ O/ I	0	0	N/ T/ O/ I	0
ГУМАНІТАРНА СФЕРА (Розвиток громадянського суспільства)													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ забезпечення ефективних процедур громадської участі у формуванні та реалізації державної політики на національному та регіональному рівні, вирішенні питань місцевого значення з урахуванням особливостей воєнного та післявоєнного стану; ✓ створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку інститутів громадянського суспільства з урахуванням особливостей воєнного та післявоєнного стану; ✓ стимулювання участі інститутів громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку області з урахуванням особливостей воєнного та післявоєнного стану; ✓ створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці з урахуванням особливостей воєнного та післявоєнного стану; 	0	0	0	0	0	0	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	0	0

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ створення умов для реалізації конституційних прав громадян на інформацію, забезпечення відкритості і прозорості у діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування через залучення засобів масової інформації до висвітлення їх діяльності з урахуванням особливостей воєнного та післявоєнного стану. 													
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ													
<ul style="list-style-type: none"> ✓ створення нових та розширення існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду області; ✓ налагодження співпраці з органами місцевого самоврядування, науковими та навчальними закладами, установами природно-заповідного фонду, громадськими організаціями щодо виявлення і підготовки пропозицій по заповіданню цінних природних комплексів та об'єктів; ✓ створення належних умов для охорони, збереження та розвитку існуючих об'єктів природно-заповідного фонду; ✓ збільшення інвестиційної привабливості природно-заповідного фонду за рахунок попиту на різні види рекреаційної та туристичної діяльності; ✓ підвищення екологічної свідомості широких верств населення; ✓ забезпечення екологічної безпеки шляхом запобігання або зниження рівня забруднення навколишнього середовища, зменшення обсягів відходів, викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти; ✓ організація державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря на території Одеської області; ✓ провадження системи управління відходами в Одеській області; ✓ ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ в межах відповідних територій; ✓ розроблення та затвердження схем санітарного очищення населених пунктів органами місцевого самоврядування; ✓ утворення постійно діючих комісій з виявлення та обліку безхазяйних відходів в межах відповідних територій; 	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	0	0	DI/ LT/ LO/ SI	DI/ LT/ LO/ SI

Основні напрямки та головні цілі Програми	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Вода	Середовища існування, флора фауна	Природоохоронні	Ландшафт	Культурна спадщина та матеріальні активи	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<ul style="list-style-type: none"> ✓ розроблення регіональної та місцевих стратегій адаптації до зміни клімату, або включення питань адаптації до зміни клімату до регіональних стратегій розвитку, стратегій розвитку територіальних громад та планів заходів з їх реалізації, а також до програм економічного і соціального розвитку області, районів, міст . ✓ розрахунок завданих збитків навколишньому природному середовищу внаслідок російської агресії Одеської області. 													

Умовне позначення	Пояснення позначення
-	Значний негативний вплив. Значний негативний вплив слід звести до мінімуму з застосуванням заходів
-	Помірний негативний вплив. Цей вплив є прийнятним.
0	Немає впливу, або вплив нейтральний. Втручання не має ефекту, який можна було б довести, або такий вплив є незначним.
+	Помірний позитивний вплив.
++	Значний позитивний вплив.
(?)	Значення впливу не може бути оцінено з певністю через відсутність даних про компоненти навколишнього середовища, заплановану діяльність, або з інших причин
DI/IN	Прямий/Непрямий
LT	Довгостроковий (постійний 50-100 років)/
MT	Середньостроковий (10-15 років)/
ST	Короткостроковий (3-5 років)/
O	Випадковий (тимчасовий, 1 рік)
LO/RE	Місцевий/Регіональний
CU/SI/TR	Кумулятивний/Синергетичний/Транскордонний
AC	Випадкова подія

Керуючись стратегічними й оперативними цілями та на основі оцінок, представлених в табл. 6.1 і 6.2, можна зробити наступні висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми соціально-економічного розвитку Одеської області на 2023 рік.

Клімат. Одним із найважливіших чинників змін природного характеру, що можуть вплинути на розвиток області в майбутньому, є зміна клімату. На жаль, Програма не враховує цей чинник, оскільки не передбачає розробку та реалізацію програм адаптації до зміни клімату.

Атмосферне повітря. Тимчасове забруднення навколишнього природного середовища (переважно атмосферного повітря) можливо під час ремонту доріг, що компенсується подальшим поліпшенням загального стану доріг, покращенням якості обслуговування потреб населення, зниженням аварійності та тяжкості наслідків дорожньо-транспортних пригод; забезпеченню якісного сполучення між населеними пунктами області.

Потенційний вплив на атмосферне повітря в процесі реконструкції та капітального ремонту мереж водопостачання та водовідведення з наступним покращенням роботи системи водопостачання і водовідведення, зниженню втрат води; стабілізації роботи мереж.

Проведення благоустрою території населених пунктів області також передбачає тимчасовий незначний вплив на атмосферне повітря з подальшим використанням для потреб населення області.

Усі роботи, що потребують попередньої оцінки впливу на довкілля повинні проходити процедуру належним чином, відповідно до Закону «Про Оцінку впливу на довкілля» з урахуванням правового режиму воєнного стану.

Водні ресурси. Програма не передбачає створення нових підприємств із значними обсягами скидів у поверхневі води, проте, реалізація завдань оперативних цілей ймовірно може призвести до збільшення навантаження на водопровідні та каналізаційні системи, але внаслідок проведення запланованих робіт роботу систем водопостачання та водовідведення буде поліпшено та стабілізовано.

Усі роботи, що потребують попередньої оцінки впливу на довкілля повинні проходити процедуру належним чином, відповідно до Закону «Про Оцінку впливу на довкілля».

Відходи. В рамках реалізації Програми планується ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ, що об'єктивно покращить сучасний стан території області; сприятиме очищенню окремих територій від стихійних звалищ та сміття.

Земельні ресурси. Внаслідок реалізації Програми не передбачається будь-якого посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у топографії або у характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Реалізація деяких завдань ймовірно може привести до змін у структурі земельного фонду, чинній або плановій практиці використання земель за результатами проведення інвентаризації земель в межах території області.

Як вже зазначалося, в рамках впровадження Програми передбачається реалізація заходів з будівництва та капітального ремонту закладів освіти, ремонту та утримання доріг; модернізації системи водопостачання і водовідведення деяких населених пунктів області та ін.

Основний вплив на ґрунти відбувається при підготовці території для будівельних робіт (порушення (руйнування) ґрунтів під час будівництва (трансформація шарів землі)), руху транспортних засобів, вібрацій від процесів виробництва, які можуть підсилюватись під впливом природних чинників – вітру, дощових потоків, виїмка ґрунту при влаштуванні підземних конструкцій будівель, автошляхових покриттів, прокладання підземних мереж, відведення поверхневих стічних вод, а також родючого ґрунту для озеленення території. З метою зменшення впливу на ґрунтовий покрив доцільно вжити заходи:

- обов'язкове дотримання меж території, відведеної для будівництва.
- складування рослинного ґрунту на спеціально відведених майданчиках з наступним використанням його при рекультивації, вертикального планування будівельного майданчику.
- всі будівельні матеріали мають бути розміщені на спеціально відведеній ділянці з твердим покриттям.
- контроль за роботою інженерного обладнання, механізмів і транспортних засобів, своєчасний ремонт, недопущення роботи несправних механізмів.
- заправка будівельної техніки лише закритим способом – автозаправниками;
- запобігання порушенню гідрологічного режиму земельних ділянок;
- забезпечення максимального збереження існуючих зелених насаджень;
- дотримання екологічних вимог, установлених законодавством України, при проектуванні, розміщенні та будівництві об'єктів.

Біорізноманіття. Програмою не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ). Покращенню стану біорізноманіття може сприяти реалізація завдань збереження та відтворення зелених насаджень, розвиток організованих форм рекреації і туризму, формування та підвищення рівня екологічної культури та екологічної освіти населення області, збереженню традиційних форм раціонального природокористування і сталого розвитку природно-територіального комплексу.

З метою запобігання впливу на флору і фауни передбачається дотримання вимог Закону України «Про тваринний світ» та Закону України «Про рослинний світ».

У відповідності до вимог статей 9, 37, 39, 40 Закону України «Про тваринний світ» передбачається забезпечити:

- збереження умов існування видового і популяційного різноманіття тваринного світу в стані природної волі;
- недопустимість погіршення середовища існування, шляхів міграції та умов розмноження диких тварин;
- збереження цілісності природних угруповань диких тварин;
- запобігання загибелі тварин під час здійснення виробничих процесів;

- надання допомоги тваринам у разі захворювання, загрози їх загибелі під час стихійного лиха і внаслідок надзвичайних екологічних ситуацій;
- охорону середовища існування, умов розмноження і шляхів міграції тварин;
- недоторканість ділянок, що становлять особливу цінність для збереження тваринного світу.

У відповідності до вимог ст. 27 Закону України «Про рослинний світ» передбачається забезпечення здійснення заходів щодо збереження умов місцезростання об'єктів рослинного світу. Будівництво, введення в експлуатацію підприємств, споруд та інших об'єктів і застосування технологій, що викликають порушення стану та умов місцезростання об'єктів рослинного світу, засмічення, а також забруднення хімічними та іншими токсичними речовинами територій, зайнятих ними, забороняється.

Крім того, при реалізації заходів Програми повинні вживатись заходи щодо захисту земель, зайнятих об'єктами рослинного світу, від висушення, ущільнення, засмічення, забруднення промисловими і побутовими відходами і стоками, хімічними речовинами та від іншого несприятливого впливу.

Рекреаційні зони та культурна спадщина. Реалізація Програми не має призвести до негативного впливу на наявні об'єкти історико-культурної спадщини. Реалізація оперативних цілей розвитку по створенню нових об'єктів туризму, туристичних, культурних продуктів та маршрутів сприятиме забезпеченню контролю за належним утриманням та збереженням об'єктів культурної спадщини, популяризації культурної спадщини, у тому числі, в рамках програми планується: оновлення наявних об'єктів культури у відповідності до вимог часу; створення нових сучасних «зелених» зон, зон відпочинку та дозвілля на території області.

Населення та інфраструктура. Виконання завдань стратегічних цілей очікувано призведуть до покращення життя та стану здоров'я населення; підвищенню ефективності та якості освітніх послуг; покращенню надання соціальних послуг, в т.ч. для вразливих категорій громадян.

Екологічне управління, моніторинг та інше. Програма не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в сфері екологічної безпеки.

Ймовірність того, що реалізація цілей Програми призведе до можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Реалізація інших оперативних цілей Програми має більш організаційний характер, під час їх виконання не передбачається додаткового впливу на навколишнє природне середовище.

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми (табл.7.1) ґрунтуються на впливах, оцінених у попередньому розділі Звіту, та міжнародному досвіді діяльності в подібних умовах. Однак, такі заходи – це загальні рекомендації щодо усунення негативних наслідків, тоді як детальні заходи повинні розглядатися в кожному конкретному випадку під час реалізації конкретних заходів і проектів, а також в процесі надання екологічних дозволів.

Таблиця 7.1

Середовище довкілля	Заходи для зменшення негативних наслідків
1	2
Атмосферне повітря	<ul style="list-style-type: none"> - здійснення природоохоронних заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря; - стимулювання заходів підвищення енергоефективності та енергозбереження у всіх галузях економіки; - жорсткий контроль за якістю пального, що постачається та реалізується в місті автозаправними станціями, його відповідність державним стандартам, а також заборона реалізації етильованого бензину.
Води	<ul style="list-style-type: none"> - охорона, екологічне оздоровлення та відтворення водних об'єктів; - будівництво/реконструкція водопровідних та каналізаційних очисних споруд із застосуванням новітніх технологій та обладнання.
Земельні ресурси	<ul style="list-style-type: none"> - визначення напрямків розвитку населених пунктів, вдосконалення планувальної організації територій; - підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель; - здійснення моніторингу містобудівної діяльності та ефективного використання вільних земельних ділянок для містобудівних потреб.
Лісові ресурси	<ul style="list-style-type: none"> - поліпшення санітарного стану зелених насаджень.
Природно-заповідний фонд	<ul style="list-style-type: none"> - збереження, відновлення і популяризація територій та об'єктів ПЗФ; - підтримання чисельності та видової різноманітності флори та фауни області.
Поводження з відходами	<ul style="list-style-type: none"> - проведення інформаційних компаній щодо роздільного збору ТПВ; - ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ.

Важливим засобом охорони атмосферного повітря є правове регулювання державного обліку усіх об'єктів, які справляють або можуть справити шкідливий вплив на здоров'я людей і на стан атмосферного повітря, видів та обсягів забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря, видів і ступенів впливу на його стан фізичних та біологічних факторів.

Облік здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13.12.2001 № 1655 «Про затвердження Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря». Державний облік включає: взяття на облік об'єктів, які справляють шкідливий вплив; ведення на об'єкті первинного обліку стаціонарних джерел, які справляють шкідливий вплив; складення державної статистичної звітності в галузі охорони атмосферного повітря за стаціонарними та пересувними джерелами; проведення інвентаризації викидів та обсягів забруднюючих речовин на зазначених об'єктах. Взяття на державний облік об'єктів здійснюється Міністерством екології

та природних ресурсів України за критеріями, встановленими цим Міністерством за погодженням з Держкомстатом.

Для поліпшення якості атмосферного повітря та зменшення викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря насамперед має досягатися за рахунок скорочення обсягів виробництва промисловими підприємствами та переходу на роботу в режимі максимальної економії енергоресурсів.

Для зниження обсягів викидів від пересувних джерел необхідно обмежити експлуатацією технічно-застарілого автомобільного парку та використання палива низької якості, поліпшити стан доріг.

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Програми. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час її реалізації, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Усі роботи, що потребують попередньої оцінки впливу на довкілля, повинні проходити процедуру належним чином, відповідно до Закону «Про Оцінку впливу на довкілля», де будуть розглядатися та оцінюватись детальні наслідки від кожного виду діяльності, що плануються в рамках виконання Програми.

8. ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ

/опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення/

Метою Програми є подолання нових викликів, що постали перед країною в цілому та регіоном внаслідок повномасштабної війни, а саме: відновлення і розбудова транспортної, медичної, соціальної, комунальної, виробничої інфраструктури та житла, інфраструктури енергетики, зв'язку, військової інфраструктури і військово-промислового комплексу, структурна модернізація та перезапуск економіки, повернення внутрішньо переміщених осіб, створення безпечних умов для їх проживання. Програма також передбачає заходи з подолання безробіття, підтримки сімей з дітьми, вразливих верств населення, осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах внаслідок війни, відновлення та збереження об'єктів культурної спадщини.

Програмою окреслені пріоритетні цілі, основні завдання та заходи економічного, соціального та культурного розвитку регіону на короткостроковий період.

Побудова сценаріїв розвитку - це метод опису можливого ходу подій, що ґрунтуються на припущеннях про майбутні умови розвитку. Сценарії соціально-економічного розвитку Одеського регіону мають враховувати характер економічних, соціальних, і екологічних проблем, забезпеченість природними ресурсами, науковим, трудовим потенціалом, динаміку розвитку промисловості, сільського господарства, сфери послуг, а також можливості розширення економічної співпраці.

Основне призначення сценаріїв полягає в тому, щоб дати оцінки альтернативним варіантам розвитку регіону в майбутньому з урахуванням дій зовнішніх (гео- та загальнодержавні політична, економічна і технологічна ситуації) та внутрішніх факторів.

В залежності від поєднання внутрішніх і зовнішніх факторів можна виділити найбільш вірогідні сценарії соціально економічного розвитку:

- оптимістичний (передбачає сприятливі умови розвитку);
- реалістичний (найбільший очікуваний);
- песимістичний (несприятливі умови розвитку).

Реалістичний сценарій ґрунтується на позитивній динаміці розвитку економіки в цілому та окремих галузях, на послідовному процесі технологічної модернізації промислових підприємств, поетапному розвитку територіальних громад області та зростання їх спроможності, повільному впровадженню реформ з певними труднощами правового, фінансового та організаційного характеру, що сповільнює їх темпи реалізації.

При реалістичному варіанті пріоритетним стане впровадження механізмів сприяння та стимулювання до використання у виробництві суб'єктами підприємництва новітніх технологій, а також технологій, які забезпечують підвищення якості товарів (робіт, послуг). Фінансування інноваційних розробок здійснюватиметься за рахунок власних коштів підприємств, кредитних коштів, обласної підтримки та інвестиційних вкладів. Враховуючи зазначене очікується ріст якісних показників розвитку виробництва, що матиме вплив на процес інноваційного розвитку економіки регіону.

Важливим завданням за умови реалістичного сценарію є залучення інвестицій для структурної модернізації регіонального туристично-рекреаційного комплексу, впровадження нових послуг і форм обслуговування, формування нових туристських центрів та курортних зон. У прогнозованому періоді залучення туристичних потоків у область за рахунок природно-рекреаційного потенціалу, розвиненої санаторно-курортної галузі функціонуватиме і надалі.

Зростатиме роль міжнародної технічної допомоги, що спрямовуватиметься у розвиток дорожньої інфраструктури, сільського господарства, харчової промисловості (у частині впровадження стандартів ЄС), туризму та забезпечення енергоефективності.

Обсяги експорту області поступово зростають та прогнозується незначне перевищення експорту над імпортом. При цьому економіка області буде залишатися сировиною та залежною від світових цін на продукцію, що експортується.

Завдяки реалізованим заходам, скороченню «тіньового» бізнесу, вкладеним інвестиціям, позитивній динаміці розвитку економіки забезпечується поступове збільшення рівня зайнятості та зростання середньомісячної заробітної плати, що призведе до сповільнення темпів скорочення чисельності населення області, яке у 2027 році складатиме близько 2,35 млн осіб.

Реалістичний сценарій передбачає подальший розвиток альтернативної енергетики. Поступове збільшення кількості виробників електричної енергії із сонячного випромінювання та розвиток вітрової енергетики в області приведе до зменшення імпорту 64 електроенергії та зменшення енергодефіциту Одеської області. За прогнозами у 2027 році в Одеській області працюватимуть 32 сонячних електростанцій, 5 вітрових електростанцій та 4 біогазових станцій.

Основою розвитку сільського господарства за умов реалістичного сценарію є: нарощування виробництва продукції рослинництва шляхом запровадження ефективного використання природних ресурсів, збільшення поголів'я худоби і птиці, створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та фермерських господарств, забезпечення якості сільськогосподарської продукції.

Продовжується поступова реалізація реформ у сфері освіти, охорони здоров'я та культури, послідовне вирішення проблем у вказаних сферах. Прогнозується деяке зменшення рівня корупції в державних інститутах та помірне підвищення рівня довіри з боку громадян та підприємців. Розпочаті структурні, інвестиційні та інноваційні реформи дозволять створити основу для подальшого сталого розвитку.

Екологічна ситуація в області суттєво не змінюється. Зберігається високе антропогенне навантаження на навколишнє природне середовище, однак втілюються заходи для утилізації для знешкодження накопичених відходів, загальний обсяг викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел скорочується, створюються об'єкти природно-заповідного фонду.

Оптимістичний сценарій ґрунтується на інноваційному розвитку економіки області, розширенні існуючих ринків збуту, виходу на нові міжнародні ринки та готовності суб'єктів господарювання до конкуренції. Забезпечення такого стану можливе тільки за умови всебічної модернізації та структурної трансформації промисловості, впровадження технологічних нововведень та виходу на ринок з новою наукоємною, конкурентоспроможною продукцією.

Пріоритетним завданням промислової політики регіональної влади стає створення інноваційних форм організації та розміщення підприємств – індустріальних парків, технополісів.

Потреба у висококваліфікованих кадрах, яка виникає внаслідок технологічної модернізації в промисловості, задовольнятиметься місцевими фахівцями.

Вищі навчальні заклади будуть орієнтовані на підвищення своєї ролі в економіці регіону.

Запровадження високоефективних технологій у всіх галузях промисловості сприятиме зниженню енергоємності виробництва та зменшення негативного впливу на екологічний стан регіону.

Крім запровадження енергозберігаючих технологій активно вводяться в дію нові потужності альтернативної енергетики, що призведе до зменшення енергодефіциту Одеської області.

Вживаються заходи для розвитку морегосподарського комплексу регіону: забезпечення конкурентоздатної логістики, мультимодального сполучення портів з логістичними центрами країни, покращення сервісу в морських портах, розвиток та збільшення пропускної здатності морських терміналів (переобладнання та розширення причалів, днопоглиблення та розвиток інфраструктури).

Розвиваються види діяльності невикробничого сектору економіки (ринкової інфраструктури, інформаційного, інжинірингового та консалтингового обслуговування, науково-дослідної та проектно-конструкторської діяльності), створюються нові робочі місця.

Очікується активний розвиток малого та середнього бізнесу, який поступово переміщується зі сфери торгівлі і послуг у сферу виробництва.

Постійно зростає частка малого та середнього підприємництва у високотехнологічних інноваційних галузях: інформаційно-комунікаційних технологіях, програмуванні. Обсяги експорту поступово зростають і його структура починає змінюватися на користь експорту готової продукції, а не сировини.

Поглиблення торговельного співробітництва з європейськими країнами, розширення географії експорту сприятиме нарощенню експортних поставок.

Оскільки Одеська область є інвестиційно привабливим регіоном, оптимістичний сценарій передбачає активізацію інвестиційних потоків. Пріоритетними для інвестування в Одеському регіоні є підприємства області таких видів економічної діяльності: легкої та харчової промисловості, машинобудування, ремонту та збору машин, обробки металу, хімічної та нафтохімічної промисловості.

Важливим завданням за умови оптимістичного сценарію є інвестування у структурну модернізацію регіонального туристично-рекреаційного комплексу та застосування інноваційних туристичних технологій. Одним з основних напрямів технологічних інновацій в туризмі є використання віртуального простору для інформування та просування на ринок своїх послуг, вихід на якісно новий рівень обслуговування клієнтів – створювати електронні, інформаційні довідники щодо готелів, транспортних маршрутів та інформацією про туристичні фірми. Забезпечення об'єктами туристичної інфраструктури і впровадження нових технологій стане ключовим напрямком розвитку туристичної сфери. Саме цей шлях сприятиме перетворенню Одеської області в великий туристичний центр України, зростанню привабливості регіону серед вітчизняних та іноземних туристів, поповненню обласного бюджету та підвищенню рівня життя населення. За прогнозований період очікується збільшення кількості туристів та туристичного збору на 16% (7,2 млн туристів) та 35% (15,5 млн грн) відповідно.

Максимально використовуються сприятливе транспортно-географічне положення області та її високий транзитний потенціал. Розвиток комбінованих маршрутів по вісі «Європа-Азія» відкриє великі перспективи широкомасштабного міжнародного співробітництва, з передумовою для розвитку національного логістичного хабу на території Одеської області, збільшить вантажо- та пасажиропотоки, позитивно вплине на взаємодію всіх видів транспорту як основи створення мультимодального транспортного вузла.

В аграрному секторі передбачається впровадження інноваційних технологій, запровадження енергозберігаючих і високопродуктивних технологій вирощування, формування кластерної системи від вирощування до переробки та випуску готової продукції, в тому числі набуває розвитку вирощування та виготовлення органічної продукції. Функціонують фермерські господарств сімейного типу с подальшим їх об'єднанням в сільськогосподарські кооперативи, які є основою для підвищення зайнятості в сільській місцевості. За прогнозами у 2027 році в Одеській області діятимуть 54 сільськогосподарських кооперативи та 4005 фермерських господарств.

Продовження процесів децентралізації стане основою для формування фінансовоспроможних територіальних громад області з можливістю більш ефективно залучати кошти державних і місцевих бюджетів у розвиток власної економіки, місцевого підприємництва, місцевої інфраструктури, адміністративних та соціальних послуг, сучасних закладів освіти, медицини, культури та спорту, транспортної інфраструктури (будівництва якісних та доступних кожного доріг, транспорт з маршрутами сполучення всередині області та за її межі).

Завдяки активним структурним змінам в економіці області спостерігаються позитивні тенденції щодо підвищення рівня середньомісячної заробітної плати штатних працівників. Зниження рівня безробіття.

Покращення соціально-економічного стану в області позитивно впливатиме на демографічний стан регіону, передбачається поступове зростання на 0,2-0,3% в рік за рахунок природного приросту та міграційних потоків в область з інших регіонів та країн. Відтак, можлива очікувана чисельність населення Одеської області 2,43 тис осіб у 2027 році.

Ведеться активна робота в галузі покращення екологічного становища області. Здійснено розроблення регіонального плану управління відходами, який передбачає впровадження системи управління відходами на інноваційних засадах – споживання природних ресурсів за схемою: «природні ресурси - корисна продукція - відходи - вторинні ресурси - корисна продукція – відходи», що значно зменшить захоронення відходів полігонах твердих побутових відходів та призведе до покращення навколишнього природного середовища, а також санітарного та епідемічного благополуччя населення регіону.

Впроваджуються заходи для збільшення кількості населення, яке здійснює роздільне збирання побутових відходів. Починається будівництво регіонального комплексу поводження з твердими побутовими відходами, який включатиме сортування ресурсоцінних компонентів відходів, відділення органічної фракції, видалення небезпечних компонентів, перероблення та остаточне захоронення.

Песимістичний сценарій ґрунтується на повільному скороченні реального сектору економіки внаслідок несприятливого підприємницького клімату та низької інвестиційної активності.

Зміни у структурі промисловості теж будуть незначними, продовжується повільне реформування спрямоване на поступову адаптацію до нових ринків, а також повільний процес структурних трансформацій промислового виробництва.

Очікується обмежений вплив держави на економічні процеси (лише рекомендаційні програми).

Через відсутність значних інвестиційних ресурсів на модернізацію промислових підприємств домінуючими економічними галузями будуть залишатися низько- чи середньотехнологічні, ненаукомісткі галузі (харчова промисловість, виробництво напоїв), при цьому якісні показники розвитку будуть залишатися на місці.

Песимістичний сценарій передбачає реалізацію інвестиційних проектів при мінімальних вкладеннях з незначним терміном окупності, відсутність реалізації масштабних та комплексних проектів. Одеська область і надалі здійснюватиме експорт сировини та напівфабрикатів, а не готового продукту, внаслідок чого не використовуватиме весь можливий економічний потенціал, а промислові підприємства надаватимуть перевагу імпортному обладнанню та сировині для промислового виробництва.

Мале та середнє підприємництво буде розвиватися невисокими темпами, переважно залишаючись у сфері торгівлі та послуг.

Рівень тіньової економіки зберігається на високому рівні.

Погіршення економічної ситуації посилить рівень трудової міграції призведе до втрати кваліфікації, оскільки особи з високим рівнем професійної підготовки здебільшого виконують за кордоном малокваліфіковану роботу та втрати конкурентоспроможної частини власної робочої сили (особливо науковців і фахівців), що призведе до уповільнення темпів науково-технічного прогресу.

В Одеській області відбудеться суттєве підвищення рівня демографічного навантаження на населення працездатного рівня.

Низький варіант демографічного прогнозу для регіону передбачає поступове скорочення чисельності населення. Відтак можлива очікувана чисельність населення Одеської області у 2027 році – 2,31 млн осіб.

Сфера туризму і рекреації і надалі буде орієнтована на внутрішніх туристів. Функціонування галузі відбуватиметься за рахунок подальшої реалізації природнолікувального потенціалу: мінеральні води; пелоїди (лікувальні грязі), ропа лиманів та озер, морське узбережжя, природні об'єкти і комплекси зі сприятливими для лікування, оздоровлення та медичної реабілітації кліматичними умовами.

Враховуючи аналіз сільськогосподарської галузі за останні 5 років, у прогнозованому періоді очікується повільний розвиток, однак без відчутних інвестицій вказана галузь характеризуватиметься високою мінливістю та залежністю від природних факторів.

Скорочення фермерських господарств, дрібних товаровиробників, сільськогосподарських кооперативів спричинить суттєве скорочення частки зайнятого населення в сільській місцевості.

Відсутність ефективних заходів спрямованих на запобігання утворенню відходів, їх утилізації, знешкодження та видалення поглиблюють екологічну кризу та створюють несприятливі умови для життя людей та розвитку економіки.

Зберігається високе антропогенне навантаження, що також ставить під загрозу розвиток туристично-рекреаційної сфери та покращення демографічних показників.

Основна увага місцевої влади буде зосереджена на вирішенні поточних проблем та підтримуючих заходах, не концентруючись на стратегічних напрямках та перспективних цілях.

Найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованої Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік.

В якості альтернативи було розглянуто «Нульовий сценарій» та його оцінка у випадку незатвердження зазначеного документу державного планування.

Дана альтернатива наближена до песимістичного сценарію, зокрема, в частині екологічного стану та здоров'я населення. У разі невиконання оперативних цілей та недосягнення поставлених задач, існує вірогідність зростання рівня екологічної, природної та техногенної небезпеки, а також їх синергетики, що в свою чергу буде мати негативний вплив та відобразиться на стані здоров'я населення. Також існує ризик посилення взаємозалежності екологічних та техногенних надзвичайних ситуацій та подій в результаті зростання антропогенного навантаження на навколишнє середовище, як результат зростання ступеню амортизації виробничої, транспортної та комунальної інфраструктури.

При підготовці Звіту про стратегічну екологічну оцінку були виявлені наступні труднощі:

- відсутність детальних методичних рекомендацій із здійснення СЕО;
- відсутність рекомендацій щодо вибору методів аналізу відповідно стадії документа державного планування;
- відсутність методики, що дозволяють здійснювати довгострокові прогнози впливу об'єкту на довкілля;
- відсутність актуальних даних характеристики сучасного стану складових навколишнього природного середовища, біорізноманіття, інвентаризації природних ресурсів та особливо моніторингу довкілля безпосередньо для території області, що розглядається, у відкритому доступі;
- відсутність у відкритому доступі текстових та графічних даних щодо моніторингу проявів екзогенних та ендегенних геологічних процесів.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Система моніторингу довкілля – це система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки.

Моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення.

При здійсненні моніторингу основну увагу належить приділяти заходам, передбаченим в сфері охорони навколишнього природного середовища та здоров'я населення.

Для здійснення моніторингу замовник документа державного планування розробляє заходи з урахуванням результатів громадського обговорення, консультацій з органами виконавчої влади у процесі проведення стратегічної екологічної оцінки та транскордонних консультацій (у разі їх проведення). Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, короткострокових (на один рік), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;

запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;

виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

З метою забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення, необхідно визначити:

зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, та строки їх виконання;

кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати;

періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями;

засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку.

Ст. 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» встановлює необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля. Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію Програми;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що Програма виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО.

Контроль за виконанням Програми покладається постійні Комісії обласної ради. На підставі щорічного моніторингу показників (індикаторів) за оперативними цілями здійснюватиметься оцінка ефективності Програми, яка буде основою для внесення змін до плану Програми. Під час моніторингу оцінюється стан виконання кожного завдання та ступінь досягнення результатів.

Підсумки моніторингу підводяться один раз рік у вигляді звітів. Фіксуються та аналізуються:

- а) ступінь виконання кожного завдання проєктах;
- б) невиконані завдання, причини відхилення, пропозиції;
- в) дані за індикаторами, що відображають результат реалізації проєктів;
- г) оцінка потреб у фінансуванні;
- д) пропозиції щодо вдосконалення діючої системи моніторингу.

Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Програми є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме Програма. Для оцінки повноти та якості реалізації програмних заходів здійснюватиметься щоквартальний моніторинг виконання заходів, що дасть змогу оперативно приймати необхідні управлінські рішення.

Під час здійснення моніторингу оцінюється стан виконання кожного завдання Програми та ступінь досягнення результатів. На підставі щорічного моніторингу показників (індикаторів) за оперативними цілями здійснюватиметься оцінка ефективності Програми, яка буде основою для внесення змін до плану реалізації програми. Оцінюється стан виконання кожного завдання та ступінь досягнення результатів.

Відповідно до вимог «Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля», у т.ч. для здоров'я населення, затвердженого Постановою КМУ від 16.12.2020 р. №1272 рекомендується здійснення наступних контрольних заходів:

- порівняння фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками - 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів документу державного планування);
- порівняння захворюваності населення з минулорічними показниками - 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів документу державного планування).

Моніторинг базується на розгляді індикаторів та аналізі досягнення запланованих цілей. Моніторинг екологічних індикаторів ефективності Програми є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме виконання заходів Програми.

Слід зазначити, що окремі індикатори дозволяють оцінити прямі наслідки впливу реалізації заходів Програми на довкілля, окремі – опосередковані.

Для якісного проведення моніторингу необхідне забезпечення регулярності збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування комплексу природоохоронних заходів у майбутньому. На підставі проведеного аналізу зроблено висновок, що Програма відповідає державним та регіональним стратегічним документам, реалізація заходів Програми не справляє значного негативного впливу на стан довкілля та здоров'я населення.

Моніторинг наслідків виконання Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік заплановано проводити один раз на рік. Оскільки Програма розвитку є документом державного планування з обмеженим терміном дії, пропонується здійснювати моніторинг її виконання, обмежившись періодом починаючи з наступного року після прийняття Програми до кінця строку її дії. Базовий рік – 2023

Екологічні індикатори для моніторингу виконання Програми економічного-соціального та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік наведені в таблиці нижче.

№ п/п	Індикатор (показник)	Одиниця вимірювання
1	2	3
Озеленення	Озеленення території області загального користування	га від загальної площі області / % від загальної площі області
Природоохоронні території	Рівень заповідності території області, площа територій з особливим статусом охорони	га від загальної площі області / % від загальної площі області
	Площа лісів	га від загальної площі області / % від загальної площі області
	Площа відновлених земель та екосистем, площа рекультивованих земель та земель, на яких проводяться заходи з консервації	га від загальної площі області / % від загальної площі області
	Площа територій екологічної мережі	га від загальної площі області / % від загальної площі області
Інші категорії земель	Площа сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей та пасовищ)	га від загальної площі області / % від загальної площі області
	Площа орних земель (ріллі)	га від загальної площі області / % від загальної площі області
Санітарна очистка та благоустрій території області	Обсяг утворених ТПВ	т/рік
	Обсяг відсортованих вторинних ресурсоцінних відходів	т/рік (% від загальної кількості)
	Обсяги утворення промислових відходів на території області	т/рік
	Обсяги утилізованих промислових відходів	% від загальної кількості
	Обсяги накопичених промислових відходів	% від загальної кількості
	Кількість виявлених несанкціонованих сміттєзвалищ	одиниць
	Загальна площа виявлених несанкціонованих сміттєзвалищ	га
Водопостачання та водовідведення	Обсяг накопичених на виявлених несанкціонованих сміттєзвалищах відходів	тонн
	Охоплення території області центральною системою водопостачання	% від загальної кількості
	Охоплення території області центральною системою водовідведення	% від загальної кількості
	Обсяги забору та використання свіжої води	м ³ /рік
	Обсяги скидання стічних вод у водні об'єкти	м ³ /рік
Транспорт	Кількість автоматизованих постів спостережень за якістю поверхневих вод	од.
	Реконструкція та будівництво доріг	км/рік (% від загальної кількості)
Стан здоров'я населення	Захворюваність дитячого та дорослого населення на хвороби органів дихання	кількість випадків/рік
	Природний приріст, скорочення (–) населення	осіб
Атмосферне повітря	Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення	тонн
	Викиди найпоширеніших забруднюючих речовин (оксид вуглецю, пил, оксиди азоту та діоксид сірки) в атмосферне повітря (від стаціонарних джерел викидів)	тонн
	Викиди парникових газів (CO ₂)	тонн

№ п/п	Індикатор (показник)	Одиниця вимірювання
1	2	3
	Викиди найпоширеніших забруднюючих речовин від пересувних джерел викидів	тонн
	Кількість автоматизованих постів спостережень за станом атмосферного повітря	од.
Енергозбереження та енергоефективність	Величина втрат теплоти будівель і витрат на потреби опалення	%
	Потужностей підприємств альтернативних джерел енергії	%
	Зменшення викидів CO ₂ за рахунок впровадження енергозберігаючих заходів	%

На підставі проведеного аналізу, зроблено висновок, що Програма відповідає державним та регіональним стратегічним документам, реалізація заходів та проєктів Програми не справить значного негативного впливу на стан довкілля та здоров'я населення.

На підставі результатів державного статистичного спостереження проводити порівняльний аналіз фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками. У разі виявлення перевищень минулорічних показників проводиться аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів та проєктів Програми. Крім того, заплановано проводити порівняння фактичних показників індикаторів виконання заходів Програми за всіма напрямками.

У разі коли під час здійснення моніторингу виявлено не передбачені звітом про стратегічну екологічну оцінку негативні наслідки виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, замовник вживає заходів для їх усунення, а також подає органу державної влади або органу місцевого самоврядування, який затвердив документ державного планування, пропозиції щодо внесення змін до такого документа з метою усунення негативних наслідків. У такому разі зміни, що вносяться до документа державного планування, підлягають стратегічній екологічній оцінці.

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

/за наявності/

В рамках реалізації документа державного планування (Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік) можливих транскордонних негативних наслідків не виявлено; відсутня потреба у транскордонних консультаціях.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ

/передбаченої пунктами 1-10, розраховане на широку аудиторію/

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік (далі – Програма) розроблена Одеською обласною державною адміністрацією разом з територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади.

Метою Програми є подолання нових викликів, що постали перед країною в цілому та регіоном внаслідок повномасштабної війни, а саме: відновлення і розбудова транспортної, медичної, соціальної, комунальної, виробничої інфраструктури та житла, інфраструктури енергетики, зв'язку, військової інфраструктури і військово-промислового комплексу, структурна модернізація та перезапуск економіки, повернення внутрішньо переміщених осіб, створення безпечних умов для їх проживання. Програма також передбачає заходи з подолання безробіття, підтримки сімей з дітьми, вразливих верств населення, осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах внаслідок війни, відновлення та збереження об'єктів культурної спадщини.

На основі аналізу існуючого стану довкілля були визначені основні екологічні проблемними Одеської області. Визначення ймовірності зміни поточного стану довкілля без здійснення планованої діяльності здійснювалось методом аналізу зміни показників забруднення основних факторів навколишнього середовища протягом останніх років.

Аналізуючи склад населення, територіальне розміщення, наявність вільних земельних угідь та перспективи розвитку економічного сектору області, можна зробити висновок, що активізація промисловості призведе до помірного впливу на стан навколишнього середовища.

З метою визначення потенційного негативного впливу на стан довкілля планової діяльності, а також можливих конфліктів з цілями екологічної політики, зазначеними в інших документах стратегічного характеру, були проаналізовані окремі розділи Програми. Така оцінка дозволила сформулювати ряд пріоритетних заходів щодо попередження, скорочення або зниження передбачуваних наслідків негативного впливу на стан довкілля, у тому числі здоров'я населення.

Стан навколишнього природного середовища сьогодні є однією з найгостріших соціально-економічних проблем, що прямо чи опосередковано стосується кожної людини і обумовлює актуальність впровадження на території Одеської області принципів та засад сталого розвитку, який враховує потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольнити їх потреби.

✚ Програма соціально економічного та культурного Одеської області на 2023 рік враховує принцип екологічної збалансованості і в цілому орієнтована на зменшення антропогенного впливу на довкілля.

✚ З огляду на достатньо складну екологічну ситуацію в області, обраний в Програмі сценарій розвитку не може розглядатися як найбільш оптимальний з точки зору зменшення впливу на довкілля. Разом з тим, з огляду на соціально-економічну ситуацію в області та існуючі фінансові можливості для реалізації Програми цей сценарій є найбільш реалістичним.

✚ Цілі Програми принципово узгоджуються з національними та регіональними екологічними цілями. Деякі цілі можуть бути краще узгоджені з національними та регіональними екологічними цілями на наступних етапах планування.

✚ Реалізація Програми не повинна призвести до появи суттєвих нових негативних впливів на довкілля, якщо під час її реалізації будуть належним чином враховані природоохоронні вимоги.

✚ Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Програми є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме Програма, та необхідною передумовою забезпечення збалансованості розвитку області.

✚ Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих негативних впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

✚ Варто враховувати, що процес регіонального стратегічного планування не обмежується розробленням Програми та Звіту СЕО до неї. До Плану реалізації Програми будуть включені проектні пропозиції по окремим оперативним цілям. Тому необхідно буде провести екологічну оцінку цих проектних пропозицій.

✚ Порівняльний аналіз відповідності цілей Програми з іншими стратегічними документами державного планування показав, що Програма має еколого-економічне напруження, що вказує на позитивний вплив на довкілля та здоров'я жителів області у разі затвердження та реалізації передбачених цілей, завдань та заходів.

Заходи, які включені до Програми, стануть пріоритетними при фінансуванні як із місцевого бюджету, так і при надходженні цільових коштів із бюджетів вищого рівня.

Моніторинг реалізації Програми буде здійснюватися один раз на рік. Результати будуть оприлюднюватися на офіційному сайті Департаменту екології та природних ресурсів Одеської ОДА. Звіт про виконання Програми. Контроль за реалізацією Програми покладається на Департамент економічної політики та стратегічного планування Одеської обласної державної адміністрації.

З огляду на зазначене можна стверджувати, що в цілому розроблення Програми соціально-економічного та культурного Одеської області на 2023 рік було проведено з урахуванням засад екологічної збалансованості, а її реалізація не сприятиме збільшенню антропогенного навантаження на довкілля. Поєднання зусиль, спрямованих на заохочення економічного зростання та капіталовкладень у регіон, із зусиллями, спрямованими на пом'якшення несприятливого впливу на довкілля, забезпечуватиме розвиток регіону, для якого є важливою якістю життя нинішнього та майбутніх поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік (проект документа державного планування).
2. Інформація з офіційного сайту Одеської обласної державної адміністрації. Режим доступу: <https://oda.odessa.gov.ua/>.
3. Інформація з офіційного сайту «Геопортал адміністративно-територіального устрою України». Режим доступу: <https://atu.gki.com.ua/ua/>
4. Інформація з офіційного сайту «Публічна кадастрова карта України». Режим доступу: <https://map.land.gov.ua/kadastrova-karta/>
5. Інформація з офіційного сайту «Геопортал Державний водний кадастр України». Режим доступу: <http://geoport.davr.gov.ua:81/#waterSidebar>
6. Інформація з офіційного сайту Міністерства культури України. Режим доступу: <http://publicregistry.heritage.in.ua/>).
7. Екологічний паспорт Одеської області, 2021 рік. Департамент екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації. Режим доступу: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fecology.odessa.gov.ua%2Ffiles%2Fecology_portal%2Fdoc%2Fzviti%2Fekolog_chnij_pasport_2020_roku_3_1.pdf&clen=5327757&chunk=true.
8. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Одеської області у 2021 році. Департамент екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації. Режим доступу: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fecology.odessa.gov.ua%2Ffiles%2Fecology_portal%2Fdoc%2Fzviti%2Fregional_dopov_d_2020_povnij_01_09_2021_povnij.pdf&clen=3947593&chunk=true
9. Атлас адміністративно-територіального устрою Одеської області, розроблений Міністерством розвитку громад та територій України – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1vxmKCr7fXStC-afp0aUUXHI0NONPMBew/view>.
10. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». – [Електронний ресурс] Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/23_54-19
11. Зміни до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 29 грудня 2018 року № 465. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_465.pdf
12. Методичні рекомендації для проведення стратегічної екологічної оцінки: практичний посібник / Марушевський Г., Потапенко В. – Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2019. – 71 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/MP-CEO_web.pdf
13. Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_296.pdf
14. Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 18.07.2019 №260. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2019/nakaz_260.pdf

Виконавці Звіту з СЕО:

<p>Виконавець:</p> <p>Робоча група з підготовки стратегічної екологічної оцінки Одеської обласної державної (військової) адміністрації</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <p style="text-align: center;"><i>(підпис)</i></p>
--	--

ДОДАТКИ

Заява
про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки
Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік

1. Замовник

Департамент економічної політики та стратегічного планування Одеської обласної державної адміністрації.

Адреса: 65032, м. Одеса, пр. Шевченка, 4.

Контактний телефон: (048)-71-89-574; (048)-71-89-491

E-mail: eko@odessa.gov.ua;

Сайт: <https://oda.odessa.gov.ua>

2. Вид та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2023 рік (далі – Програма) є документом державного планування регіонального рівня, яким визначаються пріоритетні напрями економічного, соціального та культурного розвитку, підвищення стандартів життя населення, шляхом розбудови інфраструктури, забезпечення якості та загальної доступності публічних послуг, підтримки ініціатив малого бізнесу та створення позитивного іміджу Одеської області. Стратегічна екологічна оцінка (далі – СЕО) Програми дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі планування.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня охорони довкілля та сприяння інтеграції екологічних факторів у підготовку Програми з метою забезпечення збалансованого (сталого) розвитку Одеської області. Програму розроблено з урахуванням завдань та положень документів державного планування, конвенціями та іншими міжнародними угодами природоохоронного спрямування, а саме: - міжнародних зобов'язань, взятих Україною в рамках участі у Конвенції про охорону біологічного різноманіття (Ріо-де-Жанейро, 1992), Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсар, 1971), Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Берн, 1979); - Національної економічної стратегії, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179; - Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.04.2021 №443-р; - Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 30.03.2016 № 271-р; - Стратегією зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 №688-р; - Планом заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.10.2020 № 1567-р; - Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої Постановою КМУ від 05.09.2020 № 695; 2 - Стратегії розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки, затвердженої рішенням сесії обласної ради сьомого скликання від 03.03.2020 р. за № 1228-VII (зі змінами).

Метою Програми є подолання нових викликів, що постали перед країною в цілому та регіоном внаслідок повномасштабної війни, а саме: відновлення і розбудова транспортної, медичної, соціальної, комунальної, виробничої інфраструктури та житла, інфраструктури енергетики, зв'язку, військової інфраструктури і військово-промислового комплексу, структурна модернізація та перезапуск економіки, повернення внутрішньо переміщених осіб, створення безпечних умов для їх проживання. Програма також передбачає заходи з подолання безробіття,

підтримки сімей з дітьми, вразливих верств населення, осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах внаслідок війни, відновлення та збереження об'єктів культурної спадщини.

Виконання Програми здійснюватиметься в межах реальних фінансових можливостей бюджетів всіх рівнів та за рахунок позабюджетних коштів.

3. Те, якою мірою документ державного планування визначає умови для реалізації видів діяльності або об'єктів, щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля (у тому числі щодо визначення місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів)

Програма охоплює усі види господарської діяльності: промисловий та агропромисловий комплекси; регуляторну політику та розвиток підприємництва; транспортну інфраструктуру та морегосподарський комплекс; житлово-комунальне господарство; енергозбереження та енергоефективність; дорожньо-транспортне господарство; соціальну-економічну та гуманітарну сфери (освіту, охорону здоров'я, фізичну культуру і спорт та т.ін.); туристично-рекреаційну галузь; природокористування та безпеку життєдіяльності людини.

Для кожної з визначених стратегічних та оперативних цілей Програми розробляються відповідні завдання та заходи; за кожною оперативною ціллю розробляється низка заходів і проєктів, серед яких можуть бути проєкти, що, відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про їх провадження.

4. Ймовірні наслідки

а) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення: Виконання СЕО передбачає аналіз та оцінку ймовірних наслідків та ризиків реалізації заходів, прийнятих у Програмі, як на окремі компоненти довкілля (грунти, поверхневі та підземні водні ресурси, атмосферне повітря, рослинний та тваринний світ), соціально-економічні умови розвитку території, а також на здоров'я населення.

б) для територій з природоохоронним статусом Під час здійснення СЕО ймовірні наслідки від об'єктів інфраструктури, що пропонуються відповідно до Програми, на території з природоохоронним статусом відсутні.

в) транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. Транскордонні наслідки реалізації рішень Програми для довкілля та здоров'я населення, не очікуються.

5. Виправдані альтернативи, які необхідно розглянути, у тому числі якщо документ державного планування не буде затверджено

Зважаючи на комплексність рішень проєкту Програми, що обумовлюється необхідністю виконання стратегічних цілей Програми, призначених для різних видів промислововиробничої, соціальної, рекреаційної, комунікаційної діяльності, здійснюється розгляд виправданих альтернатив планованих рішень та сценарії їх розвитку.

Загальною альтернативою Програми є гіпотетичний «нульовий» сценарій, при якому вищезазначена Програма не затверджується.

6. Дослідження, які необхідно провести, методи і критерії, що використовуватимуться під час стратегічної екологічної оцінки

Для проведення СЕО буде використана наступна інформація: доповіді про стан довкілля; статистична інформація; дані моніторингу стану довкілля; експертні оцінки; інша доступна інформація. Основною метою прогнозу є оцінка можливої реакції навколишнього природного середовища на прямий чи опосередкований вплив людини, вирішення задач раціонального природокористування у відповідності з очікуваним станом природного середовища.

З огляду на стратегічний характер Програми, яка є головним документом економічного та соціального розвитку на регіональному рівні, ключове значення у виконанні СЕО такого документу є методи стратегічного аналізу. Перш за все, буде використаний аналіз стратегічного планування, який передбачає встановлення зв'язків з іншими документами державного планування і дослідження нормативно-правових умов реалізації рішень Програми.

Застосування цільового аналізу при проведенні стратегічної екологічної оцінки дозволить встановити відповідність рішень Програми і загальним цілям охорони довкілля та забезпечення безпечного для здоров'я населення середовища існування, що встановлені на місцевому та регіональному рівнях.

Передбачається застосування аналізу вихідних даних стратегічного планування та можливості майбутнього розвитку, які мають вирішуватись відповідно до Програми.

Комплекс методів проведення СЕО може бути розширений та поглиблений в залежності від характеру планованих рішень документу державного планування і місцевих цільових програм, виконання яких передбачається у 2023 році.

7. Заходи, які передбачається розглянути для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Під час здійснення СЕО передбачається розглянути заходи із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків для довкілля, визначені законодавством. Так, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначає загальні вимоги в галузі охорони навколишнього середовища. Згідно до Закону використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з дотриманням обов'язкових екологічних вимог:

а) раціонального і економного використання природних ресурсів на основі широкого застосування новітніх технологій;

б) здійснення заходів щодо запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних ресурсів, негативному впливу на стан навколишнього природного середовища;

в) здійснення заходів щодо відтворення відновлюваних природних ресурсів;

г) застосування біологічних, хімічних та інших методів поліпшення якості природних ресурсів, які забезпечують охорону навколишнього природного середовища і безпеку здоров'я населення;

д) збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, що підлягають особливій охороні;

е) здійснення господарської та іншої діяльності без порушення екологічних прав інших осіб;

є) здійснення заходів щодо збереження і невиснажливого використання біологічного різноманіття.

Також будуть враховані заходи щодо раціонального використання природних ресурсів, збереження особливо цінних та унікальних природних комплексів і забезпечення екологічної безпеки, передбачені іншими законодавчими актами у сфері охорони довкілля. Заходи, спрямовані на запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків для здоров'я населення, визначатимуться відповідно до вимог Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».

8. Пропозиції щодо структури та змісту звіту про стратегічну екологічну оцінку

Звіт про СЕО буде розроблюватися відповідно до ст. 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

9. Орган, до якого подаються зауваження і пропозиції, та строки їх подання

Зауваження і пропозиції до Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту Програми, подаються до Департаменту економічної політики та стратегічного планування

Одеської обласної державної адміністрації за адресою: 65032, м. Одеса, проспект Шевченка, 4, або на електронну поштову скриньку: eko@odessa.gov.ua.

Ознайомитись з повним текстом Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки можна на офіційному сайті в мережі Інтернет за посиланням: <https://oda.odessa.gov.ua>.

Строк подання зауважень і пропозицій з 01 грудня 2022 року протягом 15 календарних днів (до 16 грудня 2022 року включно). Зауваження, надані поза межами визначеного строку, не приймаються та не розглядаються.